

**SONKAJÄRVEN KUNTA,
Honkamäki-Viidankangas tuulivoimaosayleiskaava**

VASTINERAPORTTILUONNOS	8.1.2026
2. EHDOTUS	6.10.2025
NÄHTÄVILLÄ	19.11.-19.12.2025

LAUSUNNOT:

1.	IISALMEN KAUPUNKI – 15.12.2025	3
2.	DIGITA – 9.12.2025	3
3.	SAVON VOIMA VERKKO OY – 18.12.2025	4
4.	KUOPION KULTTUURIHISTORIALLINEN MUSEO – 16.12.2025	4
5.	KAINUUN LIITTO – 12.12.2025	5
6.	ILMATIETEEN LAITOS – 11.12.2025	5
7.	POHJOIS-SAVON PELASTUSLAITOS – 10.12.2025	5
8.	LUONNONVARAKESKUS LUKE – 18.12.2025	6
9.	FINGRID – 11.12.2025	6
10.	KAINUUN ELY-KESKUS – 19.12.2025	6
11.	SUOMEN METSÄKESKUS – 19.12.2025	6
12.	POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS – 20.3.2025	7
13.	SUKEVAN ALUELAUTAKUNTA – 18.11.2025	10
MUISTUTUKSET		10
14.	MUISTUTUS 1	10
15.	MUISTUTUS 2	10
16.	MUISTUTUS 3	12
17.	MUISTUTUS 4	16
18.	MUISTUTUS 5	18
19.	MUISTUTUS 6	20
20.	MUISTUTUS 7	20
21.	MUISTUTUS 8	21
22.	MUISTUTUS 9	21
23.	MUISTUTUS 10	21
24.	MUISTUTUS 11	22

25.	MUISTUTUS 12.....	24
26.	MUISTUTUS 13.....	24
27.	MUISTUTUS 14.....	25
28.	MUISTUTUS 15.....	25
29.	MUISTUTUS 16.....	30
30.	MUISTUTUS 17.....	35
31.	MUISTUTUS 18.....	36
32.	MUISTUTUS 19.....	37
33.	MUISTUTUS 20.....	38
34.	MUISTUTUS 21.....	39
35.	MUISTUTUS 22.....	41
36.	MUISTUTUS 23.....	42
38.	MUISTUTUS 25.....	47

LAUSUNNOT

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
1. IISALMEN KAUPUNKI – 15.12.2025	
Iisalmen kaupungilla ei ole huomautettavaa Honkamäki-Viidankankaan kaava-ehdotukseen. Sähkönsiirtoreittien osalta on tarkasteltava ensisijaisesti sellainen vaihtoehto, jossa hanke liitetään Sonkajärven puolella Järvilinjaan.	Merkitään tiedoksi. Sähkön siirron lopullinen sijainti käsitellään erillään tuulivoiman osayleiskaavasta. Osayleiskaavalla ei päätetä sähkönsiirtoreittien sijaintia osayleiskaava-alueen ulkopuolella.
2. DIGITA – 9.12.2025	
Digitan antenni-tv vastaanottoneuvonnassa Digita Infossa on ajantasainen ja kattava tieto antenni-tv:n vastaanotto-olosuhteista. Vaikutusalueella ei ole todettu katvealuetta.	Merkitään tiedoksi.
Digita toteaa, että tuulipuistot voivat aiheuttaa merkittävää haittaa antenni-tv:n vastaanottoon ennen kaikkea radio- ja tv-lähetysasemaan nähden puiston takana olevissa asuin- ja lomarakennuksissa. Vastaanotto-ongelmat voivat syntyä jo yhdenkin tuulivoimalan tapauksessa. Pahimmillaan tuulivoimala voi estää tv-signaalin etenemisen kokonaan. Antenni-tv lähetyksiä käytetään myös viranomaisten vaaratiedotteiden välityskanavana. Tuulivoiman aiheuttaessa häiriön antenni-tv vastaanottoihin vaikuttaa se tällöin myös vaaratiedotteiden saatavuuteen ja sitä kautta yleiseen turvallisuuteen. Tämän vuoksi vaikutukset antenni-tv vastaanottoihin tulisi ottaa huomioon myös turvallisuuteen liittyvien vaikutuksien arvioinnissa. Antennitelevisiion vastaanotto-ongelmien syntymisen estämiseksi onkin erittäin tärkeää tutkia suunnitellun tuulivoimalan vaikutus antenni-tv lähetysten näkyvyyteen jo hyvissä ajoin ennen rakennuslupien hakemista ja myöntämistä, ja mieluiten jo ennen tuulivoimalan sijaintipäätösten tekemistä.	Merkitään tiedoksi. Antenni-tv-signaalia voidaan vahvistaa, mikäli se merkittävästi heikenee tuulivoimarakentamisen vaikutuksesta.
Esitämme, että kaavoituksen edetessä, viimeistään rakennuslupien myöntämisvaiheessa: - hankevastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma tuulivoimalan valtakunnallisen radio- ja tv-verkon lähetyksille aiheuttamien häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi, tai mikäli suunnitelman laatiminen hakemuskuvassa ei ole mahdollista, hankevastaavan tulee sitoutua laatimaan ja toimittamaan konkreettinen suunnitelma häiriöiden poistamiseksi viranomaisen asettamaan määräpäivään mennessä; ja - tarvittaessa täsmennetään, että tuulivoimahankkeen hankevastaava häiriön aiheuttajana on velvollinen huolehtimaan häiriöiden poistamisesta sekä siitä aiheutuvista kustannuksista. Digita toteaa, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt ja niiden vaikutukset ja vaikutusalueet voidaan riittävällä suunnittelulla nykyisin enustaa. Tämän lausunnon kohteena oleva tuulivoimahanke voi muodostaa häiriöitä yhteisvaikutuksena toisien tuulivoimahankkeiden kanssa. Häiriön poistokeinoja toteutettaessa on otettava huomioon myös alueen muut mahdolliset tuulivoiman rakentamishankkeet. Lisäksi Digita toteaa, että tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden hoitamisessa ei valitettavasti ole alalle syntynyt yleisiä käytäntöjä. Tuulivoimaloiden aiheuttamat häiriöt voivat pahimmillaan estää kokonaan antenni-tv signaalin	Merkitään tiedoksi ja välitetään hanketoimijalle tiedoksi.

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
vastaanoton. Erityisesti tilanteessa, jossa olemassa olevan tv- ja radiolähetysaseman lähistölle sijoitetaan useita tuulivoimaloita, voidaan pahimmassa tapauksessa ajautua tilanteeseen, jossa tv-signaalin eteneminen estyy kokonaan.	
Digita suhtautuu myönteisesti tuulivoiman käyttöön energianlähteenä. Jo toteutetut tuulivoimalat ovat kuitenkin osoittaneet, että tv-lähetysasemien jälkeen rakennetut tuulivoimapuistot voivat aiheuttaa olennaisia häiriöitä tv-vastaanottoon. Mahdollisten tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden korjaaminen ei kuulu Digitan velvollisuuksiin ja televisiovastaanoton varmistamiseksi alueella on erittäin tärkeätä, että tuulivoimatoimija huolehtii aiheuttamiensa häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.	Merkitään tiedoksi ja välitetään hanketoimijalle tiedoksi.
3. SAVON VOIMA VERKKO OY – 18.12.2025	
Tämä tuulivoimahanke ei ole liittymässä Savon Voima Verkon suurjännitteiseen jakeluverkkoon. Hankkeen mahdollinen liittytapisti on Fingridin sähköverkossa. Hankealueella ei sijaitse Savon Voima Verkko Oy:n suurjännitteistä jakeluverkkoa.	Merkitään tiedoksi.
Hankealueella sijaitsee Savon Voima Verkko Oy:n jakeluverkkoa, joka tulee ottaa huomioon hankkeen edetessä. Myös sähkönsiirtoreitin risteilyissä on Savon Voima Verkko Oy:n jakeluverkkoa, mikä tulee ottaa huomioon hankkeen edetessä (mm. risteämät, vaarajännitteet ja turvaetäisyydet).	Merkitään tiedoksi ja välitetään hanketoimijalle tiedoksi.
Hankkeen suunnittelijan tulee olla yhteydessä SVV:n niiltä osin, kun uusi voimansiirtojohto sijoittuu SVV:n omistamien avojohtojen tai maakaapelien lähteyssyyteen sekä, kun SVV:n sähköjakeluverkko sijaitsee hankealueen sisäpuolella. Yhteydenpidolla varmistetaan, että voimajohtoyhteyden sijoituksessa huomioidaan olemassa oleva SVV:n sähköverkko. Lisäksi voimajohtoa koskevat piirustukset, ml. uuden voimajohdon vaarajänniteselvitys, tulee hyväksyttää SVV:llä ennen liittymän rakennushankkeen aloittamista.	Merkitään tiedoksi ja välitetään hanketoimijalle tiedoksi. Osayleiskaavalla ei päätetä hankealueen ulkopuolisen sähkönsiirron sijaintia.
Ennen töiden aloittamista on työn toteuttajan pyydettävä verkkoyhtiöltä erillinen lausunto, josta selviää mm. vaadittavat työskentelyetäisyydet sähköjakeluverkosta ja etäisyysvaatimukset eri maadoitusjärjestelmien välillä.	Merkitään tiedoksi ja välitetään hanketoimijalle tiedoksi.
Mikäli alue aidataan, on sähköverkon kunnossapidon sekä käytön takia mahdollistettava esteetön pääsy sähköverkon kaikille rakenteille.	Merkitään tiedoksi ja välitetään hanketoimijalle tiedoksi.
4. KUOPION KULTTUURIHISTORIAALLINEN MUSEO – 16.12.2025	
Alueella on tehty arkeologinen täydennysinventointi keväällä 2025 (Sonkajärvi Honkamäki-Viidankankaan tuulivoiman tuotantoalueen arkeologinen inventointi: kuuden mahdollisen muinaisjäänneksen maastotarkastus. Sweco Finland Oy). Museo on tarkastanut ja hyväksynyt raportin ja vienyt kohteet muinaisjäänösrekisteriin. Kohteet on osoitettu asianmukaisesti kaavassa smkohde- ja alumerkinnöillä eikä niiden päälle tai välittömään läheisyyteen ole kaavassa osoitettu muuttuvaa maankäyttöä.	Merkitään tiedoksi.
Museo on tutustunut kaavaehdotusaineistoon ja toteaa, että sillä ei ole huomautettavaa rakennetun kulttuuriympäristön tai arkeologisen kulttuuriperinnön suhteen.	Merkitään tiedoksi. Kaavan mukainen rakentaminen ei aiheuta vaikutuksia muinaisjäänneksiin.

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
5. KAINUUN LIITTO – 12.12.2025	
Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimaosayleiskaava valmisteluaineistoinen on laadittu selkeästi ja kattavasti. Kainuun liiton aiemmin antamat lausunnot on huomioitu riittävästi.	Merkitään tiedoksi.
Pohjois-Savon ja Kainuun alueille on suunnitteilla useita tuulivoimahankkeita, joiden yhteisvaikutukset voivat kohdistua molempiin maakuntiin. Kainuun liitto suosittelee esittämään keinoja haitallisten yhteisvaikutusten lieventämiseksi yhteistyössä muiden tuulivoimatoimijoiden kanssa. Kainuun liitolla ei ole muuta lausuttavaa osayleiskaavan 2. kaavaehdotuksesta.	Merkitään tiedoksi. YVA-selostuksen mukaan yhteisvaikutuksia muodostui Kainuun hankkeiden kanssa erityisesti muutamalle järvenselälle, joista voimalat voi havaita kahdesta suunnasta. Maaston ja etäisyyksien vuoksi Kainuun puolen useiden hankkeiden yhteisvaikutukset Honkamäki-Viidankankaan kanssa jäävät melko vähäisiksi.
6. ILMATIETEEN LAITOS – 11.12.2025	
Kuten aiemmassa lausunnossa (117/03.00.02/2025) Ilmatieteen laitoksella ei ole lausuttavaa Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimapuiston osayleiskaavan 2. kaavaehdotuksesta, koska alue on yli 20 km päässä lähimmästä laitoksen säätutkasta.	Merkitään tiedoksi.
Huomiona, että alueelle on suunnitteilla runsaasti tuulivoima-alueita ja toteutessaan ne aiheuttavat merkittävää häiriökaikua tutkimittauksiin ja voivat mahdollisesti vaikuttaa alueen sääpalveluun. Ilmatieteen laitos on huolissaan sää-tutkimittausten laadusta tulevaisuudessa ja keskustelee tällä hetkellä kompensatiomittausten vaatimisesta tämäntyyppisille alueille. Tästä ei ole vielä konkreettista ehdotusta, mutta mikäli tähän päädytään, Ilmatieteen laitos haluaa jo nyt ilmaista mahdollisen vaateensa kompensatiomittauksista.	Merkitään tiedoksi ja välitetään hanketoimijalle tiedoksi.
7. POHJOIS-SAVON PELASTUSLAITOS – 10.12.2025	
Palo- ja henkilöturvallisuuden osalta pelastuslaitos suosittelee yli 1 MW tuulivoimaloilla 600 m turvaetäisyyttä asutukseen sekä vaarallisten aineiden laitoksiin ja varastoihin, ellei tuulivoimala-alueelle laadittu vaaranarviointi edellytä tätä pienempää tai suurempaa etäisyyttä.	Merkitään tiedoksi. Suositeltu suojaetäisyys toteutuu Sonkajärven Honkamäki-Viidankankaan osayleiskaavan 2. kaavaehdotuksessa.
Alueelle on oltava kaikkina vuodenaikoina kantava ajoyhteys, joka sallii ras-kaan sammutusauton esteettömän liikkumisen.	Merkitään tiedoksi. Alueelle on suunniteltu rakennettavaksi ajoyhteydet, jotka palvelevat voimaloiden rakentamista, huoltoa ja tarvittaessa myös sammutusautoja.
Tuulivoimaloiden lähietäisyydellä suojaetäisyyden sisäpuolella ei tule sallia rakennettua tai ohjattua vapaa-ajan liikkumista (latu- tai moottorikelkkauria) tai muuta vastaavaa liikennettä.	Merkitään tiedoksi. Suojaetäisyyden sisäpuolella ei sijaitse rakennettua tai ohjattua vapaa-ajan liikkumista, eikä muuta vastaavaa liikennettä.
Kaiken kaikkiaan tuulivoimahankkeen tulisi noudattaa seuraavia ohjeita: Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön opas SPEK opastaa 28, Tuulivoimaloiden paloturvallisuus (2013) sekä Finanssialan keskusliiton suojeluohje ”Tuulivoimalan vahingontorjunta 2013”. Lausumme asiasta tarkemmin mahdollisen rakennuslupaprosessin yhteydessä.	Merkitään tiedoksi ja välitetään hanketoimijalle tiedoksi.

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
8. LUONNONVARAKESKUS LUKE – 18.12.2025	
Lausunnossaan Luke keskittyy Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin. Kaavaselostus jää suppeaksi tässä tarkasteltavan lajiston osalta. Luken aiemmin antama lausunto (YVA-selostuksesta) on pääosin yhä ajantasainen. Luke tekee kuitenkin seuraavat huomiot kaavaselostuksesta. Luke näkee, että pääpiirteittäin yhteisvaikutuksien osalta riskejä tuodaan esille. Kaavaselostuksessa todetaan, että useiden tuulivoimahankkeiden vaikutukset ilmenevät häiriöttömien elinympäristöjen häviämisenä ja muuttumisena sekä laajempaan pesinnän aikaisena häirintänä. Tällä nähdään selostuksen mukaan olevan vaikutuksia mahdollisesti metsäkanalinnuille ja suurpedoille.	Merkitään tiedoksi. Suurpetojen esiintymistä ja liikkumista suunnittelualueella on selvitetty lumijälkilaskennan lisäksi myös olemassa olevan aineiston, haastattelujen ja havaintojen perusteella. Alue sijoittuu susireviirin pohjoisosaan ja kattaa suhteellisen pienen osan susireviiristä, noin 6,3 %. Tuulivoiman alue ei todennäköisesti sijaitse alueella, jossa on suden lisääntymis- ja levähdysalueita. Hankkeen vaikutukset susiin arvioidaan vähäisiksi. Karhuun arvioidaan kohdistuvan kohtalaisia vaikutuksia.
Metson soittimien huomioimisen osalta ei ole tapahtunut muutoksia YVA-selostuksen jälkeen. Kaavaselostuksessa todetaan, että kaavamääräyksissä sallitaan metsäkanalintujen vuoksi tuulivoimaloiden tornin alaosan värjääminen valkoisesta poikkeavalla värillä puuston latvuskorkeuteen tai noin 30 metriin saakka maanpinnasta. Luke puoltaa tätä lievennystoimea.	Merkitään tiedoksi ja välitetään hanketoimijalle tiedoksi. Suunnittelualueelle on laadittu runsaasti luontoselvityksiä. Metsäkanalinnuston tarkemmat tiedot on esitetty vain viranomaiskäyttöön olevassa kaavan taustaineistossa. Metson soidinpaikka on huomioitu.
Karhun osalta Luke näkee, että yhteisvaikutuksia ja hankkeen mahdollisia vaikutuksia ja etenkin toimenpiteitä vaikutusten välttämiseksi käsitellään liian suppeasti tai ei ollenkaan. Hankealueelta on selostuksien mukaisesti havaittu kolmen pennun karhupentue ja yhden pennun karhupentue. Nämä havainnot kertovat siitä, että alueella on karhun lisääntymisajanjaksolle soveltuvaa ympäristöä.	Merkitään tiedoksi. Hankkeesta aiheutuvat suurpetovaikutukset on selvitetty ja karhuun arvioidaan kohdistuvan kohtalaisia vaikutuksia, koska alueelta tunnetaan pentuehavainnot.
9. FINGRID – 11.12.2025	
Kiitos lausuntopyynnöstä. Tiedoksi teille, että Fingrid ei tee enää lausuntoa 2. kaavaehdotuksesta. Lausuntoon ei ole tarvetta, koska edes edellisellä kerralla ei ollut erityistä lausuttavaa ehdotuksesta ja uusi kaavaehdotus perustuu täysin jo hyväksyttyyn kaavaan.	Merkitään tiedoksi.
10. KAINUUN ELY-KESKUS – 19.12.2025	
Kainuun ELY-keskus ilmoittaa, että sillä ei ole lausuttavaa Sonkajärven Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimaosayleiskaavan 2. kaavaehdotukseen.	Merkitään tiedoksi.
11. SUOMEN METSÄKESKUS – 19.12.2025	
Suomen metsäkeskus (myöhemmin Metsäkeskus) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Sonkajärven kunnan Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimaosayleiskaavan 2. kaavaehdotuksesta. Metsäkeskus tarkastelee kokonaisuutta metsälain valvonnan ja kestäväan metsätalouteen perustuvien elinkeinojen edistämisen näkökulmasta. Metsäkeskus kiinnittää lausunnossa huomiot myös hankkeen ympäristövaikutuksiin. Metsäkeskuksen lausunnon näkökulmana on kaavahankkeen aiheuttama muutos alueen maankäytössä. Valmistelussa on hyvä huomioida, että metsälakia (1093/1996) sovelletaan yleiskaavan maa- ja metsätalouteen ja virkistyskäyttöön osoitetuilla alueilla. Yleiskaavan muilla alueilla metsälaki ei ole voimassa. Metsälaki velvoittaa noudattamaan luonnonsuojelulain (1096/1996), vesilain (587/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014) ja muinaismuistolain (295/1963)	Merkitään tiedoksi.

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
säädöksiä. Kun metsälakia ei sovelleta, vaikuttaa se myös muiden metsänkäyttöä ohjaavien lakien voimassaoloon, kuten lakiin metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä (71/2023) (metka) ja lakiin metsätuhojen torjunnasta (1087/2013) (metsätuholaki). Nämä lait ovat riippuvaisia metsälain soveltamisesta. Suomen metsäkeskus valvoo metsälainsäädännön noudattamista. Alueilla, joilla metsälakia sovelletaan, metsälaki ohjaa metsien hoitoa ja käyttöä. Metsälain ohella metsien käyttöä säätelevät myös metsälain nojalla annettu valtioneuvoston asetus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä. Myös ympäristölainsäädännöllä on vaikutuksia metsätalouteen. Metsälaki asettaa metsien hoidolle ja käytölle vähimmäisvaatimukset. Vähimmäisvaatimuksissa säädetään muun muassa puun korjuusta, metsän uudistamisesta ja metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisesta.	
Yhtenä keskeisenä huomiona on, että lähtökohtaisesti luo-alueita ei tulisi esittää yleiskaavassa alueilla, joilla sovelletaan metsälakia. Lisäksi on merkintöjen osalta huomiotava esimerkiksi liito-oravan kohdalla, että <u>Tapion raportteja 3: Metsätalouden näkökulmia yleiskaavamerkintöihin ja -määräyksiin sekä maisematyölupaan</u> -teoksessa todetaan: "Metsätalouden näkökulmasta liito-oravan merkitseminen luo-merkinnällä ja siihen liittyvä metsätaloutta rajoittava määräys ovat tarpeettomia, koska metsälain 2 §:ssä säädetään luonnonsuojelulain noudattamisesta ja 14 b §:ssä liito-oravailmoituksesta." Monimuotoisuuteen liittyen Metsäkeskus esittää, että kaavakarttojen metsätalousalueille ei merkitä luo-merkintöjä tai suojelumääräyksiä.	Merkitään tiedoksi. Yleiskaavassa on huomioitu arvokkaat luontokohteet ja eläimistö alueelle laadittujen kattavien selvityksien pohjalta.
Huomioitavaa on myös, että erilaisten elinympäristöjen rajaukset ja eliöiden esiintyminen voi muuttua ajan saatossa. Kaavan staattinen muoto ei siksi sovellu näiden alueiden esittämiseen, vaan rajaukset on hyvä tehdä kulloinkin vallitsevan tilanteen mukaan. Metsäkeskuksen näkemyksen mukaan kohteiden esittäminen esimerkiksi oikeusvaikutuksettomalla liitekartalla on parempi vaihtoehto, kuin alueiden esittäminen yleiskaavakartalla.	Merkitään tiedoksi. Elinympäristöjen oikeusvaikutteisen suojelun varmistamiseksi niiden rajaukset on esitetty kaavakartalla laajaan selvitysaineistoon perustuvan nykytilanteen mukaisesti. Elinympäristöjen ja eliöiden esiintymisen muutoksiin ei ole mahdollista varautua yleiskaavassa.
Suomen metsäkeskus muistuttaa lopuksi, että tarvittaessa asiantuntijamme ovat käytettävissä kaavoitustyössä esille tuleviin kysymyksiin metsälainsäädännön tulkintaan liittyen.	Merkitään tiedoksi.
12. POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS – 20.3.2025	
Kaavaehdotus on asetettu uudelleen nähtäville kaavan hyväksymiskäsittelyssä tapahtuneen menettelytapavirheen vuoksi. 2. kaavaehdotus perustuu täysin 26.5.2025 hyväksyttyyn kaavaehdotukseen, eikä kaavakartan merkintöihin tai määräyksiin ole tehty muutoksia. ELY-keskus toteaa, että sen 1. kaavaehdotuksesta antama lausunto (POSELY998/2023, 20.3.2025) pätee edelleen, eikä lausuntoon ole tarvetta esittää muutoksia.	Merkitään tiedoksi.
Maakuntakaavan ja nyt laadittavan tuulivoimaosayleiskaavan väliseen suhteeseen ja maakuntakaavan ohjausvaikutukseen liittyen ELY-keskus kuitenkin täydentää lausuntoaan seuraavasti. Osa kaavaehdotuksen mukaisista tuulivoimaloiden alueista (tv), joille on mahdollista rakentaa tuulivoimaloita, sijoittuu voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetun tuulivoimapotentiaali-alueen ulkopuolelle, sijoittuen kuitenkin sen läheisyyteen. Pääosin voimalat on sijoitettu osoitetun tuulivoimapotentiaali-alueen mukaisesti. Maakuntakaava on luonteeltaan yleispiirteinen maankäytön suunnitelma, jossa esitettyjä ratkaisuja on tarkoitus tarkentaa yksityiskohtaisemmassa	Merkitään tiedoksi ja kiitetään tarkennuksesta. ELY-keskuksen lausunnon täydennys on otettu huomioon vastineiden laadinnassa.

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
kaavoituksessa. Maakuntakaavassa ei esimerkiksi ratkaista tuulivoimaloiden lukumäärää, kokoa tai sijoittelua. Nyt nähtävillä olevan kaavaratkaisun ei voida katsoa vaikeuttavan maakuntakaavan toteuttamista tai olevan ristiriidassa maakuntakaavan keskeisten tavoitteiden tai periaatteiden kanssa. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimaosayleiskaava perustuu maakuntakaavassa osoitettuun tuulivoimapotentialialueeseen ja maakuntakaavan ohjausvaikutus on otettu kaavaehdotuksessa riittävällä tavalla huomioon.	
Maakuntakaavatilanne Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaihe on hyväksytty Pohjois-Savon maakuntavaltuuston kokouksessa 17.12.2024. Maakuntakaavan voimaantulosta on kuulutettu 26.2.2025. Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimahankealue on osoitettu Pohjois-Savon maakuntakaava 2040, 2. vaiheessa tuulivoimapotentialiseksi alueeksi (tv-1). Kaavamerkinnän mukaan merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät (7 tai useamman voimalan käsittävät) tuulivoimapotentialiset alueet. Nyt esitetyn tuulivoimaosayleiskaavaehdotuksen aluerajauksen ja voimalasijoittelun voi katsoa olevan voimassa olevan maakuntakaavan ohjausvaikutuksen mukainen.	Merkitään tiedoksi.
Kaavamerkinnät Tuulivoimaloiden lukumäärä on tarkentunut kaavaluonnosvaiheesta ja voimalat nro 10, 23 ja 24 on poistettu. Kaavaehdotuksen kaavakartalla numerointi on edelleen 31 voimalamäärän mukainen. Kaavan selkeyden kannalta on kaavatyössä hyvä miettiä tulisiko voimalanumerointi päivittää vastaamaan 28:a suunniteltua voimalaa.	Merkitään tiedoksi. Tuulivoimaloiden numeerointia päivitettiin hyväksyttävään kaavaehdotukseen.
Turvallisuus Kaavaselostuksen luvussa 7.1 sivulla 79 todetaan, että suunnittelualueeseen sisältyvät voimaloiden suoja-alueet siten, ettei voimaloiden teoreettisessa kaatumistilanteessa aiheudu vaaraa suunnittelualueen ulkopuolella. Samaa suoja-alueperiaatetta tulisi noudattaa myös kaava-alueen sisäpuolella. Nyt kaavaan osoitettu ohjeellinen energiahuollon ja energiavarastoinnin alue (EN), jolle voidaan rakentaa mm. sähköasemakenttä ja akkuvarastoja sijaitsee voimalan 16 ohjeellisen rakennuspaikan läheisyydessä ja voimalan kaatumisen suoja-alueella. ELY-keskus kehottaa tarkastelemaan, onko suojaetäisyyttä mahdollista kasvattaa kaavassa. Vähintään em. tulee ottaa huomioon EN-alueen jatkosuunnittelussa ja toimintojen sijoittelussa.	Osayleiskaavan mukaisia tv-alueita on pienennetty EN-alueen vierestä. Suojaetäisyyden riittävyys voimaloiden ja EN-alueelle sijoitettavien rakenteiden välillä otetaan tarkemmin huomioon jatkosuunnittelussa. Rakenteiden tarkka sijainti ja toteutustapa suunnitellaan kaavan hyväksymisen jälkeen.
Melu- ja välkevaikutukset Pohjois-Savon ELY-keskus on antanut Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta yhteysviranomaisen perustellun päätelmän (POSELY/997/2023, 3.10.2024). Perustellussa päätelmässä kiinnitetään huomiota tuulivoimaloiden melu- ja välkevaikutuksiin. Melumallinnuksesta todetaan, ettei melumallinnus vastaa hankekuvauksessa esitettyä voimalan enimmäistehoa (enintään 14 MW) vaan melumallinnus on tehty 6,5 MW voimaloille. Lisäksi yhteysviranomaisen korostaa, että meluvaikutusten vähentämiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota hankkeen jatkosuunnittelussa, jossa tulee varmistaa, että melumallinnustarkastelu perustuu ympäristöministeriön ohjeen (2/2014) mukaisesti melupäästön ylärajatarkasteluun. Mikäli toteutukseen valittava voimalamalli on erilainen kuin melumallinuksissa käytetty voimalamalli, on YVA-vaiheen melumallinuksia päivitettävä kaavoitus- ja rakennuslupavaiheessa siten, että selvitysten pohjalta voidaan riittävän luotettavasti	Merkitään tiedoksi ja välitetään hanketoimijalle tiedoksi.

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
varmistua siitä, ettei raja- tai ohjearvojen ylityksiä tapahdu. Erityistä huomiota on kiinnitettävä niihin kohteisiin, joissa ollaan jo varsin lähellä ylittää em. arvot. Yhteysviranomaisen toteaa, että mikäli voimaloiden melu aiheuttaa naapuruussuhdelain mukaista kohtuutonta haittaa naapurustossa, voidaan yksittäiset voimat vaatia luvitettavaksi myöhemmin ympäristönsuojelulain nojalla.	
Välkevaikutuksista perustellussa päätelmässä todetaan seuraavasti: Suomen lainsäädännössä ei ole määritetty sitovia ohjearvoja tai raja-arvoja tuulivoimaloiden aiheuttamalle välkkeelle. Ympäristöministeriön ohjeissa tuulivoimaloiden suunnitteluun suositellaan käytettäväksi muiden maiden ohjearvoja. Arviointiselostuksessa on viitattu Ruotsin ja Saksan suunnitteluohjeissa annettuihin arvoihin mallinnettujen väketasojen arvioinnin osalta. Teoreettinen vuotuinen maksimivälke ylittää Saksan 30 tunnin ohjearvon neljän rakennuksen kohdalla.	Merkitään tiedoksi.
Edellä mainittu on huomioitu kaavaselostuksen luvuissa 8.1.1 Meluvaikutukset ja 8.1.2 Varjostus ja välkevaikutukset, joissa todetaan, että melu- ja väkemaalinnukset tullaan päivittämään viimeistään rakennuslupavaiheessa toteutukseen valittavalla sijoitussuunnitelmalla. Mikäli myös toteutukseen valittava voimalamalli ja sen napakorkeus, roottorin halkaisija tai nimellisteho poikkeaa kaavaehdotuksen selvityksissä käytetyistä, tullaan viimeistään rakennuslupavaiheessa päivittämään mallinnukset toteutukseen valittavalla voimalamallilla ja toteutuksen mukaisella napakorkeudella, roottorin halkaisijalla ja nimellisteholla. Em. pohjalta ELY-keskus suosittaa kaavan yleismääräyksiin tuulivoimaosayleiskaavoissa yleisesti käytettyä mainintaa rakennusluvan yhteydessä esitettävistä ajantasaisista melu- ja väkemaalinnuksista, jotka on tehty toteutettavaksi valitulla voimalamallilla.	Merkitään tiedoksi. Merkitään tiedoksi. Merkitään tiedoksi. Osayleiskaavan yleiset määräykset jo sisältävät kyseisen ohjausvaikutuksen. Yleisen määräyksen mukaan rakentamislupa voidaan myöntää suoraan yleiskaavan perusteella voimalatyypille ja tuulivoimalakokonaisuudelle, joka on kaavoitusprosessin aikana tarkastelussa ollut voimalavaihtoehto tai vaikutuksiltaan ja yhteisvaikutukseltaan kyseistä voimalatyyppiä vastaava tai vaikutukseltaan vähäisempi. Rakentamislupavaiheessa rakennusvalvontaviranomaisille tulee toimittaa rakennusvalvontaviranomaisen edellyttämät melu-, väkeseelvitykset sekä muut tarvittavat selvitykset voimalan vaikutusten tarkistamista varten.
YVA-menettely ELY-keskus antoi 3.10.2024 perustellun päätelmän Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta (POSELY/997/2023). Ympäristövaikutusten arviointiselostus ja siitä annettu perusteltu päätelmä on otettava huomioon ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017, YVAL) 4 luvun edellyttämällä tavalla. Kaavaselostuksen luvussa 5.3.1 YVA-menettelyn perustellun päätelmän huomioiminen esitetään, miten perusteltu päätelmä on otettu huomioon kaavan laadinnassa. Selostuksessa todetaan myös, että valtaosa perustellussa päätelmässä esitetyistä seikoista huomioidaan luvituksen yhteydessä. Perusteltu päätelmä on huomioitu kaavaehdotuksen laadinnassa pääosin hyvin.	Merkitään tiedoksi. Merkitään tiedoksi.

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
Pohjois-Savon ELY-keskuksella ei ole muuta lausuttavaa kaavaehdotuksesta.	
13. SUKEVAN ALUELAUTAKUNTA – 18.11.2025	
Sukevan aluelautakunta yksimielisesti päätti, ettei Sukevan aluelautakunnalla ole huomautettavaa Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimaosayleiskaavan 2. kaavaehdotuksesta.	Merkitään tiedoksi.

MUISTUTUKSET

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
14. MUISTUTUS 1	
Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimaosayleiskaavassa on huomioitava, että tuulivoimapuiston mahdollisesti toteutuessa sähkönsiirto- reitti on tehtävä muuta kautta kuin Iisalmen Viitaa-Koukunjoki -alueen yli aiempien kahden voimajohdon rinnalla. Mikäli näiden voimajohto- jen rinnalle rakennetaan kolmas voimajohtolinja, vaikuttaa se kysei- sillä kyläalueilla kolmen maatilan lisäksi yhteen vakituiseen asuinra- kennukseen merkittävästi. Asuinrakennuksessa ei olisi voimajohdon rakennuttua enää turvallista asua lainkaan ja maatiloilla tämä taas ai- heuttaisi merkittävää yritystoiminnan rajoittamista, supistamista tai lo- pettamista. Siirtolinjareitti on mielestämme järkevin rakentaa harvaan- asutumpaan suuntaan joko Sukevalle tai suoraan Vuolijoelle. Alueen metsät ovat suuremmalta osin näkemyksemme mukaan myös joka ta- pauksessa heikompituottoisia suomalaisen kasvualustan vuoksi.	Yleiskaava-alueen ulkopuolisten sähkönsiirtolinjojen sijoitteluja ei päätetä kaavoituksen yhteydessä. Säh- könsiirtolinjan maanomistajien kanssa tullaan neuvot- telemaan ja ehdottamaan ennakkosopimusta, missä sovitaan merkittävästi suurempaa korvaustasoa lu- nastukseen nähden. Mikäli kaikkien maanomistajien kanssa ei saada asiaa sovittua ennakkosopimisessa, suoritetaan voimajohdon mahdollinen lunastus Suo- men voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.
15. MUISTUTUS 2	
Suomen perustuslain 20 pykälän mukaan "Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kai- kille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveel- liseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimaprozessia on lähdetty viemään talous edellä. Jo ensimmäisessä kaavan esittelytilaisuudessa kysy- mykseen siitä, miksi hankkeen toteutukseksi on valittu suurin mahdol- linen määrä voimaloita ja miksi tuulivoimaloita ei voida vähentää, esi- telijä vastasi, että häntä hämmästyttävät ne yksityiset maanomistajat, jotka menettäisivät vuokratulot tuulivoimayhtiön kanssa sopimiltaan alueilta. Viimeisimmässä tilaisuudessa, 10.12.2025 Sukevalla, valtuutettu puolusti jälleen maansa vuokranneita yksityisiä maanomistajia. Tuuli- voimalaprozessiin kuuluu tietyt kuulemistilaisuudet ja muistutusten jät- tömahdollisuus. Asukkaiden esittämät mielipiteet ja annetut muistu- tukset tuulivoimaloiden haitoista eivät näytä merkitsevän päättäjille mitään. Kuinka asukkaiden perustuslailliset oikeudet toteutuvat, jos heitä kuullaan vain näennäisesti? Yhteysviranomaisen on todennut Honkamäki-Viidankankaan perustel- lussa päätelmässä 3.10.2024: "Eryteisesti vaikutukset alueella harjoitettaviin elinkeinoihin, kuten met- sätalouteen ja matkailuun ovat merkittävät hankealueen laajuuden ja sijainnin takia. Vaikutukset ovat pysyviä. Vaikutukset ovat merkittäviä asumisviihtyvyyteen (melu ja väike) ja luontoarvoihin. Myös maisema-	Osayleiskaavan ehdotusvaiheessa tuulivoimaloita poistettiin haittavaikutuksien vähentämiseksi. Hank- keen vaikutukset mm. terveyteen (melu ja väike), maisemaan, matkailuun, luontoon, ekologiin ver- kostoihin, maaperään ja pintavesiin on arvioitu osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, samoin hankkeen yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahank- keiden ja Fingridin suunnitteleman uuden voimajohto- don kanssa. Hankkeen vaikutusten arviointia on täy- dennetty kaavahankkeessa, myös yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa. Lainsäädännössä ei säädetä vähimmäisetäisyydestä tuulivoimaloiden ja asutuksen välillä. Myöskään Son- kajärven kunta ei ole tehnyt linjausta suojaetäisyyk- sistä. Lähtökohtana on tuulivoimaloista aiheutuvien vaikutusten, eli erityisesti melun ja välkkeen huomioi- minen. Honkamäki-Viidankankaan hankkeen meluvaikutuk- sia arvioidaan lähtökohtaisesti suunnittelutietoihin ja mallinnuksiin perustuen, ja mallinnukset laaditaan noudattaen ympäristöhallinnon ohjetta tuulivoimaloi- den melun mallintamisesta (2/2014). Mallinnuksin ar- vioidut meluvaikutukset pysyvät melun ohjearvojen puitteissa (Valtioneuvoston asetus 1107/2015 ja asu- misterveysasetus 545/2015), joten osayleiskaava

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
vaikutukset arvioidaan merkittäväksi voimaloiden määrästä ja korkeudesta johtuen. Maisemavaikutukset ovat merkittävimmät erityisesti Matkusjoen varren vesistömaisemaan. Huomattavien vaikutusten lieventämiseksi, tulisi voimaloiden määrääjää korkeutta rajoittaa." Sonkajärven kunnan päättäjät eivät ole missään vaiheessa ottaneet huomioon em. yhteysviranomaisen lausuntoa tuulivoimaloiden määrästä ja korkeudesta. Kaavoitustoimikunnan tulisi tarkastella puolueettoman asiantuntijan kanssa, mitkä rajoitukset (määrä ja korkeus) suunniteltujen tuulivoimaloiden osalta vähentäisivät niiden haittoja suhteessa asukkaisiin, elinkeinoihin ja luontoon. Lisäksi voimaloiden sijoittelulla voitaisiin vaikuttaa haittojen minimointiin. Useita tuulivoimaloita on suunniteltu korkeisiin rinteisiin, jolloin negatiiviset ympäristövaikutukset (melu, väike, näkymä) korostuvat. Erityisesti kaavoitetun alueen länsipuolen alavat ranta-alueet kärsivät eniten haittavaikutuksista. Tuulivoima-alueen ja ranta-alueen välissä ei ole minkäänlaista suojametsää tai suojaavia rakennelmia. Lisäksi useiden tuulivoimaloiden perättäinen sijoittelu voi aiheuttaa turbulenssia ja siten voimistaa meluhaittaa. Melumittausten osalta tulee huomioida, että tehdyssä selvityksessä puhutaan keskiäänitasoista. Keskiäänitaso ei kuitenkaan anna täyttä kuvaa melutilanteesta. Esimerkiksi sykkivä melu tai lyhyet voimakkaat melupiikit voivat häiritä elämää ja yöunta sielläkin, missä ohjearvot eivät ylity, (ymparisto.fi) Lähes kaikissa tuulivoimasuunnitelman mittauspisteissä matalataajuisen melu on 35-40 dB. Mittauskartoissa ei ole määritelty 35 dB:n rajaa vaan rajausta päättyy 40 dB:liin. Lisäksi melumittaussmallinnukset on tehty huomattavasti pienitehoisemmalle voimalalle kuin mitä on suunniteltujen voimaloiden tehot. Tuulivoimakäsittelyssä tulisi hakea toteutusta, joka aiheuttaa mahdollisimman vähän haittaa luonnolle, asukkaille ja elinkeinoille. Monessa yhteydessä (myös kaavoittaja 1 0.12. tilaisuudessa) on todettu, että mitä suuremmasta voimalasta on kyse, sitä suuremmat ovat haittavaikutukset. Tässä suunnitteluvaiheessa ei edes tiedetä, kuinka suuria voimaloista tulee. Hankkeistaja on ilmoittanut, että niin suuria ja niin tehokkaita kuin toteutusvaiheessa on mahdollista. Yhteysviranomainen toteaa, että voimaloiden sijoittelulla ja voimakorkeuden pienentämisellä on mahdollista merkittävästi vähentää maisemaan kohdistuvia vaikutuksia. Asukkaiden osallisuus tuulivoimahankkeen osalta on jäänyt sille tasolle, että käsittelyprosessissa on tuotu valmiit hankkeistajan esittämät suunnitelmat, joiden pohjalta on järjestetty prosessin mukaiset kuulemiset, ilman, että olisi käyty todellista keskustelua muunlaisesta vaihtoehdosta. Lopuksi: Pohjan Voima kertoi Sukevan tilaisuudessa 10.12.2025, että "yleensä kaikki hankkeet myydään ennemmin tai myöhemmin eteenpäin. Niin ilmeisemmin myös tässä tapauksessa." Tämä lisää osaltaan niitä epävarmuustekijöitä, joita hankkeeseen sisältyy kaikilta osin.	täyttää lähtökohtaisesti alueidenkäyttölain vaatimukset tältä osin. Ennen rakentamisluvan myöntämistä on vielä varmistettava, etteivät ohjearvot ylity. Hajarakentamisen rakentamislupamenettelyssä huomioidaan ympäristöhallinnon suositusten mukaisesti välkkeen ulkomaiset ohjearvot kuten Ruotsin ohjearvo 8 välketuntia/vuosi tai Tanskan ohjearvo 10 välketuntia/vuosi, koska tuulivoimaloiden välkkeelle ei ole Suomessa annettu ohjearvoja. Kaavaratkaisun mukaisen tuulivoimahankkeen välkevarjostusmallinnuksen mukaan ilman puuston vaikutusta vuotuinen välkevarjostusaika ei saa ylittää suositusarvoa 8 h/a asuin- tai lomarakennuksilla. Välkemallinnuksen mukaan vuotuinen todennäköinen välkevaikutus jää alle ko. ohjearvon kaikkien vakituisten ja vapaa-ajan asuntojen kohdilla. Tuulivoimalan melusta ja välkkeestä ei saa aiheutua kohtuutonta räsytystä ympäristölle (Laki eräistä naapurussuhteista 17 §). Jos asukas kuitenkin kokee räsytystä, tulee hänen tehdä kirjallinen ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen arvioi räsytysten kohtuuttomuutta ja voi velvoittaa toiminnanharjoittajan tekemään selvityksiä ja mittauksia. Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi pyytää tarvittaessa asiantuntijalausuntoja päätöksenteon tueksi (Laki eräistä naapurussuhteista 17 §). Asukkaalla on kunnan päätöksestä valitusoikeus hallinto-oikeuteen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi perustellusti määrätä toiminnanharjoittajan teettämään uudet melututkimukset. Mikäli tutkimus osoittaa melusta aiheutuvan kohtuutonta räsytystä, on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella mahdollisuus antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskeva yksittäinen määräys, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi (Ympäristönsuojelulaki 180 §). Mikäli tarvittavien toimenpiteiden yksilöiminen on vaikeaa ja niiden vaikuttavuus on epävarmaa, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi edellyttää toimijaa hakemaan ympäristölupaa (Ympäristönsuojelulaki 27 §), jonka lupaehdoissa on mahdollista asettaa rajoitteita toiminnalle. Tuulivoimaloiden vaikutukset on otettu huomioon ja haittavaikutuksia on minimoitu mahdollisuuksien mukaan osayleiskaavaa laadittaessa. Osayleiskaavan ja ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä on tehty laajasti selvityksiä ja vaikutusten arviointia.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
16. MUISTUTUS 3	
Vastustan Sonkajärven kunnan Honkamäki-Viidankankaan tuulivoiman osayleiskaavaehdotukseen joka räikeällä tavalla loukkaa pienmaanomistajan etuja mm. voimalinjojen sijoittelun ja suunniteltujen muiden rakentamisesta aiheutuvien haittojen vuoksi. Lisäksi Sonkajärven kunta on jo samaa aluetta koskevassa edellisessä päätöksenteossa osoittanut, että se tekee ehdotuksia ja poikkeamia esillä pidettyyn kaavaluonnokseen ja sitä koskeviin ympäristövaikutusten arviointeihin mm. esittämällä voimansiirtolinjojen rakentamista reiteille, joista ei ole tehty ympäristövaikutusten arviointeja ja poikkeavat selvästi kaavaluonnoksessa tehdyistä konsulttiselvitysten suosituksista. Lisäksi aiempi ko aluetta koskeva kaavan käsittely Sonkajärven kunnan päätöksenteossa osoittaa, että se ei ota vakavasti esitettyjä muistutuksia ja huomioi riittävällä tarkkuudella niissä esitettyjä huolia ja huomioi myös pienimmän haitan periaatetta kaavan mahdollistamassa rakentamisessa. Kaavassa tulisi myös vaatia rakentajalta ympäristölupaa ennen rakentamisen aloittamista. Olen huolella perehtynyt käytettävissä olevaan Sonkajärven kunnan tuulivoiman osayleiskaavaluonnoksen valmistelumateriaaleihin. Osayleiskaavan valmisteluaineisto on kokonaisuutena arvioiden suurelta osin tuulivoimateollisuuden tarpeista laadittu, ja samaan aikaan kiihdyttävän luontokadon kannalta erittäin puutteellisesti laadittu. Selvitykset ja osayleiskaavaluonnos ei myöskään huomioi riittävästi alueen asukkaille kokonaisuutena koituvaa haittaa, maanomistajille koituvaa haittaa ja peruuttamattomia vahinkoja alueen luonnon erityispiirteille. On eri asia tarkastella kutakin haittatekijää vain kyseisestä näkökulmasta, kuin yhdistettynä ja huomioden myös lähiseudun muut vastaavat hankkeet. Tämä on koko osayleiskaavan merkittävin puute.	Voimassa olevan alueidenkäyttölain mukaisesti maakuntakaava ohjaa seudullisesti merkittävää tuulivoimarakentamista. Honkamäki-Viidankankaan alue on osoitettu Pohjois-Savon maakuntakaavan 2. vaiheessa seudullisesti merkittävänä tuulivoima-alueena. Maakuntakaava on määrätty voimaan AKL 201 §:n mukaisesti 24.2.2025. Pohjois-Savon liitto on myös todennut kaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossaan seuraavasti: <i>"Nyt esitetyn tuulivoimaosayleiskaavaehdotuksen aluerajauksen ja voimalasijoittelun voi katsoa olevan voimassa olevan maakuntakaavan ohjausvaikutuksen mukainen"</i>. Myös Pohjois-Savon ELY-keskus on todennut lausunnossaan, ettei nyt nähtävillä olevan kaavaratkaisun voida katsoa vaikeuttavan maakuntakaavan toteuttamista tai olevan ristiriidassa sen keskeisten tavoitteiden tai periaatteiden kanssa. Nyt nähtävillä oleva tuulivoimaosayleiskaava perustuu maakuntakaavassa osoitettuun tuulivoimapotentialialueeseen ja maakuntakaavan ohjausvaikutus on otettu kaavaehdotuksessa riittävällä tavalla huomioon. Maakuntakaavaa varten Pohjois-Savon liitto on tehnyt kattavasti taustaselvityksiä mm. kulttuuriympäristöön, linnustoon, Natura200-alueisiin, ekologiin verkostoihin, maisemaan liittyen. Honkamäki-Viidankankaan hankkeen vaikutukset on selvitetty kattavasti ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa ja kaavoituksen yhteydessä tehdyssä tarkastelussa ja selvittämisessä. Myös yhteisvaikutuksia on arvioitu laajasti muun muassa kaavaselostuksessa kappaleessa 8.14.
Voimaloiden väliin jäävä metsäluonto kärsii pirstaloitumisen vaikutuksista, joita selvityksessä ei ole huomioitu riittävällä tarkkuudella. Alueella liikkuu paljon ilveksiä, karhuja ja susia (susireviirialuetta), sekä paljon erilaisia riistaeläimiä säännellen osaltaan alueen riistakantaa, jotka osaltaan muodostavat alueen ainutkertaisen ekosysteemin. Alueella on myös suoalueita ja monimuotoisia metsäalueita, joiden osalta riski, että alueella olisi alueellisesti uhanalaisia eliöitä on tavanomaista suurempi. Viitasammakon esiintymistä ei ole riittävästi kartoitettu, eikä myöskään Sonkajärvellä, jossa tiedetään olevan useita liito-oravan lisääntymis- ja levähdysalueita jopa lähellä kaavoitusluonnoksessa mainittavaa aluetta, joiden määrä tn alueella lisääntyisi puuston keski-ikäen kasvaessa. Voidaan perustellusti todeta, että alueellisesti uhanalaisia eliöitä ei ole kartoitettu riittävästi tehdyssä selvityksessä. Alue sijaitsee eteläboreaalisen ja keskiboreaalisen vyöhykkeiden välimaastossa, joka sinänsä on ainutkertaista luonnoltaan. Tiedetään, että alueellisesti uhanalaisia lajeja on eniten eteläboreaalaisella vyöhykkeellä ja että suurimmalla osalla alueellisesti uhanalaisista lajeista ensisijainen elinympäristö on jonkinlainen metsä. Valmisteluaineistossa suoraan myös kuvataan (mm	Metsälain ja vesilain mukaiset kohteet sekä luontoselvityksissä todetut arvokkaat luontokohteet, luontodirektiivilajien lisääntymis- ja levähdyspaikat ja arvokaiden luontotyyppien esiintymisalueet on merkitty kaavakartalle luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeinä alueina ja luontoarvojen kannalta huomioitavina alueina kaavamerkinnoin. Lisäksi luonnonsuojelualue tai perustettavaksi tarkoitettu luonnonsuojelualue sekä Natura 2000 -verkostoon kuuluva tai ehdotettu alue on huomioitu kaavamerkinnoilla ja määräyksillä. Alueen potentiaaliset uhanalaiset lajit ja luontotyypit on selvitetty. Vahtisuon ja lähistön vanhat metsät (FI0600014) Natura-alueesta on tehty Natura-arvioinnin tarveharkinta, minkä mukaan Honkamäki-Viidankankaan hankkeesta ei kohdistu heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontotyypeihin tai suojeluperusteena oleviin lajeihin. Tästä syystä myöskään Natura-vaikutusten arviointia ei ole

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
suurpetoselvitys / Sweco) että hankealue rajautuu ja on osin monimuotoisuudelle tärkeille alueille ja jopa osin luonnonsuojelualueilla. Mutta kuitenkin lajikartoituksia ei ole tehty riittävällä tarkkuudella, mikä on todennettavissa valmistelumateriaalista.	tarvinnut tehdä, minkä on myös YVA-menettelyn yhteysviranomaisen todennut perustellussa päätelmässä: <i>"Natura-tarvearvioinnin johtopäätös osoittaa, että varsinaista Natura-vaikutusten arviointia ei ole tarpeen tehdä johtuen Natura-kohteen luontotyypeistä, etäisyyksistä ja hanketyypistä."</i>
Tuottavan metsämaan rakentaminen tuulivoiman infraa varten vähentää alueen hiilensidontakykyä, sekä vähentää alueen metsäluonnon monimuotoisuutta peruuttamattomasti. Selvitys ei ota riittävästi kantaa tähän alueellisen kokonaisuuden ekologiseen monimuotoisuuteen ja sen tuhoutumiseen, huomioiden myös lähiseudun Sukevan taajamaa ympäröivien muiden hankkeiden vaikutukset alueeseen kokonaisuutena. Selvitys ei myöskään huomioi lähiseudun Sukevan taajamaa ympäröivien muiden hankkeiden vaikutuksia alueeseen kokonaisuutena.	Suurin osa suunnittelualueesta säilytetään metsä- ja maatalousalueena. Puita kaadetaan vain välttämättömiltä alueilta. Vaikka alueen hiilivarastot pienyvät puuston kaadon myötä, osayleiskaava edistää vähähiilistä yhdyskuntakehitystä lisäämällä uusiutuvan energian tuotantoa. Yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa on arvioitu laajasti kaavaselostuksessa ja alueelle laaditussa ympäristövaikutusten arvioinnissa.
Selvityksen mukaan tuulivoimaloiden rakentaminen vaatii myös teistön ja siirtolinjojen sekä itse tuulivoimaloiden ja energiavarastojen rakentamista perustuksineen, jotka tuhoavat kyseisten alueiden luontoa peruuttamattomasti, mitä myöskään selvityksessä ei ole riittävästi arvioitu vaikutuksiltaan. Osayleiskaavan selvitysaineisto ei myöskään kuvaa rakentamisvaiheen aikaisia konkreettisia haittoja mutkaisten ja mäkisten tiealueiden kannalta, millaisia tiemutkien oikaisuja tms tarvitaan, joissa jälleen kajottaisiin yksityisomaisuuteen. Tästä ei ole riittäviä vaikutustenarviointeja tehty.	Yleiskaavaselostuksessa on arvioitu laajasti rakentamisaikaisia, toiminnan aikaisia ja purkaikaisia sekä käytön jälkeisiä vaikutuksia eri näkökulmista. Myös yhteisvaikutuksia on käsitelty useilta eri kanteilta.
Tuulivoimalat aiheuttavat lisäksi merkittävää melu- ja välkehaittaa ympäröivien alueiden asukkaille ja luonnossa liikkuville. Tieteellisesti ei ole kiistattomasti kyetty vielä osoittamaan niiden pitkäaikaishaittoja lähialueen asukkaille. Sen lisäksi Sonkajärven kunta on profiloitunut erämaa ja luontoarvoiltaan arvokkaaksi alueeksi. Tällä hetkellä Sukevan taajamaa käytännössä ympäröidään joko kaivosteollisuuden tai valmisteilla olevien tuulivoimapuistojen toimesta, jonka vaikutusta kokonaisuutena ei ole kaavavalmisteluaineistossa riittävällä tavalla huomioitu ja on vain tarkasteltu kyseistä aluetta pelkästään, ymmärtämättä alueelle koituvaa kokonaishaittaa. Tältä osin kaavavalmistelu on puutteellista.	Lainsäädännössä ei säädetä vähimmäisetäisyydestä tuulivoimaloiden ja asutuksen välillä. Myöskään Sonkajärven kunta ei ole tehnyt linjausta suojaetäisyyksistä. Lähtökohtana on tuulivoimaloista aiheutuvien vaikutusten, eli erityisesti melun ja välkkeen huomioiminen. Honkamäki-Viidankankaan hankkeen meluvaikutuksia arvioidaan lähtökohtaisesti suunnittelutietoihin ja mallinnuksiin perustuen, ja mallinnukset laaditaan noudattaen ympäristöhallinnon ohjetta tuulivoimaloiden melun mallintamisesta (2/2014). Mallinnuksin arvioidut meluvaikutukset pysyvät melun ohjearvojen puitteissa (Valtioneuvoston asetus 1107/2015 ja asu- misterveysasetus 545/2015), joten osayleiskaava täyttää lähtökohtaisesti alueidenkäyttölain vaatimukset tältä osin. Ennen rakentamisluvan myöntämistä on vielä varmistettava, etteivät ohjearvot ylitä. Hajarakentamisen rakentamislupamenettelyssä huomioidaan ympäristöhallinnon suositusten mukaisesti välkkeen ulkomaiset ohjearvot kuten Ruotsin ohjearvo 8 välketuntia/vuosi tai Tanskan ohjearvo 10 välketuntia/vuosi, koska tuulivoimaloiden välkkeelle ei ole Suomessa annettu ohjearvoja. Kaavaratkaisun mukaisen tuulivoimahankkeen välkevarjostusmallituksen mukaan ilman puuston vaikutusta vuotuinen välkevarjostusaika ei saa ylittää suositusarvoa 8 h/a

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
	asuin- tai lomarakennuksilla. Välkemallinnuksen mukaan vuotuinen todennäköinen välkevaikutus jää alle ko. ohjearvon kaikkien vakituisten ja vapaa-ajan asuntojen kohdilla.
Lisäksi tällä hetkellä lainsäädännössä poljetaan maanomistajien oikeuksia kohtuuttomilla pakkolunastuksilla, joilla menetetyt metsämaan ja maapohjan arvoa ei kompensoida elinikäisin tuotto-olettamien menetyksin, vaan maanomistajan omaisuus ryöstetään pilkkahintaan energiyhtiöiden käyttöön saamatta siitä edes oikeutettua korvausta. Siten vastustan myös jyrkästi metsämaani kautta tehtäviä tielinjauksia, tielinjojen leventämissä, mahdollisia sähkön siirtolinjojen rakentamista. Vaikutusten arvioinnissa ei ole kuvattu jo nyt ajoittain erittäin huonossa kunnossa olevan Kolkantien liikenteeseen kohdistuvia vaikutuksia ja tien kuntoon, joka hyvin todennäköisesti tulee vaikeuttamaan myös metsätalalla asiointia. Liikennemäärien on ennustettu kasvavan, mutta samalla ei ole esitetty riittäviä suunnitelmia tai vaatimuksia sen kunnossapidosta niin, että alueen maanomistajille ei siitä koidu haittaa. Voidaan todeta, että varsinaista kaavoitusalueetta ympäröiville alueille koituu hankkeesta taloudellista ja virkistysarvoa vähentävää haittaa huomattavasti enemmän kuin kaavoituksen kohteena olevalle maanomistajalle, joten edut ovat ilmeisessä ristiriidassa kunnan alueen maanomistajien kesken ja heikomman suoja on yleiskaavaluonnoksessa jäämässä toteutumatta. Kunnan päätöksenteossa tulisi punnita myös kunnan jäsenen etuja ja oikeuksia.	Mahdollisten tiekuntien kanssa sovitaan erikseen kunnossapitovastuusta. Sähkönsiirtolinjan maanomistajien kanssa tullaan neuvottelemaan ja ehdottamaan ennakkosopimusta, missä sovitaan merkittävästi suurempaa korvaustasoa lunastukseen nähden. Mikäli kaikkien maanomistajien kanssa ei saada asiaa sovittua ennakkosopimisessa, suoritetaan voimajohdon mahdollinen lunastus Suomen voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.
Voimansiirtolinjoja ei myöskään voi kaava-alueelle rakentaa sellaisille alueille, mille ei ole kaava-alueelle rakentamisen vaikutuksia selvitetty - koko kaava-alueen rakentaminen tulisi siten huomioda kokonaisuutena, siis myös kaavaehdotuksen alueelle rakentamisen tarvitsema yhdyskuntatekniikka, ml voimansiirtolinjat, eikä käsitellä vaikutusten arvioinnissa pelkästään ko. aluetta itsessään. Tältä osin valmistelu on puutteellista ja Sonkajärven kunnan aiemmin tekemä päätös esittää pohjoista sähkönsiirtoireittiä ilman ympäristövaikutusten ja muiden vaikutusten arviointia on vastoin hyvää hallintotapaa ja kaavavalmistelua. Päätöksenteon tulisi kunnassa olla selvitettyyn ja todennettavissa olevaan tietoon perustuvaa. Kuten Pohjois-Savon Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus 3.10.2024 päivämäärä perustellussa päätelmässään toteaa, se ottaa kantaa sähkönsiirron osalta vaihtoehtoihin (SVE) Läntinen ja itäinen SVEA, SVEAB ja SVEAC, joista yksikään ei siis sisällä vaihtoehtona Sonkajärven kunnan esittämää vaihtoehtoa pohjoisen suuntaan. Tällainen menettely on vastoin myös lainmukaista päätöksentekoa. Jos YVA päätelmässä tarkastellaan kolmea vaihtoehtoa, ei kunnan oma vaihtoehto tule kyseeseen ellei asia palauteta uudelleen valmisteltavaksi myös ELY -keskukselle ennen kaavasta päättämistä.	
Esimerkiksi turbiinien tulipalot, mahdolliset energiavarastojen aiheuttamat maastopalovaaran torjumiseen esitetyt toimet ovat riittämättömiä ja mm palokäytävät ovat liian pienet. Samoin mahdollisessa maastopaloissa tuulivoiman tuotantoalueelta lähtien ei ole esitetty sellaista suunnitelmaa, että palo olisi riittävän varhain leviämiseltään estettävissä. Tämä lisää maanomistajalle riskiä metsäpalovakuutusten mahdollisina	Voimaloiden paloturvallisuus on huomioitu niiden suunnittelussa. Turvallisuusnäkökulmia on arvioitu tarkemmin kaavaselostuksen kappaleessa 8.1.4.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
hinnannousuina ja konkreettisena haittana. Vaikutusten arviointi on tälläkin osin riittämätöntä.	
Samoin ELY -keskukselle toimitetuissa materiaaleissa todetaan että "...vastustetaan hanketta sen ihmisille ja luonnolle aiheuttamien haittavaikutusten vuoksi. Mielenpitoissa yleisesti kannatettiin hankkeen vaihtoehtoa VEO, hanketta ei toteuteta. Keskeisiä teemoja mielenpitoissa olivat hankkeen sähkönsiirron vaihtoehtoja asumisviihtyvyys huomioiden maisema-, luonto-, melu- ja välkevaikutukset. Lisäksi useassa mielenpiteessä korostui huoli hankkeen vaikutuksista elinkeinoihin, kuten maatalouden ja matkailun harjoittamiseen."- miten kunta voi päätöksenteossaan sivuuttaa tällaiset asiantuntijoiden näkemykset? Täten päätöksenteon valmisteluaineisto on puutteellista, koska niissä ei kuvata riittävästi tehtyjen muistutusten merkitystä päätöksenteossa.	Merkitään tiedoksi.
Jos kaava etenee vastustuksesta huolimatta, toteuttamishankkeelle tulee ehdottomasti vaatia ympäristölupa ja tarkemmat selvitykset luontokadon ja aiheutuvien haittojen puolueettomaksi ja asialliseksi tieteellisesti tarkkuudella tehtäväksi selvittämiseksi ilman energiateollisuuden yleisiä väittämiä. Rakentamisessa käytettyjen jalostettujen materiaalien sekä ajan ja sääolosuhteiden kuluttamina voimaloiden pintarakenteista irtoaa ympäristöön mikrohiukkasia, joiden vaikutuksia alueen sienten, marjojen ja niitä syövien riistaeläimien ekologiaan ei ole selvityksessä kuvattu lainkaan. On selvää, että pelkästään rakentamisen aikana tulee sellaista ympäristöhaittaa, joka tulee vähintäänkin ympäristölupana hankkeen toteutuessa vaatia osana osayleiskaavaa ja siten kaavaluonnos on puutteellinen.	Tuulivoimalan melusta ja välkkeestä ei saa aiheutua kohtuutonta räsitystä ympäristölle (Laki eräistä naapurussuhteista 17 §). Jos asukas kuitenkin kokee räsitystä, tulee hänen tehdä kirjallinen ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen arvioi räsityksen kohtuuttomuutta ja voi velvoittaa toiminnanharjoittajan tekemään selvityksiä ja mittauksia. Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi pyytää tarvittaessa asiantuntijalausuntoja päätöksenteon tueksi (Laki eräistä naapurussuhteista 17 §). Asukkaalla on kunnan päätöksestä valitusoikeus hallinto-oikeuteen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi perustellusti määrätä toiminnanharjoittajan teettämään uudet melututkimukset. Mikäli tutkimus osoittaa melusta aiheutuvan kohtuutonta räsitystä, on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella mahdollisuus antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskeva yksittäinen määräys, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi (Ympäristönsuojelulaki 180 §). Mikäli tarvittavien toimenpiteiden yksilöiminen on vaikeaa ja niiden vaikuttavuus on epävarmaa, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi edellyttää toimijaa hakemaan ympäristölupaa (Ympäristönsuojelulaki 27 §), jonka lupaehdoissa on mahdollista asettaa rajoitteita toiminnalle.
Mielenpiteenäni ja kirjallisena muistutuksena esitän, että hanketta ei tulisi lainkaan toteuttaa tai vaihtoehtoisesti asia tulisi palauttaa uudelleen selvitettäväksi niin, että ekologisen haitan arvio olisi tehty kokonaisuutena, lisäksi lähiseudun muut hankkeet huomioivana ja myös ympäröivien alueiden maanomistajille ja asukkaille koitua haitta olisi riittävän yksikäsitteisesti ja oikeilla perusteilla arvioitua. Tällöin tulisi harkita myös, että osayleiskaavaa alueena pienennettäisiin niin, että sen koko tulisi merkittävästi nykyistä pienemmäksi kaikille edellä kuvatuille tahoille koituvien merkittävien riskien ja haittojen vähentämiseksi.	Merkitään tiedoksi. Tuulivoimaloiden määrää on vähennetty kaavan ehdotusvaiheessa haittojen vähentämiseksi.
On käsittämätöntä, että pienmaanomistajien oikeuksia voidaan loukata lukuisilla tavoilla, ja vaatia pienestä maaomaisuudesta luovutettavaksi	Merkitään tiedoksi.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
suuria määriä maata pilkkahintaan, muiden tehdessä pienmaanomistajan kustannuksella suuria voittoja. Toivoisinkin että Sonkajärven kunnassa oltaisiin ihmisen kokoisia ja tunnistettaisiin, että meitä nuoria maanomistajia huolettaa omaisuuden menettäminen ja usko siihen, että suuret sähköyhtiöt aina saavat haluamansa hinnalla millä hyvänsä, jonka luontokadossa maksamme ja maanomistajien omaisuuden arvon alenemisella.	
Honkamäki-Viidankangas.fi -sivustalla todetaan, että ” Minimoimme tuulivoiman haitat ja maksimoimme hyödyt. Vastaamme puheluihin, kuuntelemme ja parannamme suunnitelmia. Te olitte täällä ensin - näin ajattelemme. Pitkä kokemus energia-alalta takaa sen, että asiat sujuvat ja työt etenevät.” Tämä ei ole pitänyt paikkansa ainakaan aiemman kaavaluonnoksen käsittelyn osalta, vaan haittaa oltaisiin päätöksenteossa aiheutettu vielä aiempaa enemmän, myös niille maanomistajille, joita alkuperäinen selvitys ei olisi edes kosketanut. Miksi tuulipuistoa ei rakenneta jo lähemmäs Järvinjää? Nykyinen sijoittuminen johtaa siihen, että pienmaanomistajien maita halkoo jatkossa voimalinjoja, jotka pakkolunastetaan pilkkahintaan ikiajoiksi, muiden kääriessä voitot tasakuun. Kunta voisi vaihtoehtoisesti myös esittää maksavansa vuotuisina korvauksina osan saamistaan tuotoista metsätalouden tuotot ikiajoiksi menettäville maanomistajille	Merkittään tiedoksi ja välitetään hanketoimijalle tiedoksi.
Sonkajärven kunnan kaavoituksesta päättävien tulisi tunnistaa paremmin maankäyttötarpeiden lisäksi myös heikompien suojaava tarvitsevien edut ja siksi Sonkajärven kunnan valtuustossa tulisi kiinnittää huomiota riittävästi myös muihin seikkoihin kuin vain yksipuolisesti hankkeen mahdollisesti tuomiin kiinteistöverotuottoihin. Niitä peruuttamattomia vahinkoja ei saada rahalla takaisin. Vaadin, että kaavaehdotus hylätään tai palautetaan uudelleen riittävän huolelliseen esiselvitykseen kaikkien haittojen yhteisvaikutusten taasteluun. Tällaisenaan kaavaehdotus 2 ja aiemman kaavan käsittelyn vaiheet eivät täytä hyvän hallinnon ja huolellisen kaavan valmistelun edellytyksiä.	Merkittään tiedoksi.
17. MUISTUTUS 4	
Esitämme Toivakon kyläyhdistyksen johtokuntana muistutuksen Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimayleiskaavaan. Olemme yhä VE0: Hanketta ei toteuteta –vaihtoehdon kannalla. Tuulivoimaloiden synnyttämän melun ja värinän terveysriskit –esitutkimuksessa (Nykänen, 2023) todetaan, että Suomessa infraäänimitauksia tehdään virheellisellä menetelmällä, jonka vuoksi saadaan virheellisiä arvioita melusta ja tuulivoiman terveysvaikutuksista. Tutkimuksen mukaan nykyisin käytettävissä melumallinnuksissa on merkittäviä puutteita, mikä johtaa melutason ja suojaetäisyyksien aliarviointiin. Honkamäki-Viidankankaan ympäristövaikutusten arviointiin liittyvässä melumallinnuksessa (AFRY Finland Oy / Auvinen, 2024) ei ole kartoitettu tutkija Hannu Nykäsen esiin nostamaa infraääntä, jolloin melumallinnus antaa virheellisen kuvan. Honkamäki-Viidankankaan melumallinnuksessa (AFRY Finland Oy / Auvinen, 2024) yksikköteho on 6,5 MW, mutta Sonkajärven kunnan lähettämässä tiedotteessa maanomistajille todetaan, että yksikköteho on enintään 14 MW. Jos yksikkötehoksi valikoituu enemmän kuin 6,5	Merkittään tiedoksi. Suomessa vuonna 2020 valmistuneen THL:n laatiman tuulivoimaloiden infraäänitutkimuksen mukaan tuulivoimaan liitetty oireilu on melko yleistä, mutta infraäänialtistus ei selitä sitä. Tutkimuksen mukaan oireilua voi osaltaan selittää tuulivoimaloiden kokeminen häiritseväksi ja niiden pitäminen terveysriskinä. Lainsäädännössä ei säädetä vähimmäisetäisyydestä tuulivoimaloiden ja asutuksen välillä. Myöskään Sonkajärven kunta ei ole tehnyt linjausta suojaetäisyyksistä. Lähtökohtana on tuulivoimaloista aiheutuvien vaikutusten, eli erityisesti melun ja välkkeen huomioiminen.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
MW niin melumallinnus ei anna realistista kuvaa tilanteesta, jolloin vähintään 40-45 desibelin äänitaso todennäköisemmin ulottuu asuinalueelle. Lisäksi melumittauksessa todetaan, että melutasot eivät perustu todellisiin testimittauksiin, vaan turbiinivalmistajan ilmoittamiin arvioihin.	
Suomen ympäristökeskuksen tutkimusprofessori Majju Lehtiniemen mukaan tuulivoimaloista irtoavan mikromuovin määriä on vaikea luotettavasti arvioida ja mikromuovin määrän luotettava arviointi vaatisi kenttätutkimuksia. Syke aikookin hakea niille rahoitusta. (Liesmäki, 2024) Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimahankkeesta tehdyssä ympäristövaikutusten arvioinnissa (Sweco Finland Oy / Lehtiö, 2024) mikromuovin leviämisen uhkaa pidetään teoreettisena. Suunnitellun tuulivoimapuiston läheisyydessä toimii alkutuotantoyrittäjiä, joiden elinkeinon mikromuovin leviäminen on todellinen uhka. Puhumattakaan alueella tapahtuvasta metsästyksestä, kalastuksesta ja marjastuksesta. Koska tutkimustieto on vajavaista niin mikromuovin kuin melunkin osalta edellytämme, että noudatetaan varovaisuusperiaatetta.	Merkitään tiedoksi.
Parhaillaan osana alueidenkäyttölain uudistusta vasta arvioidaan tuulivoimaloiden minimietäisyyttä asutuksesta. Tuulivoimalle aiotaan säätää minimietäisyys asutuksesta, jotta tuulisähkön tuotannossa syntyvä melu ja välke häittäisi vähemmän asumista voimaloiden läheisyydessä. (Pantsu, 2025) Tavoite on, että laki menee vielä eduskunnan käsittelyyn vielä tämän kevätkauden aikana. Näin ollen olisi epäasiallista tehdä näin merkittäviä kuntalaisten elämään ja omaisuuteen liittyviä päätöksiä juuri ennen lakimuutoksen käsittelyä. Toivakon ky johtokunta toteaa, että hanketoimijan tulee hakea voimaloille ympäristölupa naapurussuhdelain nojalla. Ympäristölupa on oltava sellaiseen toimintaan, josta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapurussuhteista annetun lain 17§:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta. Koska toiminnasta saattaa aiheutua lainkohdassa mainittu seuraus, ympäristölupa on oltava ennen toiminnan aloittamista.	Honkamäki-Viidankankaan hankkeen meluvaikutuksia arvioidaan lähtökohtaisesti suunnittelutietoihin ja mallinnuksiin perustuen, ja mallinnukset laaditaan noudattaen ympäristöhallinnon ohjetta tuulivoimaloiden melun mallintamisesta (2/2014). Mallinnuksin arvioitua meluvaikutukset pysyvät melun ohjearvojen puitteissa (Valtioneuvoston asetus 1107/2015 ja asuimisterveysasetus 545/2015), joten osayleiskaava täyttää lähtökohtaisesti alueidenkäyttölain vaatimukset tältä osin. Ennen rakentamisluvan myöntämistä on vielä varmistettava, etteivät ohjearvot ylitä. Hajarakentamisen rakentamislupamenettelyssä huomioidaan ympäristöhallinnon suositusten mukaisesti välkkeen ulkomaiset ohjearvot kuten Ruotsin ohjearvo 8 välketuntia/vuosi tai Tanskan ohjearvo 10 välketuntia/vuosi, koska tuulivoimaloiden välkkeelle ei ole Suomessa annettu ohjearvoja. Kaavaratkaisun mukaisen tuulivoimahankkeen välkevarjostusmallinnuksen mukaan ilman puuston vaikutusta vuotuinen välkevarjostusaika ei saa ylittää suositusarvoa 8 h/a asuin- tai lomarakennuksilla. Välkemallinnuksen mukaan vuotuinen todennäköinen välkevaikutus jää alle ko. ohjearvon kaikkien vakituisten ja vapaa-ajan asuntojen kohdilla. Tuulivoimalan melusta ja välkkeestä ei saa aiheutua kohtuutonta rasitusta ympäristölle (Laki eräistä naapurussuhteista 17 §). Jos asukas kuitenkin kokee rasitusta, tulee hänen tehdä kirjallinen ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
	Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen arvioi rasi- tuksen kohtuuttomuutta ja voi velvoittaa toiminnan- harjoittajan tekemään selvityksiä ja mittauksia. Li- säksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi pyytää tarvittaessa asiantuntijalausuntoja päätöksen- teon tueksi (Laki eräistä naapuruussuhteista 17 §). Asukkaalla on kunnan päätöksestä valitusoikeus hal- linto-oikeuteen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomai- nen voi perustellusti määrätä toiminnanharjoittajan teettämään uudet melututkimukset. Mikäli tutkimus osoittaa melusta aiheutuvan kohtuutonta räsitusta, on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella mahdolli- suus antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheut- tavaa toimintaa koskeva yksittäinen määräys, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi (Ympäristön- suojelulaki 180 §). Mikäli tarvittavien toimenpiteiden yksilöiminen on vaikeaa ja niiden vaikuttavuus on epävarmaa, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi edellyttää toimijaa hakemaan ympäristölupaa (Ympäristönsuojelulaki 27 §), jonka lupaehdoissa on mahdollista asettaa rajoitteita toiminnalle. Vaikka tuulivoimaloilla voi olla haittoja, niillä on myös merkittäviä hyötyjä. Tuulivoima on puhdas ja uusi- tuva energialähde, joka vähentää riippuvuutta fossiili- sista polttoaineista ja auttaa torjumaan ilmastomu- tosta. Lisäksi tuulivoimaloiden rakentaminen muun muassa kasvattaa energiatuotannon omavaraisuutta ja vähentää riippuvuutta tuontienergiasta. Tuulivoimaloiden vaikutukset on selvitetty kattavasti ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa ja kaa- voituksen yhteydessä tehdyssä tarkastelussa ja sel- vittämisessä.
Luonnonvarakeskuksen suurpetokarttapalvelun mukaan suden reviiri- rajat Sonkajärven alueella ovat laajentuneet vuodesta 2023 vuoteen 2024 ja näyttäisi siltä, että Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimapuis- toalue sijoittuu kokonaan susireviirin sisään. Tätä tukevat myös alu- een asukkaiden tekemät susihavainnot.	Merkittään tiedoksi. Alue sijoittuu susireviirin pohjoisosaan ja kattaa suh- teellisen pienen osan susireviiristä, noin 6,3 %. Tuuli- voiman alue ei todennäköisesti sijaitse alueella, jossa on suden lisääntymis- ja levähdysalueita. Hankkeen vaikutukset susiin arvioidaan vähäisiksi.
18. MUISTUTUS 5	
Olen tyytymätön päätökseen hyväksyä osayleiskaava tuulivoimaloi- den (28 kpl) rakentamiselle/rakennuslupan hakemiselle alueelle Hon- kamäki-Viidankangas. Olen sitä mieltä, että kunnan tulisi perua koko hanke, kun se on vielä mahdollista. Luonto ja ihmisen elo (huomioi- den myös tulevat sukupolvet) täällä vierekkäin sopusoinnussa ovat oman elämäni tärkeimpiä arvoja. On kovin lyhytnäköistä kunnankaan arvioida tätä vain noin 30 vuoden perspektiivillä ja taloudellisten pika- voittojen kiilto silmissä. Se ei ratkaise Sonkajärven kunnan eloonjää- miskysymystä. Olisi ehkä aika tarkastella nyt kilpailuvaltteja enem- mänkin luonnon ja sen ainutlaatuisuuden näkökulmasta. Kirjoitan tä- män kirjelmäni loppuun vielä tästä asiasta.	Merkittään tiedoksi.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
Vetoan asiassa kaikkein oleellisin ympäristö- ja luontotieteiden, joista kunnanvaltuutetuilla ja hallituksen jäsenillä ei taida olla kovin tarkkaa tietoa. Tämä ilmeni ainakin kuulemistilaisuudessa Sukevalla 10.12.2025. Ympäristöhaitat koskevat todellakin meitä kaikkia, mutta eniten voimala-alueella asuvia. Ensinnä toisin esille hankkeen riskitekijät pohjavesillemme. Ne ovat meidän ns. kulta ja rikkaudet maan alla. Voimaloiden lavoista/siivistä (epoksinnoite) irtoaa meidän haastavissa luonnonolosuhteissamme bisfenoli A:ta, kun lavat pyörivät n. 300 km/tunnissa ja vesi ja tuuli iskeytyvät niihin. Auringon UV:kin tuo oman vaikutuksensa. Bisfenoli Am tiedämme nykytiedon valossa olevan hyvin myrkyllistä. Voitte lukea bisfenoli A:n vaikutuksista ihmiselle ja luonnolle ihan itsekin. EFSA on kiristänyt sen vuoksi tämän aineen turvallisen saannin tasoa 20 000 kertaa aiempaa tiukemmaksi. Tuulimyllyn lavoista on informoitu irtoavan tätä ainetta. Kun myllyaluetta rakennetaan, tulee maahan/kallioon hiushalkeamia ja kun käytön tärimän infraäänä huomioidaan n. 25 vuoden käyttöajan ajan, merkitys on valtavan suuri ja riski joutua pohjavesiin huomattava. Joku kertoikin yleisötilaisuudessa havainneensa jollakin toisella tuulivoimala-alueella valkoista pölyä myllyjen alla ja läheisyydessä. Toinen asia ovat glykoli ja hydraulikka- ja muut öljyt. Voimme vain arvailla, mitä vaikutusta niillä olisi pohjavesiin. Meistä jokainen sen ymmärtää. Tiedossani on tapaus, jossa helikopterilla on pudotettu hakuammunnalla glykolia myllyn siipiin niiden jäädyttyä. Mikä on silloin osumatarkkuus ja minne aine joutuu? Senkin varmaan kaikki ymmärrämme. Pohjan Voiman edustaja vähätteli vaikutuksia tuossa kuulemistilaisuudessa, mutta terveen järjen käyttö lienee sallittua. Melu- ja värähtelyt (ja etenkin yövälke) ovat myös tiedossamme. Nämä yhdessä kertaantuvat haittavaikutuksina kaikille meille. Myllyt ja niiden tarvitsemat voimalinjat pilaavat myös maiseman pysyvästi. Harjumaisten maisemat ja järvimaisemat menettävät merkityksensä. Mitä merkitystä on niillä tervamiiluilla ja luontokohteilla, joita esiteltiin alueen luontokohteina; jos niitä ei voi käydä katsomassa luonnontilaisina?	Ruotsin suurimman ympäristöjärjestön Naturskyddsföreningenin arvion mukaan Ruotsin tuulivoimaloista irtosi vuonna 2021 noin 645 kilogrammaa eli noin 0,6 tonnia mikromuovia. Vuonna 2021 Ruotsissa oli noin 4300 tuulivoimalaa, joten karkeasti laskettuna yhdestä tuulivoimalasta irtosi siis noin 150 grammaa mikromuovia vuodessa. Suomessa oli vuonna 2023 noin 1600 tuulivoimalaa, joten samalla laskukaavalla laskettuna Suomen kaikista tuulivoimaloista olisi vuonna 2023 irronnut noin 240 kiloa mikromuovia. Ruotsin ympäristöministeriön arvion mukaan Ruotsissa esimerkiksi tieliikenteestä, mukaan lukien renkaiden kulumisen, aiheutuu vuonna 2017 teetetyn tutkimuksen mukaan vuosittain noin 8190 tonnin mikromuovipäästöt. Ruotsin tekonurmikentistä tulee 1640–2460 tonnin vuotuiset mikromuovipäästöt. Suomen ympäristökeskuksen mukaan myös Suomessa tieliikenne on merkittävin yksittäinen mikromuovin lähde: pelkästään ajoneuvojen renkaiden kulumisesta tulee vuosittain noin 5000–10 000 tonnin mikromuovipäästöt. Tuulivoimaloista irtoaa mikromuovia, mutta määrä on verrattain vähäinen. Mikromuovipäästöjä koskevat tutkimustulokset voidaan yleistää myös koskemaan myös muita voimaloista mahdollisesti aiheutuva päästöjä.
Sitäkin ihmettelen, miksi purkuvaiheessa betonia/perustuksia voitaisiin haudata maahan? Eihän se ole luovaa kuntalaisellekaan. Tämän tiedän omakotitalon rakentaneena. Murustakaan ei saa haudata kuten ei muitakaan rakennusjätteitä. Sallitaanko se Pohjan voimalle ja millä perusteella? Lisäksi haluan kunnalta vastauksen, miksi hankkeeseen ei tarvita ympäristölupaa, vaikka sellainen pitää olla esim. navetan rakentamiseen? Kyseessä ovat kuitenkin mitkä suurimmat ympäristövaikutukset. Mitä tulee tuulivoimaloiden elinkaaren loppupäähän; makaavatko myllyjen osat siinä vaiheessa pitkin maita ja mantoja, kuten olemme nähneet lehtikuvista Saksassa tapahtuneen? Odotan kunnalta vastausta; maksaako kunta ongelmajätteen purkamisesta ja pois viennistä aiheutuvat kustannukset, jos Pohjan Voima tai muu voimalataho menee konkurssiin tai vaihtaa omistajaa? Tässä tapauksessa oletan, että näin tulisi tapahtua, koska yksittäinen maanomistaja ei pysty tuollaisista kustannuksista vastaamaan eikä kuulukaan, koska kunta tässä on puolestamme päätöksentekijänä ja vastaa päätöksistään. Eihän	Yleiskaavan selostuksessa ja ympäristövaikutusten arvioinnissa on arvioitu laajasti rakentamisaikaisia, toiminnan aikaisia ja purkuaikaisia sekä käytön jälkeisiä vaikutuksia eri näkökulmista.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
ongelmajätettä saa jättää maastoon; sen kieltää lakikin. Tuossa vaiheessa nämä tuotto-odotukset saattavat kääntyä miinuksen puolelle. Tätä voisi pohtia. Onko tämän asian ajattelu todellakin näin lyhytnäköistä?	
Entä Suomea koskevat turvallisuusnäkökulmat? Mitä tapahtuisi, jos skenaario Venäjän hyökkäyksestä toteutuisi? Luulen, että myllyt olisivat aika lailla ensimmäisiä kohteista, kuten muukin herkkä energiaan liittyvä infrastruktuuri. Mistä elektroniikka tulee; Kiinastako? Onko otettu huomioon turvallisuusnäkökulmaa? Nykyisillä tietotaidoilla vaikoilutekniikan asentaminen on lastenleikkiä. Näitä asioita tulisi käsitellä hieman laajemmasta perspektiivistä kuin perustellen taloudellisia voittoja. Me kaikki tuossa kuulemistilaisuudessa olimme siinä iässä, että moni meistä ei enää näe, miten tässä 25-30 vuoden päässä elämään ja moniko jälkipolven edustajista tästä päätöksestä toteutessaan kärsisi. Olemmeko todella niin lyhytnäköisiä, että päätämme heidän puolestaan ja heidän elämästään?	Merkitään tiedoksi.
Ja lopuksi; Emma Thompson oli Pohjois-Karjassa elokuvan Sydän-talvi (kävin itse katsomassa elokuvan pe 12.12.) kuvauksissa pääroolissa ja kuvasi tilannetta näin: ' Se kaikki oli hyvin merkityksellistä. Olette hyvin onnekkaita siitä, mitä teillä on. Niin paljon pilaamatonta luontoa, jota ei ole teollistettu. Teidän täytyy olla siitä hyvin ylpeitä ja suojella sitä. Se on uskomaton luonnonvara. Oli suuri etuoikeus viettää aikaa Suomen maaseudulla. Se tuntui hyvin rauhoittavalta ja auttoi paljon rooliin keskittymisessä.' Voisimmeko ajatella Sonkajärven kunnan hyötyvän enemmän luontomme ainutlaatuisuudesta? Näin muualta tulevat näkevät meidän luontomme ja ainutlaatuisuutemme. Tällä hankkeen vaikutusalueella suurin osa asukkaista tämän ymmärtää ja se on heille kultaakin arvokkaampaa.	Merkitään tiedoksi.
19. MUISTUTUS 6	
Tuulivoimalalle nro 1 esitetyn uuden ohjeellisen huoltotien sijaintia tulisi siirtää noin 100 metriä Akontietä kaakkoon, siten että linjaus hyödyntäisi olevaa metsäautotietä. Tämä pieni muutos on taloudellisempi rakentaa kuin tehdä sekä uusi, että parantaa, ja se paitsi säästää metsää myös rauhoittaisi lammen äärellä olevan laavun tunnelmaa. Ei tulisi sitten kahta tietä niin rinnatusten ja esimerkiksi siiven kuljetuksen vuoksi uuden huoltotien ns. liityntäkulma Akontielle voisi olla esitetyn kaltainen, vaikka varsinainen käyttötie olisikin tuo 90 asteen kulmassa.	Merkitään tiedoksi.
20. MUISTUTUS 7	
Minulla on mökki tulevien voimaloiden lähellä ja haluaisin antaa palautetta asiasta. Tuulivoimala hanke on haitallinen koska: -Aiheuttaa ympäristöön infraääntä joka on terveydelle haitallista -Mökin arvo laskee -Eivät ole ikuisia, mihin tulevat jätteet -Maisemahaitta	Merkitään tiedoksi.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
21. MUISTUTUS 8	
Vastustamme koko Honkamäki-Viidankankaan tuulimyllyalueen kaavoittamista. Ihmettelemme millä perusteella kunta asettaa kunnan vakituiset asukkaat eriarvoiseen asemaan antamalla tuhota joittenkin metsät ja luonnon niin, että asukkaat halutaan ajaa pois asuinalueiltaan. Olemme lähes 50 vuotta asuneet ja hoitaneet yli 100 hehtaarin metsävaltaista sukutilaa Hirvijärven rannassa. Ensin oman palkkatyön ohella ja sitten eläkkeelle jäätyä päätoimisesti. Tehneet itse jatkuvasti metsänhoitotöitä ja keränneet itse polttopuun omaan puulämmitteeseen lämpökeskukseen. Tavoitteena on koko ajan ollut, että pysymme jättämään lapsillemme hyvässä kunnossa olevan metsätilan. Nyt kun sukupolvenvaihdos on tehty ja kuviteltu, että saamme itse viimeiset vuodet asua tilalla ja tehdä vointimme mukaan töitä ja sitten kenties myöhemmin seuraava sukupolvi tulee hoitamaan sukutilaa. Nyt kuitenkin Sonkajärven kunta on päättänyt ottaa helppoa tuloa antamalla kaavoittaa kunnan alueita teollisuusalueiksi, joilla tuhotaan luonto ja ihmisten elinympäristö. Muut alueen kunnat ovat asettaneet vaatimuksia mille etäisyydelle asutuksesta tuulimyllyjä voidaan rakentaa tai haluavat profiloitua kuntana, joka ei alueelleen tuulimyllyjä ota. Sonkajärven kunta ei halua ottaa asukkaitensa mielipiteitä huomioon. Tuulimyllyt 11, 13 ja 15 olisivat varsinkin niin lähellä metsätilaamme, että työskentely tilalla vaikeutuisi. Honkamäen alue on kaunista luontoaluetta, jossa viihtyvät linnut ja erilaiset eläimet. Miksi kaikki tämä pitää tuhota? Vastustamme tuulimyllyaluetta!	Lainsäädännössä ei säädetä vähimmäisetäisyydestä tuulivoimaloiden ja asutuksen välillä. Myöskään Sonkajärven kunta ei ole tehnyt linjausta suojaetäisyyksistä. Lähtökohtana on tuulivoimaloista aiheutuvien vaikutusten, eli erityisesti melun ja välkkeen huomioiminen. Hankkeen vaikutukset on selvitetty kattavasti ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa ja kaavoituksen yhteydessä tehdyssä tarkastelussa ja selvittämisessä.
22. MUISTUTUS 9	
Vastustan tuulivoimahanketta Honkamäki-viidankangas. Kotiseutu on minulle arvokas ja rakas loma- ja virkistyspaikka, vaikka muualla asunkin. Sukulaiseni ja ystäväni asuvat alueella ja kärsivät monin tavoin tuulivoimaloiden haittavaikutuksista -jo nyt, kun niiden pystyttämällä jatkuvasti siellä uhkaillaan.	Merkittään tiedoksi.
23. MUISTUTUS 10	
Honkamäki-Viidankangas -tuulivoimahankkeessa ei ole riittävästi kuultu alueen asukkaita. Vaihtoehdot 23 voimalaa ja 28 voimalaa ovat asetettu, mutta kielteisestä kannasta huolimasta, on kaavassa edennyt suurempi vaihtoehto kunnan teknisen johtajan valitsemana, esittelemänä ja päättämänä. Mielestäni tämä ei tue mm. alueidenkäyttölakia, joka sovelletaan kaavassa; kaavan laadinnassa ei ole kuultu ja huomioitu alueen asukkaiden kielteisistä kantaa eikä haittoja ole koetettu vähentää valitsemalla vähempihaittaisempi vaihtoehtoa. Nykyinen suunniteltu 28 tuulivoimalaa tulee alueelle, jossa sijaitsee luontodirektiivillä suojeltuja lajeja, joiden elinympäristön heikentäminen on lailla kielletty. Näitä eläinlajeja ei ole huomioitu ja tehdyt selvitykset ovat puutteelliset. Esimerkiksi karhun liikkuminen alueella on selvitetty tammi-maaliskuussa, jolloin karhut nukkuvat talviunta. On selvää, että elinympäristön heikentymistä alueella tapahtuu, jos tuulivoimalat alueelle tulee.	Merkittään tiedoksi. Kaavaprosessi on suoritettu Suomen lainsäädännön mukaisesti. Tuulivoimaloiden vaikutukset on otettu huomioon ja haittavaikutuksia on minimoitu mahdollisuuksien mukaan osayleiskaavaa laadittaessa. Osayleiskaavan ja ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä on tehty laajasti selvityksiä ja vaikutusten arviointia. Metsälain ja vesilain mukaiset kohteet sekä luonto-selvityksissä todetut arvokkaat luontokohteet, luonto-direktiivilajien lisääntymis- ja levähdyspaikat ja arvokkaiden luontotyyppien esiintymisalueet on merkitetty kaavakartalle luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiksi.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
Näin laajana alueena, tuulivoimala-alue tulee aivan Natura-alueiden viereen. Pyydän ystävällisesti kaavan laatijaa perehtymään EU-tasolle vietyihin kiistoihin, joissa kyseessä on ollut siitä, tarvitseeko Natura-selvitystä tehdä. Jos Natura-selvityksen tarvetta ei voi TIETOON perustuen kiistää, tulee se tehdä. Varsinkin nyt kun pohditaan voimansiirtolinjaa suuntaan pohjoinen (jossa Natura-alue sijaitsee), on selvää, että Natura-selvitystä ei voi jättää tässä vaiheessa tekemässä ja hankkeen suunnittelijan tulisi se huomioida. Kaava jättää alleen paikallisen matkailuyrityksen, Keskikosken Lomamökit. On huomattavaa, että hanketoimija ja muut hankkeeseen osallistuvat tahot eivät ole ottaneet yhteyttä paikalliseen yritykseen eivätkä ole tietoisia siitä, vaikka tuulivoimala jää vain muutaman sadan metrin päähän yrityksen ulkoilupaikasta, johon on rakennettu mm. makkarapaistopaikat. Alueidenkäyttölaki edellyttää vuorovaikutusta niiden kanssa, joiden etuun ja oloihin hanke vaikuttaa – nyt vuorovaikutusta ei ole ollut ja täten kaavaa suunniteltaessa ei ole noudatettu alueidenkäyttölakia. Suurin maanomistaja alueella on Tornator eli maavuokratulot eivät ohjaudu paikallisille. On myös epäilyttävää, että alueella sijaitsee kunnan maata ja kuntaa edistää itse aluetta suuremmalla tuulivoimalamäärällä. Kysyn vain retorisesti, mihin perustuu väitteet paikallisten saamista tuloista? Kunta ja hanketoimija palauttaa vain mahdollisimman vähän hanketta taaksepäin, jotta pakollinen protokolla on hoidettu että kaikki menee lakien mukaan. On kuitenkin selvää, että hankkeen aikana ei ole kuultu eikä huomioitu alueen asukkaiden ja maanomistajien kielteistä kantaa, joka on selkeän kielteinen. Kaavassa ei ole huomioitu kielteistä kantaa valitsemalla pienempää voimalamäärää, joka olisi vähintä, mitä jonkinlaisen hyväksyttävyyden saamiseksi hankkeessa tulisi tehdä. Käytännössä hankkeen kaavan oikein menemiseksi, tulisi hanke palauttaa todella siihen vaiheeseen, jossa päätetään kumpaan vaihtoehtoon päädytään sekä lisätä perustelut. Nyt tätä hanketta ei ole perusteltu millään tapaa, että miksi suurempi vaihtoehto etenee. Hanke tulisi palauttaa kaavavalmisteltuun ja hankkeeseen tulisi tehdä riittävät muutokset sekä perustelut tehtyihin päätöksiin.	keinä alueina ja luontoarvojen kannalta huomioitavina alueina kaavamerkinnoin. Li-säksi luonnonsuojelualue tai perustettavaksi tarkoitettu luonnonsuojelualue sekä Natura 2000 -verkkoon kuuluva tai ehdotettu alue on huomioitu kaavamerkinnoilla ja määräyksillä. Tuulivoiman osayleiskaava ei estä muuta elinkeinotoimintaa, vaikka aiheuttaakin maisemallisia vaikutuksia ja varaa maankäyttöä. On myös huomionarvoista, että tuulivoimalat eivät näy useinkaan lähialueille puuston ja maastonpiirteiden suojaavan vaikutuksen vuoksi. Kaavaselostuksen kappaleessa 8.9 on arvioitu maisemallisia vaikutuksia. Kappaleesta löytyy kuva näkvyysanalyysin tuloksista. Sen perusteella voi arvioida, missä voimalat näkyvät maisemassa. Kappaleessa 8.14.8 on arvioitu maisemallisia yhteisvaikutuksia muiden vireillä olevien tuulivoimahankkeiden kanssa.
24. MUISTUTUS 11	
Yksi keskeisimmistä ongelmista on tuulivoimaloiden pysyvä vaikutus maisemaan. Useiden satojen metrien korkeiset voimalat hallitsevat ympäristöään ja muuttavat luonnon- ja kulttuurimaisemia peruuttamattomasti. Sonkajärvi on mainostanut olevansa yrittäjäystävällinen, luontoa arvostava kunta. Nyt kuitenkin paikallinen yritys sekä luonto ovat täysin unohdettuja arvoja, kun on saatavilla näennäisesti ilmaista rahaa - rahaa, joka maksetaan paikallisten ihmisten elinympäristöllä sekä luonnolla. Tuulivoimarakentaminen muuttaa elinympäristöjä radikaalisti teolliseen suuntaan. Voimaloiden rakentaminen vaatii laajoja tieverkostoja, maansiirtoa ja voimansiirtolinjoja, jotka pirstovat luontoalueita ja lisäävät infrastruktuuria aiemmin luonnontilaisilla seuduilla. Tämä kehitys heikentää alueiden virkistyskäyttöä ja voi vähentää esimerkiksi matkailun vetovoimaa, joka usein perustuu juuri koskemattomaan luon-	Osayleiskaavan ehdotusvaiheessa tuulivoimaloita on vähennetty haittavaikutuksien vähentämiseksi. Hankkeen vaikutukset mm. terveyteen (melu ja väike), maisemaan, matkailuun, luontoon, ekologiin verkostoihin, maaperään ja pintavesiin on arvioitu osana ympäristövaikutusten arviointimenetelyä, samoin hankkeen yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden ja Fingridin suunnitteleman uuden voimajohdon kanssa. Hankkeen vaikutusten arviointia on täydennetty kaavahankkeessa, myös yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa. Tuulivoimahanke ei estä alueen virkistyskäyttöä eikä matkailuelinkeinon harjoittamista. Alueella voidaan jokamiehen oikeudella mm. marjastaa ja sienestää ja liikkua luonnossa. Rakentamisvaiheessa

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
toon ja hiljaisuuteen. Kyseisellä alueella sijaitsee Keskikosken loma-mökit yritys, jonka yritystoimintaan kyseinen tuulivoimapuisto tulee vaikuttamaan kielteisesti. Luontovaikutukset ovat merkittävä huolenaihe sekä seikka, joka olisi tullut ottaa huomioon. Melu, varjostus ja jatkuva liike voivat häiritä eläinten käyttäytymistä ja elinolosuhteita. Kyseisessä hankkeessa ei ole tehty asianmukaisia selvityksiä (mm. Natura-selvitys, riittämättömät petoselvitykset, suojellujen lajien huomioimatta jättäminen). Lisäksi on huomattavaa, että kyseisessä hankkeessa ei ole selvitetty riittävällä tarkkuudella vaikutusta luontodirektiivillä suojeltujen eläimien elinympäristöön, jonka heikentäminen on kielletty lailla. Nykyinen kaavavaihtoehto on jättänyt täysin huomioimatta paikallisten ihmisten kärsimyksen eikä kaavan haittoja ole pyritty vähentämään valitsemalla pienempää vaihtoehtoa. On huolestuttavaa, että kotikuntamme päättäjät ovat valmiita uhraamaan kuntamme täysin tuulivoiman edessä, vaikka vaihtoehtoja tuulivoiman haittojen ehkäisyyn olisi - pienempi toteutusmäärä voimaloille, ympäristöluvan edellyttäminen, riittävä etäisyys asutukseen.	liikkuminen hankealueella saattaa turvallisuussyistä olla hetkellisesti rajoitettua, mutta vaikutus kohdistuu vain rajalliseen määrään kulkijoita ja on väliaikaista. Sen sijaan alueen teiden parantaminen sekä uudet tiet, jotka pidetään talvisin aurattuina helpottavat pääsyä joillekin alueille ja voivat helpottaa alueen saavutettavuutta metsätalouden ja alueen muiden käyttäjien kuten virkistyskäytön näkökulmasta. Aluetta voidaan käyttää myös metsästyksen noudattaen samaa varovaisuutta kuin muuallakin harvaan rakennetussa ympäristössä. Yleiskaavassa on huomioitu moottorikellareitit ohjeellisina sijainteina. Honkamäki-Viidankankaan hankkeen meluvaikutuksia arvioidaan lähtökohtaisesti suunnittelutietoihin ja mallinnuksiin perustuen, ja mallinnukset laaditaan noudattaen ympäristöhallinnon ohjetta tuulivoimaloiden melun mallintamisesta (2/2014). Mallinnuksin arvioidut meluvaikutukset pysyvät melun ohjearvojen puitteissa (Valtioneuvoston asetus 1107/2015 ja asumisterveysasetus 545/2015), joten osayleiskaava täyttää lähtökohtaisesti alueidenkäyttölain vaatimukset tältä osin. Ennen rakentamisluvan myöntämistä on vielä varmistettava, etteivät ohjearvot ylitä. Hajarakentamisen rakentamislupamenettelyssä huomioidaan ympäristöhallinnon suositusten mukaisesti välikkeen ulkomaiset ohjearvot kuten Ruotsin ohjearvo 8 välketuntia/vuosi tai Tanskan ohjearvo 10 välketuntia/vuosi, koska tuulivoimaloiden välkkeelle ei ole Suomessa annettu ohjearvoja. Kaavaratkaisun mukaisen tuulivoimahankkeen välkevarjostusmallinnuksen mukaan ilman puuston vaikutusta vuotuinen välkevarjostusaika ei saa ylittää suositusarvoa 8 h/a asuin- tai lomarakennuksilla. Välikemallinnuksen mukaan vuotuinen todennäköinen välkevaikutus jää alle ko. ohjearvon kaikkien vakituisten ja vapaa-ajan asuntojen kohdilla. Tuulivoimalan melusta ja välkkeestä ei saa aiheutua kohtuutonta rasitusta ympäristölle (Laki eräistä naapurussuhteista 17 §). Jos asukas kuitenkin kokee rasitusta, tulee hänen tehdä kirjallinen ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Metsälain ja vesilain mukaiset kohteet sekä luontselvityksissä todetut arvokkaat luontokohteet, luontodirektiivilajien lisääntymis- ja levähdyspaikat ja arvokkaiden luontotyyppien esiintymisalueet on merkitty kaavakartalle luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeinä alueina ja luontoarvojen kannalta huomioitavina alueina kaavamerkinnöin. Lisäksi luonnonsuojelualue tai perustettavaksi tarkoi-

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
	tettu luonnonsuojelualue sekä Natura 2000 -verko- toon kuuluva tai ehdotettu alue on huomioitu kaava- merkinnöillä ja määräyksillä. Alueen potentiaaliset uhanalaiset lajit ja luontotyypit on selvitetty. Vahtisuon ja lähistön vanhat metsät (FI0600014) Natura-alueesta on tehty Natura-arvioinnin tarve- harkinta, minkä mukaan Honkamäki-Viidankankaan hankkeesta ei kohdistu heikentäviä vaikutuksia Na- tura-alueen suojelun perusteena oleviin luontotyy- peihin tai suojeluperusteena oleviin lajeihin. Tästä syystä myöskään Natura-vaikutusten arviointia ei ole tarvinnut tehdä, minkä on myös YVA-menettelyn yhteysviranomaisen todennut perustellussa päätel- mässä: "Natura-tarvearvioinnin johtopäätös osoit- taa, että varsinaista Natura-vaikutusten arviointia ei ole tarpeen tehdä johtuen Natura-kohteen luonto- tyypeistä, etäisyyksistä ja hanketyypistä."
25. MUISTUTUS 12	
Vastustan Honkamäki–Viidankangas-kaavaa sen aiheuttamien kiel- teisten vaikutusten vuoksi. Kunnassa tekninen johtaja on itse vastan- nut kaavavaihtoehdon suunnittelusta, esittelystä ja päätöksenteosta, mikä ei ole hyvän hallintotavan mukaista eikä täytä puolueettoman valmistelun vaatimuksia. Tekninen johtaja ei ole asianmukaisesti perustellut laajemman kaava- vaihtoehdon valintaa, vaan on ainoastaan todennut valitukset "hyväk- sytiksi" ilman todellista vaikutusta lopulliseen ratkaisuun. Käytän- nössä esitetyt huomautukset on näin ollen jätetty huomiotta. Alueen asukkaiden ja muiden sidosryhmien näkemykset tulee ottaa huomioon maankäyttö- ja rakennuslain (alueidenkäyttölain) edellyttä- mällä tavalla kaavoituksen valmistelussa ja päätöksenteossa.	Merkitään tiedoksi. Kaavaprosessi on suoritettu Suomen lainsäädännön mukaisesti. Tuulivoimaloiden vaikutukset on otettu huomioon ja haittavaikutuksia on minimoitu mahdollisuuksien mu- kaan osayleiskaavaa laadittaessa. Osayleiskaavan ja ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä on tehty laajasti selvityksiä ja vaikutusten arviointia.
26. MUISTUTUS 13	
Vastustan Honkamäki–Viidankangas-tuulivoimakaavaa. Kaavahan- ketta on edistetty laajemman vaihtoehdon mukaisesti, vaikka alueen asukkaat vastustavat hanketta. Hanketta ei tulisi edistää suurimman kaavavaihtoehdon perusteella. Lisäksi hankkeessa tulee tässä vaiheessa sisällyttää alueidenkäyttö- lain edellyttämät riittävät selvitykset voimansiirtolinjasta, mikäli etelään suuntautuvaa vaihtoehtoa ei toteuteta. Voimansiirtolinjalla on merkit- täviä kielteisiä vaikutuksia pohjoiseen suuntautuvilla alueilla, mukaan lukien vaikutukset Natura-alueisiin sekä alueen asukkaisiin. Kaavan laadinnassa tulee edellyttää, että voimansiirtolinjan todennä- köinen sijainti osoitetaan jo tässä vaiheessa selkeästi, sillä voiman- siirto on olennainen osa tuulivoimahankkeen toimivuutta ja sillä on huomattavia vaikutuksia sekä alueen asukkaisiin että luonnonympä- ristöön.	Merkitään tiedoksi ja välitetään hanketoimijalle tie- doksi. Osayleiskaavalla ei päätetä hankealueen ulko- puolisen sähkönsiirron sijaintia.

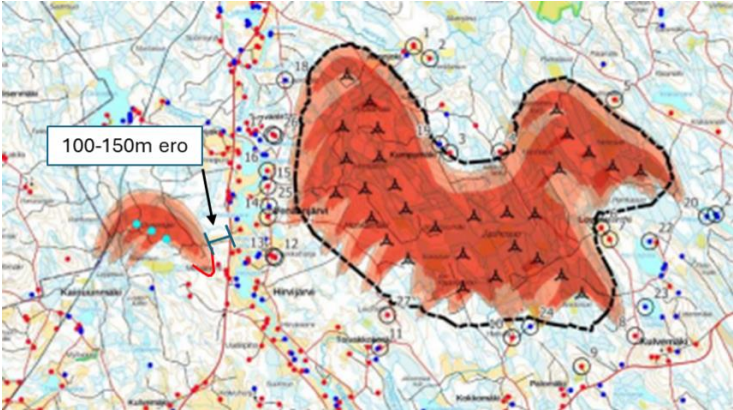
MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
27. MUISTUTUS 14	
Vastustan Honkamäki-Viidankangas tuulivoimahanketta. Asun alueella aivan tuulivoimaloiden viereen jäaden. Mielestäni meitä asukkaita ja meidän kielteistä kantaamme ei ole huomioitu riittävästi päätöksenteossa. Kaavaehdotus 2 ei perustu alueidenkäyttölakiin, joka edellyttää sidosryhmien kuulemista ja huomioimista.	Merkittään tiedoksi. Kaavaprosessi on suoritettu Suomen lainsäädännön mukaisesti.
28. MUISTUTUS 15	
Vastustan Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimahankkeen kaavoitus-suunnitelmia ja puollan vaihtoehtoa VE0 = hanketta ei toteuteta. Tämä on tärkein viesti = hanketta ei toteuteta pienemmällä eikä suuremmalla voimaloiden määrällä. Otan kantaa hankkeessa esiin tulleisiin asioihin, mutta tarkoitus ei ole viestiä, että hanke voitaisiin toteuttaa tekemällä voimaloiden poistoa sieltä tai täältä. Kaikki alueen asukkaat, pysyvät ja loma-asukkaat, tulevat kärsimään voimaloiden sijoittelusta huolimatta, jos tuulivoimapuisto toteutuu. Ymmärrän kestävä kehityksen ja ilmastotavoitteet ja niiden luoman paineen kunnille. Tuulivoima ei ole ainoa keino, vaan löytyy muitakin parempia vaihtoehtoja paikallisen kestävyysnäkökulmasta, mm. aurinkovoima. Pyydän uusia hallituksen jäseniä ja valtuutettuja ottamaan huomioon muutaman tärkeän seikan. Ei ole vielä liian myöhäistä vaatia ja toteuttaa 2–3 kilometrin suojaetäisyys lähimpään asutukseen, eikä vielä ole liian myöhäistä vaatia ja toteuttaa ympäristöluvan hakeminen. Nämä olisivat täysin oikeutettuja, kun tiedämme mahdolliset haitat, jotka kohdistuvat vain tuulivoimapuiston alueen lähimpiin asukkaisiin ja eriarvoistavat kunnan asukkaat tässä suhteessa. Kunnalla on ylijäämää taseessa eli talous on onnistuneesti pidetty kurissa ja antaa olettaa, että talousjohto osaa asiansa jatkossakin. Tuulivoimahanke ei voi olla ainoa tie jatkossa turvata verotuloja. Niin nytkin kuin aikaisemminkin: kulut pitää suhteuttaa asukasmäärään ja 'turhat' kulut pitää jättää tai vähintäänkin siirtää eteenpäin. Sillä eletään, mihin on varaa. Ei aikaisemminkaan ollut tällaista 'oljenvartta' tarttua tällaisiin hankkeisiin pitäen vain kunnan talous turvattuna ja silti on pärjätty – vieläpä kasvattaen taseen ylijäämää! Eli keinot ovat tiedossa, millä pärjätään jatkossakin ilman tuulivoimapuistojen oletettuja verotuloja, joista väännetään kättä, kuinka ne tulisi laskea ja millaista kristallipalloa pitäisi pitää kädessä tietäen myös valtion edesottamukset – pitää tiedostaa, että kaikki ei tule ilmaisena kuntiin, kun valtiollakin on oma tahtotilansa. Negatiiviset haitat tuulipuistoista tulevat todennäköisesti olemaan suurempia kuin nyt kuvitellaankaan. Kestävä kehitys ja ilmastotavoitteet – niihin pitää tähdätä, toki, mutta vaihtoehtoja on eikä tuulivoimapuistot ole ainoa vastaus näihin kysymyksiin. Elinvoima syntyy myös luonnosta, asumisviihtyisyydestä, metsäluonnon kestävästä käytöstä, maisemasta, virkistysarvoista ja matkailusta. Kulttuuri ja matkailu tukevat toisiaan ja ovat tärkeitä elinvoimatekijöitä. Nämähän ovat aikaisemmin olleet Sonkajärven kunnan vetonaulat! Miksi niistä nyt luovuttaisiin suuren teollisuusalueen myötä? Turvallisuus, ennakoitavuus ja yhdenvertaisuus: kunnan tahtotila kuntastrategiassa ja ovat tärkeitä arvoja. Sonkajärvellä on vireillä myös	Merkittään tiedoksi. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen arvioi rasituksen kohtuuttomuutta ja voi velvoittaa toiminnanharjoittajan tekemään selvityksiä ja mittauksia. Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi pyytää tarvittaessa asiantuntijalausuntoja päätöksenteon tueksi (Laki eräistä naapurussuhteista 17 §). Asukkaalla on kunnan päätöksestä valitusoikeus hallinto-oikeuteen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi perustellusti määrätä toiminnanharjoittajan teettämään uudet melututkimukset. Mikäli tutkimus osoittaa melusta aiheutuvan kohtuutonta räsitystä, on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella mahdollisuus antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskeva yksittäinen määräys, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi (Ympäristönsuojelulaki 180 §). Mikäli tarvittavien toimenpiteiden yksilöiminen on vaikeaa ja niiden vaikutusvuus on epävarmaa, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi edellyttää toimijaa hakemaan ympäristölupaa (Ympäristönsuojelulaki 27 §), jonka lupaehdoissa on mahdollista asettaa rajoitteita toiminnalle. Osayleiskaavan ehdotusvaiheessa tuulivoimaloita poistettiin haittavaikutuksien vähentämiseksi. Hankkeen vaikutukset mm. terveyteen (melu ja välke), maisemaan, matkailuun, luontoon, ekologisiin verkostoihin, maaperään ja pintavesiin on arvioitu osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, samoin hankkeen yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden ja Fingridin suunnitteleman uuden voimajohdon kanssa. Hankkeen vaikutusten arviointia on täydennetty kaavahankkeessa, myös yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa. Lainsäädännössä ei säädetä vähimmäisetäisyydestä tuulivoimaloiden ja asutuksen välillä. Myöskään Sonkajärven kunta ei ole tehnyt linjausta suojaetäisyyksistä. Lähtökohtana on tuulivoimaloista aiheutuvien vaikutusten, eli erityisesti melun ja välkkeen huomioiminen. Honkamäki-Viidankankaan hankkeen meluvaikutuksia arvioidaan lähtökohtaisesti suunnittelutietoihin ja mallinnuksiin perustuen, ja mallinnukset laaditaan noudattaen ympäristöhallinnon ohjetta tuulivoimaloiden melun mallintamisesta (2/2014). Mallinnuksin ar-

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
muita tuulivoimahankkeita, jotka vaikuttavat suoraan asukkaiden elinympäristöön, matkailuun, metsätalouteen, kiinteistöjen arvoihin ja elinkeinoihin. Kunnassa ei ole kuitenkaan tuulivoimastrategiaa, joka määritteli minimietäisyydet asumiseen, loma-asumiseen ja tärkeisiin luonto- ja kulttuuriympäristöihin. Miten nämä arvot toteutuvat, kun osa kuntalaisista joutuu kantamaan haitat, mutta koko kunta hyötyy taloudellisesti? Tilanne tuntuu epäoikeudenmukaiselta niille, jotka joutuvat tulemaan toimeen tuulivoimapuiston välittömässä läheisyydessä. Hyödyt ovat kunnassa yhteisiä, mutta haitat yksityisiä, ei vain henkisesti, fyysisesti, mutta myös taloudellisesti – vain yksityisiä. Asukkaiden terveys, turvallisuus ja asumisrauha, matkailun kehittämisen edellytykset, metsätalouden pitkäjänteisyys, maisema-arvot ja luonto ja yhdenvertaiset vaikutukset eri puolilla kuntaa pitäisi ottaa huomioon. Omaisuuden suoja ja ihmisarvo, luonto ja eläimet ovat aivan yhtä tärkeitä ja arvokkaita asioita myös voimalapuistojen puristuksiin väliin jääville. Kunta ei ole ollut aktiivinen nostamaan esiin ympäristöluvan tarvetta, joka edes hieman edesauttaisi asukkaiden tukalaa tulevaa tulevaisuutta. Kukaan hanketoimija ei tule ympäristöluvan tarvetta tuomaan esiin, päinvastoin, heidän mielestään tarvetta ei ole, kun kaikki on olettavasti kunnossa. Miksi hanketoimijat haluaisivat ympäristöluvan, kun sen lopputulokset tulevat kaatumaan heidän omaan niskaansa – eivät tietysti halua. Mutta kuntalaisen silmin 'vara ei venettä kaada'. Ympäristöluvasta ei ole kenellekään harmia ja sen voi jo hyvissä ajoin toteuttaa ja hakea. Kaavoitusvaiheessa kunta ja ELY-keskus varmistavat melumallinnusten vastaavuuden nykyisen, noin kymmenen vuotta vanhan ohjeistuksen mukaisesti. Rakennusvaiheessa kunta vastaa ja varmistaa, että voimaloiden vaikutukset vastaavat mallinnuksia – miten tämä tullaan hoitamaan kunnan osalta? Eikös kunta kuuntele vain hanketoimijan mielipiteitä ja katso heidän esittämiään laskelmia, joista toimija ei nykyisen vaiheen aikana olevissa yhteisilloissa osaa sanoa muuta kuin, että ne ovat kyllä oikein vaikkakin erisuurilla voimaloilla laskettuna – faktatietoa he eivät koskaan kerro eivätkä voikaan, kun määreet ovat pielessä jo lähtötilanteessa. Kunnilla on yksinoikeus päättää oman alueensa kaavoituksesta, mutta kunnalle myös jää vastuu tuulivoimasta aiheutuvien haittojen ehkäisemisestä ja niiden korjaamisesta. Onko asiat kunnossa, jos kaikki arvot lasketaan vain laskennallisesti eri suurilla voimala-arvoilla ja ottamatta huomioon alla olevaa kalliota ja vieressä virtaavaa Matkusjoen vesistöä? Kalliota koskevaa tutkimusaineistoa ei edes ole, mutta haittoja siitäkkin tulee käytännössä tulemaan ja vesistöhan johtaa ääntä, sen tiedämme jo omasta lapsuuden kokemuksesta. Haittojen ehkäisemiseen ja niiden korjaamiseen kunnan pitää varautua ja asettaa jo tässä vaiheessa tarvittavan suuret suojaetäisyydet voimaloista asutukseen ja hankkia ympäristölupa jatkoa varten. Näistä haitoista ja nykyisen voimassa olevan, mutta vanhentuneen ohjeistuksen ongelmista lisää esim. Lapinlahdella Lapinlahti-salissa ja verkossa 2.9.2023 järjestystä tuulivoimatilaisuudesta. Tallennelinkin voi tilata Lapinlahden kansalaisopistolta. Asiantuntijavieraana oli mm. DI Hannu Nykänen, eläkkeellä oleva VTT:n johtava tutkija. DI Hannu Nykäsen tutkimus "Tuulivoimaloiden synnyttämän melun ja värinän	vioidut meluvaikutukset pysyvät melun ohjearvojen puitteissa (Valtioneuvoston asetus 1107/2015 ja asu- misterveysasetus 545/2015), joten osayleiskaava täyttää lähtökohtaisesti alueidenkäyttölain vaatimukset tältä osin. Ennen rakentamisluvan myöntämistä on vielä varmistettava, etteivät ohjearvot ylitä. Suomessa vuonna 2020 valmistuneen THL:n laatiman tuulivoimaloiden infraäänitutkimuksen mukaan tuulivoimaan liitetty oireilu on melko yleistä, mutta infraäänialtistus ei selitä sitä. Tutkimuksen mukaan oireilua voi osaltaan selittää tuulivoimaloiden kokeminen häiritseväksi ja niiden pitäminen terveysriskinä. Kaavaprosessi on suoritettu Suomen lainsäädännön mukaisesti. Tuulivoimahanke ei estä alueen virkistyskäyttöä. Alueella voidaan jokamiehen oikeudella mm. marjastaa ja sienestää ja liikkua luonnossa. Rakentamisvaiheessa liikkuminen hankealueella saattaa turvallisuussyistä olla hetkellisesti rajoitettua, mutta vaikutus kohdistuu vain rajalliseen määrään kulkijoita ja on väliaikaista. Sen sijaan alueen teiden parantaminen sekä uudet tiet, jotka pidetään talvisin aurattuina helpottavat pääsyä joillekin alueille ja voivat helpottaa alueen saavutettavuutta metsätalouden ja alueen muiden käyttäjien kuten virkistyskäytön näkökulmasta. Aluetta voidaan käyttää myös metsästyksen noudattaen samaa varovaisuutta kuin muuallakin harvaan rakennetussa ympäristössä. Omalle metsäpalstalle pääsee kulkemaan ja metsätaloutta voi harjoittaa normaalisti työmaa-alueiden ulkopuolella. Jään laajempi muodostuminen ei ole sähköntuotannolle suotavaa. Tuulivoimalan rakenteisiin voi kertyä jäätä, kun olosuhteet jään muodostumiselle ovat so-pivat. Roottorin lapoihin ja muihin rakenteisiin kertynyt jää irtoaa viimeistään sulatessaan ja putoaa, jolloin voi aiheutua vaaratilanteita ja vahinkoja tuulivoimalan läheisyydessä liikuttaessa henkilöille tai ajoneuvoille. Jään syntyminen edellyttää matalaa alle 0 °C lämpötilaa ja korkeaa ilmankosteutta. Jään muodostuminen aiheuttaa vaaraa lähinnä sisämaan tykylumialueilla, joissa onnettomuusriski on pieni. Tuulivoimaloissa on automatiikka, joka havaitsee roottorin lapoihin kertyneen paksun jään aiheuttaman epävakauden ja pysäyttää voimalan. Konehuoneen katon kertyvä lumi putoaa tuulivoimalan juurelle. Tuulivoimalat voidaan varustaa jäätymisen havainnointijärjestelmillä. Tällöin jäätävistä olosuhteista voidaan varoittaa valomerkein ja tarvittaessa tuulivoimalat voidaan pysäyttää. Tuulivoima-alueen sisääntulo-tielle asennetaan infotaulu, jossa on kuvattu tuulivoimaloiden sijoittuminen alueella, tieyhteydet ja muut turvallisuuteen liittyvät seikat. Tuulivoimalan lähialue voidaan lisäksi varustaa putoavasta jäädä varoitta-villa

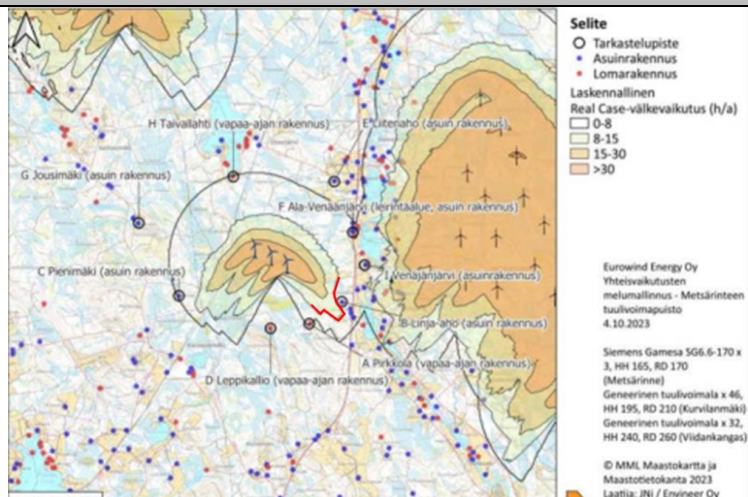
MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
terveysriskit – esitutkimus” on nykyisin voimassa olevaa ohjeistusta paljon tuoreempi ja päivätty 7.3.2023. Tutkimuksen tulokset voi lukea nettiosoitteesta: https://tvky.info/wp-content/uploads/2023/03/TUVOTERRI-Esitutkimus-loppuraportti-.pdf . ”Tärkeimpänä tuloksena on tuotu esiin aiemmin Suomessa tehtyjen infraäänimittausten olennaisin virhe eli infraäänien analysointi terssi-kaista-analyysina. Tämä analyysitapa johtaa täysin virheelliseen arvioon infraäänien haitallisuudesta hävittäessään mahdollisuuden tuulivoimaloiden lapataajuuden melun (äänneksen) ja lapataajuuden äänneksen harmonisten komponenttien analysointiin”. Myös Sandelsin Nettiradion juttuarkistosta löytyy ”Luontopaneeli Viita-saarella 29.6.2024” kuunnelma. Luonnonvarakeskuksen tutkimuksen 2023 mukaan 2/3 eläimistä siirtyy 5 km etäisyydelle tuulivoimasta ja kun voimaloiden koot kasvavat, myös etäisyydet todennäköisesti tulevat kasvamaan. Tietoa tulee hitaasti ja koko ajan lisää, mutta valitettavasti se kerkeää jo osittain vanhentua uusien hankkeiden muutosten ja tuulivoimaloiden koon kasvun myötä. Mutta se mikä on varmaa on se, että lainsäädäntö on jo niin vanhaa, että se ei turvaa enää ketään - antaa vain valtuudet hanketoimijoille toimia omaa liiketoimintaansa kasvattaen. Liiketoimintaansa, joka tullaan lähitulevaisuudessa myymään eteenpäin – todennäköisemmin ulkomaiselle toimijalle. Hanke-toimijalla ei tule olemaan edellytyksiä pitää hanketta omissa nimissään tässäkin projektissa – se tullaan näkemään! Voimassa oleva, olemattomasti hoidettu ja päivitetty lainsäädäntö tukee liiketoimintaa harjoittavia hankevetäjiä, ei suomalaisia kuntalaisia. Sonkajärven kuntapäättäjien on kuitenkin syytä muistaa, että tässä epäsorrossa, päättäjät ovat kuitenkin henkilökohtaisesti vastuussa tehdyistä päätöksistä (vrt. Lex Kittilä). Toivottavasti päättäjät ymmärtävät tämän ja jokainen heistä jalkautuisi Honkamäki-Viidankankaan maastoon ja etsisivät tietoa päätöksen tueksi myös oma-aloitteisesti, jolloin myös omat silmät asialle avautuisivat. Hankevetäjän arvioita ei pitäisi kyseenalaistamatta niellä eikä vain niihin pohjata päätöstään. Ne todellakin perustuvat vanhentuneeseen lainsäädäntöön ja bisnes on bisnestä, porsaan reiät lainsäädännössä ja oheistuksissa käytetään hanketoimijan puolesta hyväksi. Ihmettelen myös, miksi näin isoja hankkeita ei edes kilpailuteta. Yksityiset maanomistajatko, jotka tekevät sopimukset tuulivoimayhtiön kanssa, saavat päättää kaikkien kuntalaisten puolesta, että alueelle ensinnäkin tehdään tuulivoimapuistoja ja toisekseen ensimmäiselle tarjoavalle yhtiöllekö hanke noin vain annetaan tehtäväksi? Tässä vielä joitakin omia tarkempia havaintoja: 1. Luonnon monimuotoisuus ja eläimistö LUO-3-merkintöjen lisäksi koko Honkamäki on metsojen soidinaluetta, hirvien talvilaidunalueutta sekä suurpetojen (karhu, susi) esiintymisalueutta, myös maakotkien liikkuminen alueella on huomioitu viimeisien vuosien aikana. Luonnonvarakeskuksen (Luke) koostaman kansainvälisen katsauksen mukaan metsäkanalinnut väistävät tuulivoimaloita keskimäärin viiden kilometrin etäisyydellä. Tutkimustulosten perusteella ei ole otettu metsäkanalintujen elinympäristöjä huomioon tuulivoimaloiden sijoituksissa.	kylteillä. Hankealueen lähiasutukselle irtoavasta jäädästä ei koidu riskiä. Jäänheittoriskin muodostumista voidaan vähentää tarvittavilla varautumistimenpiteillä. Tuulivoimalan ohjausjärjestelmä tunnistaa jään aiheuttaman epätasapainon. Voimala osataan näin ollen pysäyttää, mikäli jäätä pääsee syntymään. Lisäksi jään muodostumista voidaan ennakoida seuraamalla Ruotsin ilmatieteen ja hydrologian laitoksen jäätämisen nusteita. Tuulivoimaloilla ei ole vaikutusta kiinteistöjen hintoihin, vaan hintatasoa määrittävät muut, yksilöllisesti arvioitavat tekijät. Voimaloista aiheutuva häiriö koetaan subjektiivisesti, eli jokainen kokee voimat eri tavalla. Tutkimukset muun muassa Suomessa (FCG ja Tuulivoimayhdistys, 2021) ja Yhdysvalloissa (Hoen; 2009, 2011 ja 2013) osoittavat, että tuulivoimaloiden rakentamisella ei ole tilastollisesti merkittävää vaikutusta kiinteistöjen hintoihin. Liisa-Maria Linnalan tutkimus (2024) on uusin ja kattavin Suomessa tehty tutkimus tuulivoimaloiden vaikutuksesta lähialueen kiinteistöjen arvoihin. Tutkimuksessa aineistona käytettiin 181 600 kiinteistökauppaa vuosilta 1990-2020 tuulivoimaloiden lähettyviltä eikä havaittu että tuulivoimaloiden läheisyydellä ja tuulivoimaloiden näkyvyydellä olisi tilastollisesti merkittävää vaikutusta lähialueen kiinteistöjen arvostuksiin. Moottorikelkkareitti on merkitty yleiskaavaan ohjeellisenä ei sitovana. Lopullinen sijainti ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa. Purkulupa käsitellään aikanaan valitsevan lainsäädännön puitteissa, kun voimat vuosikymmenten päästä poistetaan käytöstä.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
Aiemmissa YVA-selvityksissä ei ole huomioitu uusimpia havaintoja eri lajeista ja LUO-3-merkinnät eivät ole todellisuuden mukaisesti esitetty tarpeeksi kattavasti koskien Honkamäkeä. Myös Koivu- ja Jauhосуon alueille sijoitetut voimalat ovat liian lähelle LUO-3-merkittyä aluetta. Tuulivoimalat 11–16 eritoten ovat alueella tai liian lähellä eläimille paikallisesti arvokasta aluetta ja tulee poistaa kaavasta. 2. Vaikutukset metsätalouteen Metsätalouteni perustuu pitkäjänteiseen PEFC-sertifioituun metsänhoitoon ja tuulivoimahanke hankaloittaa ja aiheuttaa esteitä metsien käytölle, metsänhoidolle, kuljetuksille ja virkistyskäytölle (mm. metsästy, marjastus) ja heikentää luonnon tasapainoa. Tuulivoimaloiden läheisyydessä on tärkeää noudattaa turvallisuusohjeita, erityisesti talviaikaan, jolloin lapoihin ja rakenteisiin voi kertyä jäätä ja lunta. Tämä kertymä saattaa irrota ja sinkoutua ympäristöön, aiheuttaen vaaratilanteita. Mahdollisena riskialueena voidaan pitää etäisyyttä, joka saadaan laskemalla yhteen voimalan tornin korkeus ja roottorin halkaisija, jolloin 295 metriä korkean voimalan tapauksessa roottorin halkaisijan ollen 180 metriä, suositeltava turvaetäisyys on noin 475 metriä. Turvavälietäisyys ei toteudu tuulivoimalan 13 ja Honkamäen tien väliin jäävän metsäni osalta. Metsä on talvikorjuukelpoista niin maaston kuin puustonkin osalta. Tuulivoimala 13 tulee poistaa kaavasta. 3. Melu ja terveydelliset vaikutukset ihmiseen Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimapuiston hankealueeseen rajoittuu vesistö (Matkusjoki) ja kalliota sekä valtatie 5, jotka kumuloivat yhteisvaikutusta. Erityisesti melu-, välke- ja maisemavaikutuksia sekä niiden kumulatiivista vaikutusta paikalliseen asuinympäristöön ja viihtyvyyteen tulisi selvittää laajemmin. Kiinteistöjen arvonaleneminen tulisi myös selvittää. Koska tuulivoimapuistojen välillä on vesistö, on tärkeää arvioida, miten hankkeet vaikuttavat vesistön ekologiseen tilaan, virkistyskäyttöön ja mahdollisiin melun heijastumisiin veden pinnasta. Yhteisvaikutusten myötä vesistön virkistyskäyttö vaarantuu. Melu- ja välkemallinnukset on laskettu pienempien voimaloiden tiedoilla kuin mitä hankkeessa tulee olemaan. On tärkeää jatkuvasti päivittää ja tarkistaa tutkimuksia ja suosituksia uusimman tutkimusaineiston ja ohjeistusten mukaisesti ja ne tulisi ottaa huomioon kaavoitusprosessissa. Nykyisin voimassa olevien ohjeistuksien tekijän (Hannu Nykänen) tekemä uudempi tutkimus on luettavissa: https://tvky.info/wp-content/uploads/2023/03/TUVOTERRI-Esitutkimus-loppuraportti-.pdf Näissä hankkeissa tuulivoimaloiden keskinäiset etäisyydet sekä etäisyydet vakituiseen ja loma-asutukseen ovat liian lyhyitä ja voivat johtavat merkittäviin melu-, välke- ja infraääniongelmiin.	

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
Nykäsen tutkimuksen perusteella olisi suositeltavaa, että voimalat olisivat vähintään 3 km päässä asutuksesta, erityisesti suurilla 295 metrisillä voimaloilla. Useat muut tutkimukset viittaavat siihen, että 3 km saattaa olla riittämätön etäisyys infraäänien ja matalataajuisen melun vaikutusten kannalta. Turvallinen etäisyys suurille voimaloille (295 m) voisi olla 3–5 km, erityisesti alueilla, joissa infraäänien ja matalataajuisen melun vaikutuksia ei ole täysin ymmärretty. Mm. vesistön, kallion ja maaperän vaikutukseen ei löydy vielä tarpeeksi tutkimustietoa. Kaavakartan perusteella voimalat on sijoitettu vain 600–700 metrin etäisyydelle toisistaan, vaikka optimaalinen etäisyys olisi 1400–1800 metriä tai enemmän. Voimaloiden 20 ja 22 keskinäiset etäisyydet eivät täytä edes nykyisiä vähimmäisvaatimuksia. Voimalat, jotka ovat alle 3 km vakituisesta tai loma-asutuksesta tulee poistaa. Voimalat, joiden keskinäinen etäisyys on alle 1400–1800 metriä tulee poistaa. 4. Muut kaavasta nousevat asiat Kaavakarttaan on merkitty uusi ohjeellinen moottorikelkkareitti Honkamäen tielle. Yleiselle tielle reittiä ei voi siirtää. Nykyinen reitti soveltuu käyttöön parhaiten. Tuulivoimalat 7, 8, 11, 13 ja 15 pitää siirtää tai poistaa jo aiemmin mainittuun suositeltavaan turvaetäisyyteen eli noin 475 metriä moottorikelkkareitistä. Maisemakuva tulee muuttumaan radikaalisti ja mäkien päälle sijoitetut voimalat tulevat näkymään kauas. Iso Koivumäen päälle sijoitettu voimala 14 tulee poistaa. Honkamäen päälle sijoitetut voimalat 8, 11, 13, ja 15 tulee poistaa. 5. Kunnan vastuu Tekninen lautakunta on saattanut Honkamäki-Viidankankaan suunnitelmat ja kaavoitukset aikaiseksi kunnan päättäjien myötävaikutuksella. Tekninen lautakunta myöntänee nyt itsekin, että ilman mitään koulutusta. Entinen kunnan hallitus ja valtuusto myöntänevät myös, että ovat myötävaikuttaneet hankkeita ilman koulutusta. Vain harvat ovat asiaan edes yksityisenä henkilönä yrittäneet tutustua. Toivon uuden hallituksen ja valtuuston ottautuvan koulutukseen – mm. Tuuli-voima-kansalaisyhdistys ry järjestää uusillekin valtuutetuille sopivia ja suunnattuja webinaarikoulutuksia jatkuvasti (esim. Tuulivoimapäästösten vastuut ja vaaranpaikat -webinaariin 10.6.2025) Kunnalla on mahdollisuus oma-aloitteisesti säätää omat suojaetäisyydet asutukseen ja hanketoimijat ovat niihin velvoitetut. Miksi näin ei ole jo tehty? Tämä voidaan vielä korjata ja tarttua toimeen nyt! Kunnan velvollisuus on hakea ympäristölupaa ympäristö- ja terveystieteiden kanssa, suurempien voimaloiden osalta kunnan tulee ottaa ELY-keskus mukaan prosessiin. Prosessi tulee aloittaa heti!	

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
Kunnan velvollisuus on huolehtia tarvittavista purkuvakuuksista. Viimeistään tilinpäätökseen on selvítettävä ehdolliset tulevat purkuvaakuudet, jotka yksityisten yhtiöittämisen tms. kautta kaatuvat kunnan vastuulle. Onko kunta tietoinen, mitä kunnan vastuut ovat, jos sopimukset tehneet eivät voi velvoitteitaan suorittaa tai yhtiöittävät omistuksensa niin, että vastuu kaatuu kunnalle. Tämän tiedon kuntalaiset tulevat haluamaan jatkossa tietää. Kunnalla on mahdollisuus lopettaa prosessi ja kaavoitus kokonaan. Miksi näin ei ole jo tehty? Nyt on aika tehdä päätös ja lopettaa prosessi! Edellä mainittujen seikkojen valossa vastustan Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimahankkeen kaavoitussuunnitelmia ja puollan vaihtoehtoa VE0 = hanketta ei toteuteta sekä vetoan uusiin valtuutettuihin ja totean, että hankkeesta luopuminen juuri tässä hetkessä on ainoa oikea ratkaisu.	
29. MUISTUTUS 16	
Käytän tässä muistutuksessa Honkamäki-Viidankangas puistosta lyhennettä HV. YVA vaiheessa HV:n hankkeesta tarkasteltiin kolmea vaihtoehtoa. Nyt kaavaehdotuksessa on vain yksi. Kaksi muuta vaihtoehtoa on hävinnyt kaavoitustoimikunnan käsittelyssä. Kaavoitustoimikunnan kokouksessa 22.1.2025 Sonkajärven kunnan tekninen johtaja ensin esitteli valmistelemansa kaavaehdotuksen ja sen jälkeen kokouksen puheenjohtaja nuiji kaavaehdotuksen. Paikalla oli neljä jäsentä, joista yksi oli esteellinen intressi syistä. Kokouksessa yksi jäsen esitti viiden myllyn poistamista kaavasta, mutta tämä esitys ei saanut kahdelta paikalle jääneeltä kannatusta. Eli toisin sanoen myllyjen määrän kaavaehdotuksessa päätti kaksi kunnanvaltuutettua ja Sonkajärven kunnan tekninen johtaja. Herää kysymys, että onko tämä sitä demokratiaa?? Kunnanvaltuustossa olisi pitänyt äänestää eri vaihtoehtojen välillä! Välke HV:n kaavaehdotuksessa oli esitetty välkkeen kokonaisvaikutus Metsärinteen tuulivoimapuiston kanssa sivulla 139. Sama kokonaisvaikutus on esitelty myös Metsärinteen tuulivoimapuiston kaavaehdotuksen liitteessä 2 melu- ja välkeselvitys.	Merkitään tiedoksi. Hajarakentamisen rakentamislupamenettelyssä huomioidaan ympäristöhallinnon suositusten mukaisesti välkkeen ulkomaiset ohjearvot kuten Ruotsin ohjearvo 8 välketuntia/vuosi tai Tanskan ohjearvo 10 välketuntia/vuosi, koska tuulivoimaloiden välkkeelle ei ole Suomessa annettu ohjearvoja. Kaavaratkaisun mukaisen tuulivoimahankkeen välkevarjostusmallituksen mukaan ilman puuston vaikutusta vuotuinen välkevarjostusaika ei saa ylittää suositusarvoa 8 h/a asuin- tai lomarakennuksilla. Välkemallituksen mukaan vuotuinen todennäköinen välkevaikutus jää alle ko. ohjearvon kaikkien vakituisten ja vapaa-ajan asuntojen kohdilla. Tuulivoimalan melusta ja välkkeestä ei saa aiheutua kohtuutonta rasitusta ympäristölle (Laki eräistä naapuruussuhteista 17 §). Jos asukas kuitenkin kokee rasitusta, tulee hänen tehdä kirjallinen ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

MUISTUTUKSET

HV:n arvioissa on esitetty vain lakisääteinen 8 h/a raja, kun taas Metsärinteen arvioissa koko välkkeen leviämialue. Metsärinteen kuvasta näki selkeästi minne asti haitta leviää. Sama koskee äänen leviämistä. Haitta syntyy myös lakisääteisen rajan ulkopuolelle ja puutteellisilla kuvilla annetaan kuva ettei haittaa olisi. Lisäksi kun katsotaan oikein tarkasti, niin huomataan että HV:n arvioissa Metsärinteen puiston 8 h/a raja on arvioitu leviävän 100-150 metriä kauttaaltaan pienemälle alueelle, kuin Metsärinne arvio oman välkkeen ulottumisen. Voidaankin kysyä, että onko HV kaavaehdotuksessa esitetty 8 h/a todellisuudessa juuri siinä mihin piirretty, vai 100-150 m leveämmällä. Jos on leveämmällä, niin silloin se menee kauttaaltaan puiston joka puolella usean asuin- ja lomarakennuksen päälle.

Edellisellä kerralla kaavaehdotuksesta lausuttaessa nostin tämän saman asian esille, eikä siihen vastattu. Ei myöskään selvitetty, että mistä johtuu tuo arvioiden erilaisuus. Samoin kuvat eivät näkyneet lopullisessa vastineessa, eli vastinettani oli muokattu siten että oleellisin oli hävitetty asiasta. Kuvat pitävät näkyä lopullisessa vastineessa!

Myöskään lopulliseen kaavaehdotukseen kaavakuvaa ei oltu muokattu siten että näkisi lähimpien loma- ja asuin-kiinteistöjen sijaintia. Kaaavakartta oli rajattu juuri siten että se mukaan myllyt ovat asumattomalla alueella.

Arvioiden epävarmuus ei mahdollista tuulimyllyjen rakentamista siten että 8 h/a raja olisi aivan asutuksen reunamilla. Myöskin kaavakartalla ja haittakuvilla kikkailu antaa kuvan ettei haittaa pihapiireihin synny. Vaadin että kaikki alle 2 km päässä asuin- tai lomarakennuksista sijaitsevat myllyt poistetaan kaavasta. Tällöin varmistutaan siitä, ettei raja-arvot ylitä ko. kiinteistöjen alueella.

Maisemavaikutus

Honkamäen ja Iso Koivumäen päälle kaavoitetut myllyn perusteet sijaitsevat n. 170 m merenpinnan yläpuolelle. Ala-Venäjänjärvi on 111 metriä ja Hirvijärvi 104 metriä merenpinnan yläpuolella. Tällöin jo tuulimyllyjen perusteet ovat 60-70 metriä korkeammalla kuin järvien pinta. Tuulimyllyjen korkeudeksi on määritetty 295 metriä. Tällöin tuulimyllyjen korkein kohta on n. 355 – 365 metriä korkeammalla kuin järvien pinta. Rakennelmat ovat aivan liian massiiviset ja korkeat Matkusjoen maalais- ja perintömaisemaan. Myllyjen lentoestevalot näkyvät myös liian selkeästi alueella missä muuta valosaastetta ei ole.

VASTINE JA TOIMENPITEET

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen arvioi rasituksen kohtuuttomuutta ja voi velvoittaa toiminnanharjoittajan tekemään selvityksiä ja mittauksia. Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi pyytää tarvittaessa asiantuntijalausuntoja päätöksenteon tueksi (Laki eräistä naapuruussuhteista 17 §). Asukkaalla on kunnan päätöksestä valitusoikeus hallinto-oikeuteen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi perustellusti määrätä toiminnanharjoittajan teettämään uudet melututkimukset. Mikäli tutkimus osoittaa melusta aiheutuvan kohtuutonta räsitystä, on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella mahdollisuus antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskeva yksittäinen määräys, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi (Ympäristönsuojelulaki 180 §). Mikäli tarvittavien toimenpiteiden yksilöiminen on vaikeaa ja niiden vaikuttavuus on epävarmaa, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi edellyttää toimijaa hakemaan ympäristölupaa (Ympäristönsuojelulaki 27 §), jonka lupaehdoissa on mahdollista asettaa rajoitteita toiminnalle. Tuulivoimaloiden vaikutukset on otettu huomioon ja haittavaikutuksia on minimoitu mahdollisuuksien mukaan osayleiskaavaa laadittaessa. Osayleiskaavan ja ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä on tehty laajasti selvityksiä ja vaikutusten arviointia.

Osayleiskaavan ehdotusvaiheessa tuulivoimaloita poistettiin haittavaikutuksien vähentämiseksi. Hankkeen vaikutukset mm. terveyteen (melu ja välke), maisemaan, matkailuun, luontoon, ekologiin verkostoihin, maaperään ja pintavesiin on arvioitu osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, samoin hankkeen yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden ja Fingridin suunnitteleman uuden voimajohdon kanssa. Hankkeen vaikutusten arviointia on täydennetty kaavahankkeessa, myös yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa.

MUISTUTUKSET

Aluehallintovirasto (AVI) toteaa lausunnossaan, että tässä kaavaehdotuksessa on arvioitu merkittävimmin negatiiviseksi maisemavaikutukset. Vaadin poistettavaksi tuulimyllyt numero 4, 8, 11, 13, 14 ja 15.

Havainnekuva Hingjärven bussipysäkki (3,1 km voimaloista)

Ääni

Äänen leviämistä on arvioitu HV:n kaavaehdotuksissa eri tarkastelupisteissä R1-R27, jotka ovat joko vakituksia-, tai loma-asuntoja.

Taulukko 5: Keskiäänitasot LAeq reseptoripisteiden kohdalla.

Reseptori	Äänitaso dB(A)	Reseptori	Äänitaso dB(A)
R1	35,4	R14	34,6
R2	35,2	R15	35,2
R3	39,8	R16	35,7
R4	39,8	R17	36,0
R5	38,2	R18	35,6
R6	39,6	R19	39,8
R7	38,8	R20	30,7
R8	33,7	R21	30,8
R9	33,8	R22	36,0
R10	37,5	R23	34,2
R11	33,1	R24	38,8
R12	33,6	R25	34,0
R13	33,7	R26	36,3
		R27	37,3

Kaavaehdotuksen liite 5 melu- ja väikeselvitys s. 13. Yöaikainen meluraja on 40 dB, jota useampi tarkastelupiste hipoo. Melun leviämisen arvio on vain arvio. Havainnekuissa näkyy vain melun leviäminen tuohon lakisääteeseen rajaan saakka. Meluhan leviää paljon laajemmalle alueelle ja juuri maaseudulle missä vastaavaa melun lähdeä ei ole aikaisemmin ollut. Tämän takia tulisi myllyjä siirtää kauemmaksi tarkastelupisteitä. Vaadin että kaikki alle kahden kilometrin päässä vakituisesta- tai loma-asunnosta kaavoitetut myllyt poistetaan kaavasta.

Lisäksi alueella missä luonnon taustakohinan lisäksi muu ääni on korkeintaan päiväaikaan viitostien ajoittainen melu, tuulivoimaloiden aiheuttaman häiritsevä aaltoileva murina tunkeutuu häiritsevästi asuntoihin. Kiinteistöjen ikä vaihtelee 100 ja 10 vuoden välillä, jolloin osassa kiinteistöistä on painovoimainen ilmanvaihto. Siihen liittyy korvausilmaventtiilit ja toisinaan avatut ikkunat. Painovoimaisen ilmanvaihdon kiinteistöissä yöaikaan keskiäänitaso kiinteistön ulkopuolella voikin olla alle sallitun 40 dB yöllä, mutta nukkumiseen tarkoitetuissa tiloissa se ei ole alle 25 dB, mikä on valtioneuvoston ohjeistuksen mukainen raja. Vastineessa oli vastattu että kunnalla on mahdollisuus vaatia uusia arvioita melusta. Mitä se auttaa asiassa, jos melumallinnukset ei ota huomioon painovoimasta ilmanvaihtoa, eikä sitä että kesällä joku voi haluta pitää ikkunaa auki. Samoin oli vastattu, että rakennuslupavaiheessa voidaan vaatia ympäristölupaa. Vähentäkää niitä myllyjä, niin ympäristölupaa ei tarvita, eikä päätöksistä tarvitse valittaa hallinto-oikeuteen.

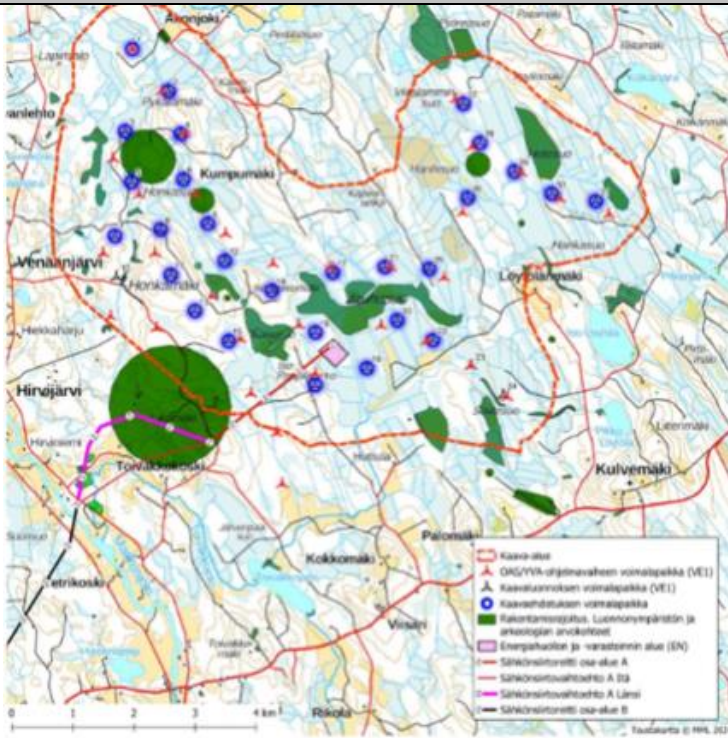
Luonto

VASTINE JA TOIMENPITEET

Osayleiskaavan ehdotusvaiheessa tuulivoimaloita poistettiin haittavaikutuksien vähentämiseksi. Hankkeen vaikutukset mm. terveyteen (melu ja väike), maisemaan, matkailuun, luontoon, ekologisiin verkostoihin, maaperään ja pintavesiin on arvioitu osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, samoin hankkeen yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden ja Fingridin suunnitteleman uuden voimajohdon kanssa. Hankkeen vaikutusten arviointia on täydennetty kaavahankkeessa, myös yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa. Lainsäädännössä ei säädetä vähimmäisetaisyydestä tuulivoimaloiden ja asutuksen välillä. Myöskään Sonkajärven kunta ei ole tehnyt linjausta suojaetäisyyksistä. Lähtökohtana on tuulivoimaloista aiheutuvien vaikutusten, eli erityisesti melun ja väikkeen huomioiminen.

Honkamäki-Viidankankaan hankkeen meluvaikutuksia arvioidaan lähtökohtaisesti suunnittelutietoihin ja mallinnuksiin perustuen, ja mallinnukset laaditaan noudattaen ympäristöhallinnon ohjetta tuulivoimaloiden melun mallintamisesta (2/2014). Mallinnuksin arvioidut meluvaikutukset pysyvät melun ohjearvojen puitteissa (Valtioneuvoston asetus 1107/2015 ja asu-
misterveysasetus 545/2015), joten osayleiskaava täyttää lähtökohtaisesti alueidenkäyttölain vaatimuk-

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
<i>Luonnonvarakeskus (Luke) toteaa lausunnossaan, että läheisillä suojelualueilla hankealueen läheisyydessä pesii lajeja, joiden elinpiirit laajuutensa vuoksi todennäköisesti ulottuvat hankealueelle, mutta tiedot lajistosta ovat puutteelliset. Lisäksi Luke näkee, että hankkeen ja kaa-voituksen tulevaisu vaiheissa on tärkeää huomioida yhteisvaikutukset lähiseudulle sijoittuvien isojen tuulivoimahankkeiden kanssa, sillä ne muodostavat laajoja tuulivoima-alueita metsäpeurojen ja suurpetojen kannalta tärkeille alueille. Yhtenäiset häiriöttömät luontoalueet ovat tärkeitä ihmistoimintaa karttaville lajeille, kuten metsäpeura ja suurpe-dot.</i> <i>Suurpetojen osalta Luke toteaa lausunnossaan, että hankealueella tai sen läheisyydessä havaitaan karhun pentueita ja alue sijoittuu Sonka-järven susireviirille (perhelauma). Luke näkee, että tehtyjen selvitysten perusteella on hyvin mahdollista, että hankealue sijoittuu suurpe-doille lisääntymisen ja levähtämisen kannalta tärkeään elinympäris-töön. Luke huomauttaa, että kyseessä on luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeja, jolloin näiden lisääntymis- ja levähdyspaikojen hävittämi-nen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla. Luontodirektiivin tulkintaohjeiden mukaan lisääntymis- ja levähdys-paikkoja tulee suojella myös silloin, kun ne hylätään, mutta on riittä-vän todennäköistä, että laji palaa näille paikoille. Näin ollen sellaista häirintää hankkeen ei tule aiheuttaa, missä lajin yksilöt joutuisivat li-sääntymisen tai levähtämisen (talvipesä) osalta turvautumaan väistä-miseen.</i> <i>Kaavaehdotuksen alueella on lukuisia luontokohteita. Kaavaehdotuk-sessa kehitetään, miten myllyt on kaavoitettu näiden kohteiden ulko-puolelle ja vaikutusta luontokohteisiin ei ole. Vaikutusten olematto-muutta on kyllä ihmeteltävä, jos jo kaavaehdotuksessa itsessään to-detaan; Havaintojen perusteella Rahkasuon, Iso Rahkalammen ja Pieni Rahkalammen muodostama kokonaisuus, Koivusuon ja Jau-hosuon muodostama laaja kokonaisuus, Viidansuo ja Hetesuo voi-daan tulkita linnustollisesti arvokkaiksi kohteiksi. Tuulivoimalan lapoi-hin tai voimalatorniin törmääminen on todettu monessa tutkimuksessa linnuille suureksi riskiksi. Vastineessa tähän oli vastattu että on laa-dittu "törmäysmallinnus". Mihin tutkittuun tietoon tämä mallinnus pe-rustuu. Jos arvioidaan elävän olennon käyttäytymistä, niin se vaatii to-della laajan tutkimuksen, jotta siitä voidaan tehdä johtopäätöksiä.</i>	set tältä osin. Ennen rakentamisluvan myöntämistä on vielä varmistettava, etteivät ohjeavrot ylitä. Hankkeesta aiheutuvat suurpetovaikutukset on selvi-tetty ja karhuun arvioidaan kohdistuvan kohtalaisia vaikutuksia, koska alueelta tunnetaan pentuehavain-toja. Luontoselvityksiä on laadittu kattavasti, osa selvityk-sistä on tarkoitettu vain viranomaiskäyttöön. Sähkön siirron lopullinen sijainti käsitellään erillään tuulivoiman osayleiskaavasta. Osayleiskaavalla ei päätetä sähkönsiirtoreittien sijaintia osayleiskaava-alueen ulkopuolella. Tuulivoimaloiden vaikutukset on selvitetty kattavasti ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa ja kaa-voituksen yhteydessä tehdyssä tarkastelussa ja sel-vittämisessä. Voimassa olevan alueidenkäyttölain mukaisesti maa-kuntakaava ohjaa seudullisesti merkittävää tuulivoi-marakentamista. Honkamäki-Viidankankaan alue on osoitettu Pohjois-Savon maakuntakaavan 2. vai-heessa seudullisesti merkittävänä tuulivoima-alu-eena. Maakuntakaava on määrätty voimaan AKL 201 §:n mukaisesti 24.2.2025. Pohjois-Savon liitto on myös todennut kaavaehdotuksesta antamassaan lau-sunnossaan seuraavasti: "Nyt esitetyn tuulivoi-maosayleiskaavaehdotuksen aluerajauksen ja voi-malasijoittelun voi katsoa olevan voimassa olevan maakuntakaavan ohjausvaikutuksen mukainen". Myös Pohjois-Savon ELY-keskus on todennut lau-sunnossaan, ettei nyt nähtävillä olevan kaavaratkai-sun voida katsoa vaikeuttavan maakuntakaavan to-teuttamista tai olevan ristiriidassa sen keskeisten ta-voitteiden tai periaatteiden kanssa. Nyt nähtävillä oleva tuulivoimaosayleiskaava perustuu maakunta-kaavassa osoitettuun tuulivoimapotentiaalialueeseen ja maakuntakaavan ohjausvaikutus on otettu kaava-ehdotuksessa riittävällä tavalla huomioon.

Kuva 21. Kartalla esitettyjä avokohdeiden rajoittavat alueet ja voimaloiden sijaintien muutokset OAS-YVA-ohjelmavaiheesta kaava- luonnoksen VEI voimalapaikkoihin.

Ihmiset

Vaikutusta ihmisiin on kaavaehdotuksessa vähätelty. Suurimmat vaikutukset paikallisiin ihmisiin syntyy välikkeestä, melusta ja maisema- vaikutuksesta. Näitä kaikkia on tarkasteltu tässä lausunnossa aikai- semmin ja todettu niiden vaikutusten arviointi epäluotettavaksi. Alue on maaseutua ja alueella asuvat ihmiset haluavat asua juuri maaseu- dun rauhassa. Osana maaseudulla asumista on luonnon keskellä asuminen. HV:n tuulivoimapuisto muuttaa alueen pysyvästi tuuliteolli- suusalueeksi. Tullessaan HV:n tuulivoimapuisto näivettää ja tappaa asutuksen ja lomakiinteistöjen vuokraustoiminnan ainakin 3 km sä- teellä puistosta ja

lopullisten haittojen selvittyä mahdollisesti kauempaakin. Sähkönsiir- toverkko levittää tätä haittaa vielä laajemmalle alueelle. Lisäksi säh- könsiirtoa ollaan tuomassa jo valmiiksi tuulivoimasta kärsivälle Suke- van alueelle. Siirtoverkko on yksi osa kaavan haittavaikutuksia ja se pitää näkyä tässä kaavaehdotuksessa!

Aluehallintovirasto (AVI) toteaa perustellussa päätelmässä kaavaeh- dotuksesta seuraavaa:

Vaihtoehtojen vertailun osalta on ilmeistä, että tämänkin hankkeen negatiiviset vaikutukset ovat lukumäärältään, vaikuttavuudeltaan sekä merkitykseltään selkeästi laajemmat ja suuremmat (lukumäärältään liki nelinkertaiset) kuin positiiviset vaikutukset. Mikäli varsinaisten vaihtoehtojen kanssa vertaillaan yhdessä myös sähkönsiirron vaihto- ehtoja, korostuvat negatiiviset vaikutukset entisestään (lukumääräl- tään yli nelinkertaiset). Myös sosiaalisten vaikutusten osalta negatiivi- set vaikutukset ovat määrältään ja merkittävyydeltään suuremmat kuin positiiviset vaikutukset.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
AVI korostaa, että huomioitaessa jo edellä mainittu erilaisten vaikutusten painotus, merkittävimmiksi arvioidut vaikutukset sekä asukaskyselyn tulokset, on perusteltu syy nostaa ihmisiin kohdistuvien vaikutusten merkitys aivan keskeiseksi vaikutukseksi kyseisen hankkeen ja siihen tiiviisti liittyvien hankkeiden osalta. Myös sosiaaliset vaikutukset osana ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia tulee nostaa keskiöön. Samoin hankkeen sosiaalista hyväksyttävyyttä tulee tarkastella avoimesti ja kriittisesti. Voimaloiden käyttöikä huomioon ottaen sosiaalisten vaikutusten arviointia olisi syytä ulottaa kauemmas tulevaisuuteen kuin alueen tähänhetkisiin asukkaisiin. Hyväksymällä jo kerran aikaisemmin tämän kaavaehdotuksen Sonkajärven kunnanvaltuutetut myös vähättelevät vaikutusta paikallisiin ihmisiin. Siitä kertoo myös kunnanvaltuutettujen osallistumisprosentti 10.12.2025 Sukevalla pidettyyn yleisötilaisuuteen. Välinpitämättömyys paistaa selvästi läpi valtuutettujen kannanotoissa niin tilaisuuksissa, kuin valtuuston kokouksissa. Jos siitä että ihminen puolustaa omaa omaisuuttaan ja elinolojaan vedetään herne nenään ja syytetään "kaike uuden" vastustamiseksi, voidaan kysyä onko valtuutettu silloin tekemässä päätöstä fakta- vai tunnepohjalta. Tätä hanketta on perusteltu ainoastaan sillä faktalla, että kunta saa kiinteistöveroja. Yksittäisten myllyjen poistamista on vastustettu sillä ettei paikallinen maanomistaja saa siitä sitten maavuokraa. Nämä yksityiset on äkkiä laskettu kiinteistörajojen perusteella ja niitä ei ole montaa. Suurin osa myllyistä tulee Tornatorin maille. Aika käsittämätöntä jos kunnanvaltuutettu ajaa jonkun yksityisen maanomistajan etua vastoin kymmeniä muita paikallisia. Osalta valtuutettuja ei olla kuultu mitään perusteluja omalle kannalleen tai sille että paikallisia ihmisiä ei tässä hankkeessa huomioida. Missä oli muun muassa Tauriainen tai ne muut jotka jo kerran ovat äänestäneet hankkeen puolesta. Me tulemme kysymään sitä seuraavan kerran kun kylillä nähdään! Pohjois-Savon maakuntakaavassa alue on merkitty tuuliteollisuusalueeksi pienemmältä alalta kuin mitä kaavaesityksessä nyt on. Samoin maakuntakaavassa on määritelty alueen sopivan maksimissaan 15 tuulimyllylle. Lopuksi Honkamäki – Viidankangas kaavaehdotuksessa on lukuisia epäselviä kohtia, tai vaikutusten arviointeja pidetään totena. Haitat tulevat leviämään arvioitua laajemmalle alueelle ja olemaan pahemmat juuri alle kahden kilometrin päässä myllyistä. Nykyisen ehdotuksen toteutuessa todelliset haitat tulevat paikallisille ihmisille kärsittäviksi ja minkä takia? Jotta Sonkajärven kunta saisi kiinteistöverotuloja. Ihmisten yksityinen omaisuus ja koti uhrataan kunnan eteen. Tämä tulee aiheuttamaan ikuista katkeruutta kunnan sisällä ja varsinkin päättäjiä kohtaan. Suosittelen kunnan päättäjiä, eli kunnanvaltuutettuja miettimään tarkkaan onko tuulivoimapuisto juuri tällä alueella välttämätön. Ja jos päädytään puiston rakentamiseen, niin sitten haittoja tulee vähentää reilusti poistamalla myllyjä kaavaehdotuksesta ainakin tuohon maakuntakaavan määrittämään 15 kpl määrään.	
30. MUISTUTUS 17	
Vastustan Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimahankkeen kaavoitus-suunnitelmia ja puollan vaihtoehtoa VE0 = hanketta ei toteuteta. Jos	Merkitään tiedoksi.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
tuulivoimahanketta viedään eteenpäin, vaadin kaavoituksessa toteutettavan vähintään 2–3 km suojaetäisyyden lähimpään asutukseen. Vaadin kunnan hakemaan jo tässä vaiheessa ympäristöluvan lähiasukkaiden tulevaisuutta ajatellen.	Lainsäädännössä ei säädetä vähimmäisetäisyydestä tuulivoimaloiden ja asutuksen välillä. Myöskään Sonkajärven kunta ei ole tehnyt linjausta suojaetäisyyksistä. Lähtökohtana on tuulivoimaloista aiheutuvien vaikutusten, eli erityisesti melun ja välkkeen huomioiminen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen arvioi rasituksen kohtuuttomuutta ja voi velvoittaa toiminnanharjoittajan tekemään selvityksiä ja mittauksia. Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi pyytää tarvittaessa asiantuntijalausuntoja päätöksenteon tueksi (Laki eräistä naapuruussuhteista 17 §). Asukkaalla on kunnan päätöksestä valitusoikeus hallinto-oikeuteen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi perustellusti määrätä toiminnanharjoittajan teettämään uudet melututkimukset. Mikäli tutkimus osoittaa melusta aiheutuvan kohtuutonta rasitusta, on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella mahdollisuus antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskeva yksittäinen määräys, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi (Ympäristönsuojelulaki 180 §). Mikäli tarvittavien toimenpiteiden yksilöiminen on vaikeaa ja niiden vaikuttavuus on epävarmaa, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi edellyttää toimijaa hakemaan ympäristölupaa (Ympäristönsuojelulaki 27 §), jonka lupaehdoissa on mahdollista asettaa rajoitteita toiminnalle.
31. MUISTUTUS 18	
Asumishaitta seuraaviksi kymmeniksi vuosiksi! Asun Matkusjoen länsirannalla. Keittiöni ikkunasta on näkymä kyseiselle tuulimyllyalueelle. Nykyään maisema on rauhoittava, jossa peltojen yli näkyy Matkusjoki, jonka takana näkyy joentakaiset pellot, joiden takana kohoaa metsää, joka jatkuu nousten noille mäille. Metsän takaa nousee aurinko joka aamu vaihtaen ylösnousukohtaa vuoden mittaan. Välimatka lähimmästä tuulimyllystä (nro 7) on kaksi ja puoli kilometriä talouskeskukseemme. Ja koska se olisi mäellä, niin se tulisi näkymään kokonaisuudessaan pihaamme. Suunnitelluista tuulimyllyistä tulisi näkymään kotimme suurin osa. Varsinkin alueen läntisen puolen korkeille mäkikumpareille (Honkamäki, Pykälämäki) suunnitellut lähes kolmensadan metrin korkuiset tuulimyllyt aiheuttaisivat todellisen häiriön asumiseen. Jo niiden pelkkä näkyminen häiritsee, saatikka niiden välkkeet, varjostukset, ääni ja maan kautta johtuva jurina. Mielestäni tälle hankkeelle ei pitäisi hyväksyä kaavoitusta ylipäättään. En voi käsittää, miten voidaan tuhota yhtenäinen metsäinen alue (lähes 5000 hehtaaria) teollisuusalueeksi. Teollisuusalueeksi, jonka positiiviset vaikutukset verrattuna negatiivisiin ovat minimaaliset. Jättäjäismäiset tuulimyllyt eivät kuulu Sonkajärvelle. Sonkajärvi mielletään	Osayleiskaavan ehdotusvaiheessa tuulivoimaloita poistettiin haittavaikutuksien vähentämiseksi. Hankkeen vaikutukset mm. terveyteen (melu ja välke), maisemaan, matkailuun, luontoon, ekologiin verkostoihin, maaperään ja pintavesiin on arvioitu osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, samoin hankkeen yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden ja Fingridin suunnitteleman uuden voimajohdon kanssa. Hankkeen vaikutuksien arviointia on täydennetty kaavahankkeessa, myös yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa. Lainsäädännössä ei säädetä vähimmäisetäisyydestä tuulivoimaloiden ja asutuksen välillä. Myöskään Sonkajärven kunta ei ole tehnyt linjausta suojaetäisyyksistä. Lähtökohtana on tuulivoimaloista aiheutuvien vaikutusten, eli erityisesti melun ja välkkeen huomioiminen. Honkamäki-Viidankankaan hankkeen meluvaikutuksia arvioidaan lähtökohtaisesti suunnittelutietoihin ja mallinnuksiin perustuen, ja mallinnukset laaditaan noudattaen ympäristöhallinnon ohjetta tuulivoimaloiden melun mallintamisesta (2/2014). Mallinnuksin arvioidut meluvaikutukset pysyvät melun ohjearvojen

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
mielellään erämaaksi, jossa on tilaa katsella loputonta metsäistä maisemaa. Tuulimyllyjen myötä tämä maisema menetetään. Sitä paitsi voimala numero 1 on liian lähellä kiinteistöämme xxx-xxx-xxx-x, jossa on rakennuksia. Välimatkaa jää vain 700 m.	puitteissa (Valtioneuvoston asetus 1107/2015 ja asu- misterveysasetus 545/2015), joten osayleiskaava täyttää lähtökohtaisesti alueidenkäyttölain vaatimuk- set tältä osin. Ennen rakentamisluvan myöntämistä Hajarakentamisen rakentamislupamenettelyssä huo- mioidaan ympäristöhallinnon suositusten mukaisesti välkkeen ulkomaiset ohjearvot kuten Ruotsin oh- jearvo 8 välketuntia/vuosi tai Tanskan ohjearvo 10 välketuntia/vuosi, koska tuulivoimaloiden välkkeelle ei ole Suomessa annettu ohjearvoja. Kaavaratkaisun mukaisen tuulivoimahankkeen välkevarjostusmallin- nuksen mukaan ilman puuston vaikutusta vuotuinen välkevarjostusaika ei saa ylittää suositusarvoa 8 h/a asuin- tai lomarakennuksilla. Välkemallinnuksen mu- kaan vuotuinen todennäköinen välkevaikutus jää alle ko. ohjearvon kaikkien vakituisten ja vapaa-ajan asuntojen kohdilla. Tuulivoimalan melusta ja välk- keestä ei saa aiheutua kohtuutonta rasitusta ympäris- tölle (Laki eräistä naapuruussuhteista 17 §). Jos asu- kas kuitenkin kokee rasitusta, tulee hänen tehdä kir- jallinen ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomai- selle. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen arvioi rasi- tuksen kohtuuttomuutta ja voi velvoittaa toiminnan- harjoittajan tekemään selvityksiä ja mittauksia. Li- säksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi pyytää tarvittaessa asiantuntijalausuntoja päätöksen- teon tueksi (Laki eräistä naapuruussuhteista 17 §). Asukkaalla on kunnan päätöksestä valitusoikeus hal- linto-oikeuteen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomai- nen voi perustellusti määrätä toiminnanharjoittajan teettämään uudet melututkimukset. Mikäli tutkimus osoittaa melusta aiheutuvan kohtuutonta rasitusta, on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella mahdol- liisuus antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa ai- heutavaa toimintaa koskeva yksittäinen määräys, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi (Ympäristön- suojelulaki 180 §). Mikäli tarvittavien toimenpiteiden yksilöiminen on vaikeaa ja niiden vaikutta-vuus on epävarmaa, kunnan ympäristönsuojeluviran-omainen voi edellyttää toimijaa hakemaan ympäris-tölupaa (Ympäristönsuojelulaki 27 §), jonka lupaehdoissa on mahdollista asettaa rajoitteita toiminnalle. Tuulivoimaloiden vaikutukset on otettu huomioon ja haittavaikutuksia on minimoitu mahdollisuuksien mu- kaan osayleiskaavaa laadittaessa. Osayleiskaavan ja ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä on tehty laajasti selvityksiä ja vaikutusten arviointia.
32. MUISTUTUS 19	
Sähkönsiirtoreittiä tulisi muuttaa Likomäen seutuvilla siten, että säh- könsiirtoreitti kiertäisi Likomäen, jolloin sähkönsiirtoreitin haitalliset	Osayleiskaavalla ei päätetä hankealueen ulkopuoli- sen sähkönsiirron sijaintia.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
maisemavaikutukset ja linjojen välkevaikutukset alueelle ja lähialueen asukkaille huomattavasti pienentyisivät.	
33. MUISTUTUS 20	
Asumme kaava-alueen vieressä n.2 km lähimpään voimalaan. Sähkön siirtolinja on suunniteltu meidän kotimme viereen ja vie tilan maista 8-12 ha ,riippuien linjauksesta.tässä perustelut miksi kaavasta tulisi luopua. 1.Kaavasta koituu kohtuuton haitta asumiselle ja elinkeinolle. 2.Kun kaava suunnitelmat alkoivat ,kunnan johtavat päättäjät vakuuttivat että siirtolinja korvaukset pitää tietää ennen kaavan hykäsyntää ,näin ei ole (ei ole otettu edes yhteyttä). 3.Lomakiinteistämme sijaitsee Alavenäänjärvellä n .1.6 km päässä lähimmästä voimalaitoksesta(aivan liian lähellä) 4,Kaava-alueen luontokartoitukset puutteelliset.Karhun jälkilaskenta tehty talvella(karhut nukkuvat talvella),Susireviiri koko kaava-alueella(luke 2023-2025). Alueen Metso soidin alueet huomiomatta.	Yleiskaava-alueen ulkopuolisten sähkönsiirtolinjojen sijoitteluja ei päätetä kaavoituksen yhteydessä. Sähkönsiirtolinjan maanomistajien kanssa tullaan neuvottelemaan ja ehdottamaan ennakkosopimusta, missä sovitaan merkittävästi suurempaa korvaustasoa lunastukseen nähden. Mikäli kaikkien maanomistajien kanssa ei saada asiaa sovittua ennakkosopimisessa, suoritetaan voimajohdon mahdollinen lunastus Suomen voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Lainsäädännössä ei säädetä vähimmäisetäisyydestä tuulivoimaloiden ja asutuksen välillä. Myöskään Sonkajärven kunta ei ole tehnyt linjausta suojaetäisyyksistä. Lähtökohtana on tuulivoimaloista aiheutuvien vaikutusten, eli erityisesti melun ja välkkeen huomioiminen. Honkamäki-Viidankankaan hankkeen meluvaikutuksia arvioidaan lähtökohtaisesti suunnittelutietoihin ja mallinnuksiin perustuen, ja mallinnukset laaditaan noudattaen ympäristöhallinnon ohjetta tuulivoimaloiden melun mallintamisesta (2/2014). Mallinnuksin arvioidut meluvaikutukset pysyvät melun ohjearvojen puitteissa (Valtioneuvoston asetus 1107/2015 ja asu- misterveysasetus 545/2015), joten osayleiskaava täyttää lähtökohtaisesti alueidenkäyttölain vaatimukset tältä osin. Ennen rakentamisluvan myöntämistä on vielä varmistettava, etteivät ohjearvot ylitä. Hajarakentamisen rakentamislupamenettelyssä huomioidaan ympäristöhallinnon suositusten mukaisesti välkkeen ulkomaiset ohjearvot kuten Ruotsin ohjearvo 8 välketuntia/vuosi tai Tanskan ohjearvo 10 välketuntia/vuosi, koska tuulivoimaloiden välkkeelle ei ole Suomessa annettu ohjearvoja. Kaavaratkaisun mukaisen tuulivoimahankkeen välkevarjostusmallinnuksen mukaan ilman puuston vaikutusta vuotuinen välkevarjostusaika ei saa ylittää suositusarvoa 8 h/a asuin- tai lomarakennuksilla. Välkemallinnuksen mukaan vuotuinen todennäköinen välkevaikutus jää alle ko. ohjearvon kaikkien vakituisten ja vapaa-ajan asuntojen kohdilla. Tuulivoimalan melusta ja välkkeestä ei saa aiheutua kohtuutonta räsytystä ympäristölle (Laki eräistä naapurisuhteista 17 §). Jos asukas kuitenkin kokee räsytystä, tulee hänen tehdä kirjallinen ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen arvioi räsytysten kohtuuttomuutta ja voi velvoittaa toiminnanharjoittajan tekemään selvityksiä ja mittauksia. Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
	pyytää tarvittaessa asiantuntijalausuntoja päätöksen tueksi (Laki eräistä naapuruussuhteista 17 §). Aukkaalla on kunnan päätöksestä valitusoikeus hallinto-oikeuteen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi perustellusti määrätä toiminnanharjoittajan teettämään uudet melututkimukset. Mikäli tutkimus osoittaa melusta aiheutuvan kohtuutonta räsitusä, on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella mahdollisuus antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskeva yksittäinen määräys, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi (Ympäristönsuojelulaki 180 §). Mikäli tarvittavien toimenpiteiden yksilöiminen on vaikeaa ja niiden vaikuttavuus on epävarmaa, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi edellyttää toimijaa hakemaan ympäristölupaa (Ympäristönsuojelulaki 27 §), jonka lupaehdoissa on mahdollista asettaa toiminnalle rajoitteita. Suurpetojen esiintymistä ja liikkumista suunnittelualueella on selvitetty lumijälkilaskennan lisäksi myös olemassa olevan aineiston, haastattelujen ja havaintojen perusteella. Alue sijoittuu susireviirin pohjoisosaan ja kattaa suhteellisen pienen osan susireviiristä, noin 6,3 %. Tuulivoiman alue ei todennäköisesti sijaitse alueella, jossa on suden lisääntymis- ja levähdysalueita. Hankkeen vaikutukset susiin arvioidaan vähäisiksi. Suunnittelualueelle on laadittu runsaasti luontoselvityksiä. Metsäkanalinnuston tarkemmat tiedot on esitetty vain viranomaiskäyttöön olevassa kaavan tausta-aineistossa. Metson soidinpaikka on huomioitu.
34. MUISTUTUS 21	
Alue ei ole sopiva tuulivoimatuotantoalueeksi ja aluevalinta aiheuttaa kohtuuttoman pitkän sähkönsiirtolinjan. Paikallinen hyväksyttävyys on heikko, koska tuulimyllyt tulevat liian lähelle asutusta. Melu, väike ja matalataajuinen infraääni aiheuttavat merkittävää haittaa asuin ympäristöömme ja alueen luontoon sekä sen eläimiin. Ympäristön pilaantuminen ei ole pois suljettu mm. lavoista irtoavan materiaalin vuoksi, alueella ei voi marjastaa eikä sienestää. Melun ja väikeen vuoksi alue ei ole sovelias vapaa-ajan viettoon ja rentoutumiseen. Talvella liikkuminen alueella on vaarallista lavoista irtoavan jään ja lumen vuoksi. Voimaloiden vuoksi tehtävät muutokset alueella aiheuttavat luonnolle liian suuria muutoksia. Kiinteistöjemme arvot alenevat. Kuntastrategian mukainen tasapuolinen kohtelu ei toteudu kuntalaisten kesken. Maakuntakaavan osoittama tuulivoimapotentiaalinen alue on ylitetty kaavoituksessa niin koossa kuin myllyjen lukumäärässäkin.	Osayleiskaavalla ei päätetä hankealueen ulkopuolisen sähkönsiirron sijaintia. Jään laajempi muodostuminen ei ole sähköntuotannolle suotavaa. Tuulivoimalan rakenteisiin voi kertyä jäätä, kun olosuhteet jään muodostumiselle ovat sopivat. Roottorin lapoihin ja muihin rakenteisiin kertynyt jää irtoaa viimeistään sulautuessaan ja putoaa, jolloin voi aiheutua vaaratilanteita ja vahinkoja tuulivoimalan läheisyydessä liikuttaessa henkilöille tai ajoneuvoille. Jään syntyminen edellyttää matalaa alle 0 °C lämpötilaa ja korkeaa ilmankosteutta. Jään muodostuminen aiheuttaa vaaraa lähinnä sisämaan tykkylumialueilla, joissa onnettomuusriski on pieni. Tuulivoimaloissa on automatiikka, joka havaitsee roottorin lapoihin kertyneen paksun jään aiheuttaman epävakauden ja pysäyttää voimalan. Konehuoneen katon kertyvä lumi putoaa tuulivoimalan juurelle. Tuulivoimalat voidaan varustaa jäätymisen havainnointijärjestelmillä. Tällöin jäätävistä olosuhteista voidaan varoittaa valomerkein ja tarvittaessa tuulivoimalat voidaan pysäyttää. Tuulivoima-alueen sisääntulotielle

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
Natura-alue kärsii kaavoituksesta. Alue vaatii luonnonsuojelulain 35§ mukaisen Natura-arvioinnin. Lintujen osalta edellinen tutkimus on vuodelta 1974. Kaavoituksessa ei oteta huomioon naapuruussuhdelakia 17§:n 1 momentti. Ympäristöluvut pitäisi hakea ennen rakentamista. Ympäristöluvassa varovaisuusperiaatteen tarkoitus on, että jos toiminnasta on olemassa merkittävän ympäristöhaitan tai terveysriskin uhka, täydellinen tieteellinen epävarmuus ei estä suojatoimenpiteisiin ryhtymistä. Toisin sanoen on parempi katsoa kuin katua. Melumallinnuksiin liittyviä epävarmuuksia ovat mm. - Äänilähteen tiedot: Epävarmuutta syntyy, jos äänilähteen todellinen äänitehotaso eroaa valmistajan ilmoittamista arvoista. - Maastomalli ja esteet: Mallinnuksessa käytettävän digitaalisen maastomallin tarkkuus. Puuston ja metsävyöhykkeiden äänenvaimennusta on haastavaa mallintaa täsmällisesti. - Säätekijät vaihtelevat jatkuvasti ja mallinnus perustuu tyypillisiin sääolosuhteisiin. Pohjan Voima Oy:llä ei ole yhtään toiminnassa olevaa tuulivoima-aluetta, joiden avulla voisi vakuuttua varmuudella melumallinnuksien toimivuudesta. Tuulivoima-alueesta aiheutuvat haitat ovat suuret. Mahdolliset hyödyt tulevat alueen läheisyydessä asuvien kustannuksella.	asennetaan infotaulu, jossa on kuvattu tuulivoimaloiden sijoittuminen alueella, tieyhteydet ja muut turvallisuuteen liittyvät seikat. Tuulivoimalan lähialue voidaan lisäksi varustaa putoavasta jäältä varoittavilla kylteillä. Hankealueen lähiasutukselle irtoavasta jäältä ei koidu riskiä. Jäänheittoriskin muodostumista voidaan vähentää tarvittavilla varautumistoimenpiteillä. Tuulivoimalan ohjausjärjestelmä tunnistaa jään aiheuttaman epätasapainon. Voimala osataan näin ollen pysäyttää, mikäli jäätä pääsee syntymään. Lisäksi jään muodostumista voidaan ennakoida seuraamalla Ruotsin ilmatieteen ja hydrologian laitoksen jäätämisen nusteita. Liisa-Maria Linnalan (2024) tutkimus on uusin ja kattavin Suomessa tehty tutkimus tuulivoimaloiden vaikutuksesta lähialueen kiinteistöjen arvoihin. Tutkimuksessa aineistona käytettiin 181 600 kiinteistökauppaa vuosilta 1990-2020 tuulivoimaloiden lähetyviltä eikä havaittu että tuulivoimaloiden läheisyydellä ja tuulivoimaloiden näkyvyydellä olisi tilastollisesti merkittävää vaikutusta lähialueen kiinteistöjen arvotuksiin. Honkamäki-Viidankankaan alue on osoitettu Pohjois-Savon maakuntakaavan 2. vaiheessa seudullisesti merkittävänä tuulivoima-alueena. Maakuntakaava on määrätty voimaan AKL 201 §:n mukaisesti 24.2.2025. Pohjois-Savon liitto on myös todennut kaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossaan seuraavasti: "Nyt esitetyn tuulivoimaosayleiskaavaehdotuksen aluerajauksen ja voimalasijoittelun voi katsoa olevan voimassa olevan maakuntakaavan ohjausvaikutuksen mukainen". Myös Pohjois-Savon ELY-keskus on todennut lausunnossaan, ettei nyt nähtävillä olevan kaavaratkaisun voida katsoa vaikeuttavan maakuntakaavan toteuttamista tai olevan ristiriidassa sen keskeisten tavoitteiden tai periaatteiden kanssa. Nyt nähtävillä oleva tuulivoimaosayleiskaava perustuu maakuntakaavassa osoitettuun tuulivoimapotentialialueeseen ja maakuntakaavan ohjausvaikutus on otettu kaavaehdotuksessa riittävällä tavalla huomioon. Vahtisuon ja lähistön vanhat metsät (FI0600014) Natura-alueesta on tehty Natura-arvioinnin tarveharkinta, minkä mukaan Honkamäki-Viidankankaan hankkeesta ei kohdistu heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontotyypeihin tai suojeluperusteena oleviin lajeihin. Tästä syystä myöskään Natura-vaikutusten arviointia ei ole tarvinnut tehdä, minkä on myös YVA-menettelyn yhteysviranomaisen todennut perustellussa päätelmässä: "<i>Natura-tarvearvioinnin johtopäätös osoittaa, että varsinaista Natura-vaikutusten arviointia ei ole</i>

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
	<i>tarpeen tehdä johtuen Natura-kohteen luontotyy- peistä, etäisyyksistä ja hanketyypistä."</i> Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen arvioi rasi- tuksen kohtuuttomuutta ja voi velvoittaa toiminnan- harjoittajan tekemään selvityksiä ja mittauksia. Li- säksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi pyytää tarvittaessa asiantuntijalausuntoja päätöksen- teen tueksi (Laki eräistä naapuruussuhteista 17 §). Asukkaalla on kunnan päätöksestä valitusoikeus hal- linto-oikeuteen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomai- nen voi perustellusti määrätä toiminnanharjoittajan teettämään uudet melututkimukset. Mikäli tutkimus osoittaa melusta aiheutuvan kohtuutonta räsitusta, on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella mahdolli- suus antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheut- tavaa toimintaa koskeva yksittäinen määräys, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi (Ympäristön- suojelulaki 180 §). Mikäli tarvittavien toimenpiteiden yksilöiminen on vaikeaa ja niiden vaikuttavuus on epävarmaa, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi edellyttää toimijaa hakemaan ympäristölupaa (Ympäristönsuojelulaki 27 §), jonka lupaehdoissa on mahdollista asettaa rajoitteita toiminnalle. Honkamäki-Viidankankaan hankkeen meluvaikutuk- sia arvioidaan lähtökohtaisesti suunnittelutietoihin ja mallinnuksiin perustuen, ja mallinnukset laaditaan noudattaen ympäristöhallinnon ohjetta tuulivoimaloi- den melun mallintamisesta (2/2014). Mallinnuksin ar- vioidut meluvaikutukset pysyvät melun ohjearvojen puitteissa (Valtioneuvoston asetus 1107/2015 ja asu- misterveysasetus 545/2015), joten osayleiskaava täyttää lähtökohtaisesti alueidenkäyttölain vaatimuk- set tältä osin. Ennen rakentamisluvan myöntämistä on vielä varmistettava, etteivät ohjearvot ylitä.
35. MUISTUTUS 22	
Metsästysseuramme TPO:n erä ry:n metsästysmaat sijaitsevat kaava- alueella. Metsästysmaja, saunakämpä, kota ja riistankäsittelytilat si- jaitsevat aivan kaavan vieressä. Seuramme on toiminut alueella yli 40 vuotta. Seuran käytössä on 3400 ha metsästysalue. Metsästysalu- eesta noin 2300 ha on kaavan sisällä. Metsästysalueelle tai aivan välittömästi sen viereen tulee yli 20 tuuli- voimalaitosta. Katsomme, että kaava-alueella metsästys on rajoitettua. Alueen käyttö rauhallisena virkistysalueena vaarantuu. Omistamiemme metsästys- majojen arvo laskee. Huoltotiet rikkovat yhtenäisen metsästysalueen. Alueen luontokartoitus on puutteellinen. Alueella on susireviiri. Karhu- havainnot on tehty talvella. Kuluneen vuoden aikana alueelta on tehty karhu- ja susi havainnot.	Tuulivoimaloiden alueella saa liikkua vapaasti raken- tamisaikaa lukuun ottamatta, ainoastaan sähköase- man alue aidataan. Tuulivoimaloiden rakentaminen ei estä alueella metsästystä. Hyvä tieverkko hyödyttää myös metsästäjiä, ja tuulivoimalahankkeiden omista- jat toimivat yhteistyössä metsästysseurojen kanssa metsästyksen edellytysten turvaamiseksi tuulivoima- alueilla. Tuulivoiman rakentamisen ja metsästämis- yhteensovittaminen onnistuu hyvällä tiedottamisella ja varovaisuudella, jota nyt jo toteutetaan sekä tuuli- voimahankkeissa että metsästyksessä. Suunnitellut huoltotiet noudattelevat osin jo olemassa olevia tielinjoja. Uudet huoltotiet voimaloille sijoittuvat metsätalouskäytössä oleville alueille, joilla kasvilli- suus on tavanomaista kangasmetsien ja ojitettujen turvemaiden lajistoa.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
	Suunnittelualueelle on laadittu runsaasti luontoselvityksiä. Metsäkanalinnuston tarkemmat tiedot on esitetty vain viranomaiskäyttöön olevassa kaavan tausta-aineistossa ja ne on huomioitu voimaloiden sijoittelussa. Suurpetojen esiintymistä ja liikkumista suunnittelualueella on selvitetty lumijälkilaskennan lisäksi myös olemassa olevan aineiston, haastattelujen ja havaintojen perusteella. Alue sijoittuu susireviirin pohjoisosaan ja kattaa suhteellisen pienen osan susireviiristä, noin 6,3 %. Tuulivoiman alue ei todennäköisesti sijaitse alueella, jossa on suden lisääntymis- ja levähdysalueita. Hankkeen vaikutukset susiin arvioidaan vähäisiksi. Karhuun arvioidaan kohdistuvan kohtalaisia vaikutuksia.
36. MUISTUTUS 23	
Kaavaselostuksesta herää kysymys: Miten tuulimyllyjen sijoittelussa ja siirtolinjassa on minimoitu niiden aiheuttama haitta niin sudelle kuin karhullekin? Selostus sivuuttaa suurpetojen huomioimisen ja suojelutoimet, mikä on vakava puute hankkeen vaikutusten arvioinnissa. Vaikka suden ja karhun esiintyminen mainitaan, niiden elinolosuhteiden muutoksia, häiriötekijöitä tai pitkäaikaisia vaikutuksia ei ole arvioitu selostuksessa. Haluamme muistuttaa: Suurpetojen osalta Luke toteaa lausunnossaan, että hankealueella tai sen läheisyydessä havaitaan karhun pentueita ja alue sijoittuu Sonkajärven susireviirille (perhelauma). Luke näkee, että tehtyjen selvitysten perusteella on hyvin mahdollista, että hankealue sijoittuu suurpedoille lisääntymisen ja levähtämisen kannalta tärkeään elinympäristöön. Luke huomauttaa, että kyseessä on luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeja, jolloin näiden lisääntymis- ja levähdyspaikojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnon-suojelulain 78 §:n nojalla. Tämä pitää edelleen paikkaansa karhun osalta, vaikka susi onkin siirretty luontodirektiivin liitteeseen V. Etenkin hankealueen pohjoisosassa on tehty useita suden jälkihavain-toja vuonna 2024. Nämä ovat uusia tietoja ja löytyvät Tassu-suurpeto-havaintojärjestelmästä. Myös paikalliset ihmiset ovat ilmoittaneet ha-vainnoista yhdistykselle. Toisekseen kiinnitimme huomioita siihen, että kaavaselostuksessa ei ole huomioitu haitallisten vieraslajien leviämisen ehkäisyä millään ta-valla. Kolmanneksi vaadimme ekologisen kompensaation käyttämistä, mi-käli hanke toteutuu.	Merkitään tiedoksi ja välitetään hanketoimijalle tie-doksi. Karhun lisääntymis- ja levähdysalueita ei ole alueella tiedossa.
1. Suden reviirin pirstoutuminen ja saalistuksen vaikeutuminen Susireviiri sijoittuu käytännössä kokonaan kaava-alueelle, samoin kuin siirtolinja. Erityisesti siksi kaavaselostuksessa olisi pitänyt arvi-oida, miten kaavassa suunniteltu tiestö, siirtolinjat kuin voimalatkin vaikuttavat susilaumaan. Vaikutuksia suden elinpiiriin ei ole analysoitu. On esitetty väite, että suden lisääntymispaikat eivät ole kaava-alueella. Tämä on pelkkä ar-	Suurpetojen esiintymistä ja liikkumista suunnittelualu-eella on selvitetty lumijälkilaskennan lisäksi myös ole-massa olevan aineiston, haastattelujen ja havaintojen perusteella. Alue sijoittuu susireviirin pohjoisosaan ja kattaa suhteellisen pienen osan susireviiristä, noin 6,3 %. Tuulivoiman alue ei todennäköisesti sijaitse alueella, jossa on suden lisääntymis- ja levähdyspaik-koja. Hankkeen vaikutukset susiin arvioidaan vähäi-siksi.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
vaus eikä perustu asiasta tehtyyn maastoselvityksiin. Vakka näin olisi-kin niin tämä ei tarkoita, ettei alueella olisi merkitystä suden ravinnon-hankinnalle ja liikkumiselle. Melu ja ihmistoiminta voivat ajaa suden saaliseläimiä kauemmas, mikä hankaloittaa ravinnon saantia ja voi pakottaa sudet liikkumaan lähemmäs asutusta – tätäkään riskiä ei ole arvioitu lainkaan.	
2. Karhun pesimärauhan häiriintyminen ja pentujen menehtymisriski Kaava-alueella on vahva karhukanta ja useita pentueita havaittu vuonna 2023. Tästä huolimatta kaavaselistuksessa ei esitetä min-käänlaisia suojelutoimenpiteitä karhun pesimärauhan turvaamiseksi. On hyvin tiedossa, että raskas rakennustoiminta ja jatkuva melu voi-vat häiritä pentuja synnyttävää karhua niin pahasti, että se jättää pe-sän ja hylkää poikaset, mikä johtaa niiden menehtymiseen. Tätä ei ole otettu huomioon lainkaan. Vaikka kaavaselistuksessa myönnetään, että tuulivoimaloiden raken-taminen voi aiheuttaa "kohtalaisia vaikutuksia", tämä toteamus jää täysin vailla konkreettista analyysia tai lieventämistoimenpiteitä. Ei esitetä esimerkiksi ajallisia rajoituksia rakennustöille pesimäkauden ajaksi tai suoja-alueiden jättämistä tärkeimmille pesimäpaikoille. Tämä osoittaa vakavaa piittaamattomuutta alueen luonnonarvoista ja suurpetojen suojelutarpeista.	Merkitään tiedoksi. Hankkeesta aiheutuvat suurpeto-vaikutukset on selvitetty ja karhuun arvioidaan koh-distuvan kohtalaisia vaikutuksia, koska alueelta tun-netaan pentuehavaintoja. Merkitään tiedoksi. Karhun lisääntymis- ja levähdysalueita ei ole alueella tie-dossa.
3. Ekologisten yhteyksien arvioimatta jättäminen Suurpedot, erityisesti sudet ja karhut, liikkuvat laajoilla alueilla ja nii-den elinpiirin katkeaminen voi vaikuttaa koko alueelliseen populaati-oon. Kaavaselistuksessa ei ole lainkaan arvioitu, miten kaava-alue si-joittuu osaksi laajempaa suurpetojen elinympäristöverkostoa. Hank-keen vaikutus muihin, viereisiin metsäalueisiin ja niiden käytettävyy-teen suurpedoille on täysin sivuutettu. Tämä on räikeä laiminlyönti, sillä ekologisten yhteyksien katkeaminen voi johtaa lajin siirtymiseen pois alueelta tai suden osalta jopa lisään-tyneisiin konflikteihin ihmisten kanssa, jos ravinnonsaanti häiriintyy. Tuulivoima-alueiden väliin jääviä metsäalueita ei ole arvioitu mahdoli-sina kulkureitteinä, vaikka tunnetusti sudet karttavat ihmistoiminnan häiriöitä. Ilman ekologisten yhteyksien turvaamista hanke voi pahim-millaan johtaa suden käyttäytymismuutoksiin, elinalueen pirstoutumi-seen ja jopa reviiristä luopumiseen.	Ekologiset yhteydet on huomioitu suunnittelussa. Kaavaselistuksen kappaleessa 3.4.2 selostetaan ekologiset yhteydet. Kappaleessa 8.6.1.1. arvioidaan vaikutukset ekologisiin yhteyksiin. Hankkeesta ei ar-vioida aiheutuvan haittaa Natura-alueiden välisiin yh-teyksiin. Ekologisia yhteyksiä on myös tarkasteltu maakunta-kaavan tausta-aineistoissa, minkä pohjalta on muo-dostettu maakuntakaavaan seudullisesti merkittävät tuulivoima-alueet. Honkamäki-Viidankankaan hanke on maakunnallisen ohjausvaikutuksen mukainen.
4. Vieraslajien leviämisen ehkäisy Kaavaselistuksessa ei ole lainkaan kuvattu sitä, miten haitallisten vie-raslajien leviämistä voimalla-alueelle pyritään ehkäisemään ja tarkkai-lemaan. Vieraslajeista aiheutuvien riskien hallintaa koskevan lain 3 §:n mukaan vieraslajia ei saa pitää, kasvattaa, istuttaa, kylvää tai muulla vastaavalla tavalla käsitellä siten, että se voi päästä ympäris-töön. Miten hankkeessa varmistettaisiin, ettei haitallisten vieraslajien siemeniä ja juurakoita kulkeudu maa-ainesten käsittelyn ja maansiirto-koneiden mukana hankealueelle? Miten haitallisten vieraslajien seu-ranta alueella on aiottu järjestää?	Tuulivoimalla ei katsota olevan yhteyttä haitallisten vieraslajien leviämiseen. Maa-ainesten otto toteute-taan hankealueelta tai sen läheisyydestä, missä la-jisto on samanlaista kuin hankealueellakin.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
5. Pitkäaikaisvaikutusten ja seurannan puute Kaavaselostus keskittyy lyhytaikaisiin vaikutuksiin (rakennusvaiheen häiriöt), mutta pitkäaikaisia vaikutuksia ei ole arvioitu lainkaan: • Jääkö alue pysyvästi vähemmän houkuttelevaksi suurpedoille, ja siirtyykö niiden elinpiiri kokonaan muualle? • Miten melu ja tuulivoimaloiden jatkuva toiminta vaikuttavat suurpetojen käyttäytymiseen pitkällä aikavälillä? • Voidaanko vaikutuksia lieventää esimerkiksi säilyttämällä suurpeodoille tärkeitä metsäalueita tai ruokailupaikkoja? • Kuinka haitallisten vieraslajien mahdollista leviämistä alueelle seurataan ja torjutaan? Näihin kysymyksiin ei anneta vastauksia, mikä on merkittävä puute kaavaselostuksessa. Ilman kunnollista pitkäaikaisseurantaa hankkeen todelliset vaikutukset jäävät arvailujen varaan. On merkittävä riski, mikäli hanke etenee, eikä em. asioita selvitetä että hanke ajautuu valituskierteeseen.	Yleiskaavan selostuksessa ja ympäristövaikutusten arvioinnissa on arvioitu laajasti rakentamisaikaisia, toiminnan aikaisia ja purkuajaisia sekä käytön jälkeisiä vaikutuksia eri näkökulmista. Suurpetojen vaikutuksia on arvioitu kaavaselostuksen kappaleessa 8.6.2.
6. Ekologisen kompensaation käyttö hankkeessa Kaavaselostuksessa ei ole mainintaa ekologisen kompensaation käytämisestä hankkeessa. Hankkeessa tulisi tehdä arvio menetetyistä luontoarvohehtaareista siihen kehitetyllä laskentamenetelmällä ja arvioida kompensaatio eri luontotyypeille kohdistuville menetyksille. Tämä on tarpeen, jotta hanke olisi linjassa luontokadon pysäyttämisen tavoitteiden kanssa, joihin Suomi on sitoutunut. Kaikkien teollisten, luontokatoa aiheuttavien hankkeiden tulisi nykypäivänä kompensoida aiheuttamansa haitta. Honkamäki-Viidankankaan hankkeessa erityisesti, koska se sijoittuu aivan maakuntakaavassa osoitetun luonnon ydinalueen viereen, siis monimuotoisuuden kannalta tärkeälle alueelle.	Merkittään tiedoksi ja välitetään hanketoimijalle tiedoksi.
7. Osayleiskaavan ristiriita voimassaolevan maakuntakaavan kanssa sekä maakuntakaavan lainvoimaisuus Alueidenkäyttölain 32 §:n mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa. Lain mukaan viranomaisten on suunnitellussaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista. Tuulivoima-alueiden suunnittelussa voimaloita voidaan sijoittaa myös muualle kuin maakuntakaavassa merkitylle tuulivoimapotentialialle alueelle. Tällöin on kuitenkin varmistuttava AKL 32 §:n mukaisesti siitä, ettei ratkaisu vaikeuta maakuntakaavan toteuttamista. Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimaosayleiskaavaehdotuksessa on kuitenkin tuulivoimapotentialialisen alueen ulkopuolisia voimalapaikkoja, jotka sijoittuvat luonnon ydinalueelle tai aivan sen rajalle. Luonnon ydinalueiden merkintä ei ole maakuntakaava 2040 2. vaiheessa tarkoitettu tarkkarajaiseksi, joten sen kehittämisperiaattemerkinnän tavoitteita voi tulkita tuulivoiman suhteen merkinnän rajoja laajemmalti, mutta ei supistavasti. Aivan luonnon ydinalueen rajoille sijoit-	Voimassa olevan alueidenkäyttölain mukaisesti maakuntakaava ohjaa seudullisesti merkittävää tuulivoimarakentamista. Honkamäki-Viidankankaan alue on osoitettu Pohjois-Savon maakuntakaavan 2. vaiheessa seudullisesti merkittävänä tuulivoima-alueena. Maakuntakaava on määrätty voimaan AKL 201 §:n mukaisesti 24.2.2025. Pohjois-Savon liitto on myös todennut kaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossaan seuraavasti: "Nyt esitetyn tuulivoimaosayleiskaavaehdotuksen aluerajauksen ja voimalasijoittelun voi katsoa olevan voimassa olevan maakuntakaavan ohjausvaikutuksen mukainen". Myös Pohjois-Savon ELY-keskus on todennut lausunnossaan, ettei nyt nähtävillä olevan kaavaratkaisun voida katsoa vaikeuttavan maakuntakaavan toteuttamista tai olevan ristiriidassa sen keskeisten tavoitteiden tai periaatteiden kanssa. Nyt nähtävillä oleva tuulivoimaosayleiskaava perustuu maakuntakaavassa osoitettuun tuulivoimapotentialialueeseen ja maakuntakaavan ohjausvaikutus on otettu kaavaehdotuksessa riittävällä tavalla huomioon.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
tettavan tuulivoiman häirintä- ja karttamisvaikutukset ulottuvat nimitäin myös ydinalueen sisälle, ja haittaavat niitä luontoarvoja, joiden vuoksi luonnon ydinalue on maakuntakaavassa osoitettu. Maakuntakaavan tuulivoimapotentialisen alueen ulkopuolella olevat voimalapaikat, jotka sijoittuvat maakuntakaavassa merkitylle luonnon ydinalueelle tai aivan sen rajalle, tulee poistaa kaavaehdotuksesta, sillä ne haittaavat maakuntakaavan toteuttamista. Voimalapaikat #27, #23 ja #10 on siten poistettava kaavaehdotuksesta. Huomautamme lisäksi, että Pohjois-Savon maakuntakaava 2040:n 2. vaiheen tuulivoimaratkaisusta on valitettu Itä-Suomen hallinto-oikeuteen, eikä kaava ole siten vielä lainvoimainen. Mikäli valitus hyväksytään ja maakuntakaavan tuulivoimaratkaisu kumotaan, osayleiskaava ei ole lainmukainen ennen mahdollista uutta maakuntakaavaratkaisua.	
37. MUISTUTUS 24	
Yhteysviranomainen on 3.10.2024 antanut perustellun päätelmänsä Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimahanketta ja sähkönsiirtoa koskevasta ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta. Siinä Ylä-Savon ympäristölautakunta pitää parempana vaihtoehtoa 2 kuin kaavan pohjaksi esitettyä vaihtoehtoa 1, jossa myllyjen maksimimäärä on tällä hetkelläkin vielä 28. VE 0 ja VE 2 ovat pudonneet pois hankkeen käsittelyssä jo alkumetreillä. Kunta on päätöksenteossaan koko ajan painottanut suurinta mahdollista voimalamäärää (VE 1), josta nyt on karsittu muutama voimala. Niitä on nytkin kuitenkin huomattavasti enemmän kuin VE 2:ssa alun perin oli, eli enintään 21 voimalaa. Missä vaiheessa on tehty päätös, että voimaloita rakennetaan maksimimäärä? Miksi kuntalaisten useimmissa muistutuksissaan esittämää VE 0:aa ei noteerata keskusteluissa lainkaan?	Osayleiskaavalla tutkitaan edellytykset tuulivoima-alueen toteuttamiselle. YVA-menettely on päättynyt ja perustellun päätelmän mukaisesti alueelle voidaan tutkia kaavalla tuulivoima-alueita. Osayleiskaava laaditaan oikeusvaikutteisena ja sen hyväksyy Sonkajärven kunnanvaltuusto.
Perustellussa päätelmässä todetaan seuraavaa: "Vaihtoehtojen vertailun osalta on ilmeistä, että tämänkin hankkeen negatiiviset vaikutukset ovat lukumäärältään, vaikuttavuudeltaan sekä merkitykseltään selkeästi laajemmat ja suuremmat (lukumäärältään liki nelinkertaiset) kuin positiiviset vaikutukset. Mikäli varsinaisten vaihtoehtojen kanssa vertaillaan yhdessä myös sähkönsiirron vaihtoehtoja, korostuvat negatiiviset vaikutukset entisestään (lukumäärältään yli nelinkertaiset). Myös sosiaalisten vaikutusten osalta negatiiviset vaikutukset ovat määrältään ja merkittävyydeltään suuremmat kuin positiiviset vaikutukset." AVI on korostanut hankkeen ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia, ja todennut, että ne tulisi nostaa keskiöön, ennen kuin hanke hyväksytään toteutettavaksi. Näin kunta voisi näyttää, että se välittää asukkaistaan nyt ja tulevaisuudessa. Hanketta tulisi tarkastella sosiaalisilta vaikutuksiltaan pidemmälle tulevaisuuteen, kuin nykyisiin asukkaisiin. Myös Sukevalla kaavan esittelijä totesi 10.12.25, että alue tulee muuttamaan nykyisen maalais- ja erämaamaiseman pysyvällä tavalla teollisuusalueeksi. Hankkeella tulee olemaan merkittävä vaikutus ihmisten asumisviihtyvyyteen ja alueen virkistyskäyttöön.	Merkitään tiedoksi. Sosiaalisia vaikutuksia on arvioitu kaavaselostuksessa. Kaavaselostuksessa on arvioitu yhteisvaikutuksia muiden lähialueen tuulivoimala-alueiden kanssa. Honkamäki-Viidankankaan useimmat rinnakkaishankkeet sijaitsevat 15–25 kilometriä pohjoiseen hankealueesta. Luoteen suuntaan sijoittuva suuri Kurvilanmäen hanke sijoittuu lähimmillään noin 7 kilometrin päähän ja vain kolmen voimalayksikön kokoinen Metsärinteen hanke noin 5 kilometrin päähän hankealueesta.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
Suora lainaus yhteysviranomaisen perustellusta päätelmästä: "AVI toi lausunnossaan esille, että mahdollisesti haitallisten vaikutusten minimoimiseksi selostuksessa on esitetty (s. 155) toimenpide-ehdotus, jonka mukaan kunnassa on syytä huolehtia, että lähialueella säilyy myös sellaisia luonnonmukaisia virkistysalueita, joihin voimalat eivät näy tai kuulu. Aluehallintovirasto toistaa jo aiemman pohdintansa siitä, miten tämä voidaan toteuttaa, mikäli strategisen tason suunnittelua ei tehdä, eikä hankkeiden kokonaisvaikutusten arviointiin panosteta nykyistä enempää. Useiden lähialueen hankkeiden toteutumisen myötä voi olla erittäin haastavaa löytää enää sellaisia yhtenäisiä alueita lähiympäristöstä, joihin selostuksen kirjauksessa viitataan. Tällainen tilanne voi konkretisoitua muun muassa Sukevan keskustaajaman osalta, jos se ympäröidään useilla eri hankkeilla liki pitäen jokaisesta ilmansuunnasta." Onko perusteltua päätelmää otettu lainkaan huomioon hankkeen jatkosuunnittelussa? Ovatko nämä eri hankkeiden yhteisvaikutukset edelleenkaan missään selvästi nähtävillä? Varsinkin, kun Huttusenlehto on taas vireillä, monet mahdollisuudet erämaiseen retkeilyyn ja harrastamiseen inhimillisellä etäisyydellä asutuksesta tuulimyllyjä näkemättä tai kuulematta katoavat Sonkajärven kunnan alueelta. Tuuli-voimastrategia huutaa poissaolollaan.	
Kysyisin, mitkä ovat perustelut hankkeen työllistävästä vaikutuksesta, ja mihin tilastoon perustuu eräänkin valtuutetun Sukevalla 10.12.25 esittämä väite, että yksi voimala työllistää aina 2 ihmistä? Tällöin Honkamäki-Viidankangas työllistäisi jatkuvasti peräti 56 ihmistä. Kuinka voimme olla varmoja siitä, että he jäävät asumaan ja maksamaan veroja kuntaan, jonka molempien taajamien maisemiin voimalat jatkossa näkyvät ja vaikuttavat? Maaseutualueista puhumattakaan. Maaseudun vetovoima tulee myllyjen myötä romahtamaan lopullisesti, maaseutuelinkeinomahdollisuuksien kuihtumisen lisäksi. Iisalmen veto-voima palveluineen tulee kasvamaan asukkaiden keskuudessa, kun Sonkajärvi muuttuu eri osiltaan teollisuusalueeksi. Tuulivoimahankkeen työllistävä vaikutus koskenee tiestön aariaajien lisäksi jatkossa vain muutamia ihmisiä, jotka yleensä ovat olleet hankkeen valmistuttua muualta Suomesta tai jopa ulkomailta tulevaa huoltoväkeä. Tuulivoimatyömaille muualla Suomessa työskentelee lukuisia eri kansallisuksia.	Merkittään tiedoksi. Hankkeen taloudellisia vaikutuksia, joihin lukeutuvat myös työllisyysvaikutukset, on arvioitu laajasti muun muassa kaavaselostuksen kappaleessa 8.12.
Lisäksi haluan kiinnittää huomiota kaavan epämääräisyyteen sähkönsiirtolinjausten osalta. Sukevalla 10.12.25 pidetyssä kaavan esittelytilaisuudessa todettiin, että kaikkien kannalta paras vaihtoehto onkin ehkä suunnata sähkönsiirtolinjat pohjoiseen päin. Tässä vaiheessa on vaikea ottaa kantaa sähkönsiirtolinjauksiin, kun pohjoiseen suuntaavasta vaihtoehdosta ei ole minkäänlaisia luonnoksia nähtävillä. Mielestäni kaavaa ei tule hyväksyä, ennen kuin sähkönsiirtolinjat ovat selvillä selkeästi. Myös Honkamäentien piirretty moottorikelkkareitti Sukeva-Sonkajärvi -välillä tulisi kulkemaan Honkamäentien rinnalla, kuten kaavan esittelytilaisuudessa 10.12. Sukevalla kuultiin. Maanomistajat eivät voi hyväksyä sitä, ettei reitille ole piirretty tarkkaa linjaa jo kaavan laatimisvaiheessa. Sekä moottorikelkkareitin linjaus että sähkönsiirtolinjat vaikuttavat merkittävästi alueella harjoitettavaan	Osayleiskaavalla ei päätetä sähkönsiirtoreittien sijaintia osayleiskaava-alueen ulkopuolella. Moottorikelkkareitti on merkitty yleiskaavaan ohjeellisenä ei sitovana. Lopullinen sijainti ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa.

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
metsätalouteen. Alueella harjoitettavalla metsätaloudella ja puutavaraliikenteellä voi olla vaikutusta myös moottorikelkkailijoiden turvallisuuteen.	
38. MUISTUTUS 25	
Löytölänmäki edustaa arvokasta kulttuurihistoriallista maisemaa, joka on säilynyt lähes koskemattomana vuosisatojen ajan. Alueen korkeat kohdat tarjoavat laajoja näkymiä ympäröivään maaseutuun ja ovat osa maakunnallisesti merkittävää maisemakokonaisuutta. Tuulivoimaloiden rakentaminen ja niihin liittyvät infrarakenteet muuttaisivat pysyvästi tämän arvokkaan maiseman luonteen ja visuaalisen ilmeen, heikentäen sen historiallista ja kulttuurista arvoa.	Merkittään tiedoksi.
1. Kotimme ja metsä- sekä peltoalueemme sijaitsevat tuulivoimaloiden kaava-alueella. Vaikka kaksi myllyä on poistettu, useat jäävät ympäröimään kotiamme lähietäisyydelle.	Löytölänmäkeen kohdistuvia maisemallisia vaikutuksia on vähennetty poistamalla muistutuksessa mainitut voimalat. Voimassa olevan alueidenkäyttölain mukaisesti maakuntakaava ohjaa seudullisesti merkittävää tuulivoimarakentamista. Honkamäki-Viidankankaan alue on osoitettu Pohjois-Savon maakuntakaavan 2. vaiheessa seudullisesti merkittävänä tuulivoima-alueena. Maakuntakaava on määrätty voimaan AKL 201 §:n mukaisesti 24.2.2025. Pohjois-Savon liitto on myös todennut kaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossaan seuraavasti: <i>"Nyt esitetyn tuulivoimaosayleiskaavaehdotuksen aluerajauksen ja voimallasijoittelun voi katsoa olevan voimassa olevan maakuntakaavan ohjausvaikutuksen mukainen"</i>. Myös Pohjois-Savon ELY-keskus on todennut lausunnossaan, ettei nyt nähtävillä olevan kaavaratkaisun voida katsoa vaikeuttavan maakuntakaavan toteuttamista tai olevan ristiriidassa sen keskeisten tavoitteiden tai periaatteiden kanssa. Nyt nähtävillä oleva tuulivoimaosayleiskaava perustuu maakuntakaavassa osoitettuun tuulivoimapotentialialueeseen ja maakuntakaavan ohjausvaikutus on otettu kaavaehdotuksessa riittävällä tavalla huomioon.
2. Maisemahaitta on merkittävä. Kuusi tuulimyllyä sijaitsee noin 1,5-2 km säteellä kotitalostamme, puolikaaren muotoisesti, ja loputkin tulevat näkymään suunnitellun lähes 300 metrin korkeuden vuoksi. Jo 3.10.2024 AVI:n perustellussa päätelmässä on hankkeen merkittävimmiksi negatiivisiksi ympäristövaikutuksiksi on arvioitu maisemavaikutukset.	Merkittään tiedoksi. Maisemallisia vaikutuksia on lievennetty poistamalla kaksi voimalaa.
3. Melumallinnuksessa Löytölänmäkeä ympäröi 40-45 dB meluhaitta. Vedoten naapurisuhdelakiin, haluamme huomioida asuinseuran vaikutukset tekijät. Täten vaadimme ympäristölupaa haettavaksi kuudelle lähimmälle tuulimyllylle. Tuulimyllyt nro: 10, 22, 23, 24, 25, 26.	Lainsäädännössä ei säädetä vähimmäisetäisyydestä tuulivoimaloiden ja asutuksen välillä. Myöskään Sonkajärven kunta ei ole tehnyt linjausta suojaetäisyyksistä. Lähtökohtana on tuulivoimaloista aiheutuvien vaikutusten, eli erityisesti melun ja välkkeen huomioiminen. Honkamäki-Viidankankaan hankkeen meluvaikutuksia arvioidaan lähtökohtaisesti suunnittelutietoihin ja mallinnuksiin perustuen, ja mallinnukset laaditaan

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
	noudattaen ympäristöhallinnon ohjetta tuulivoimaloiden melun mallintamisesta (2/2014). Mallinnuksien arvioitujen meluvaikutukset pysyvät melun ohjearvojen puitteissa (Valtioneuvoston asetus 1107/2015 ja asuimisterveysasetus 545/2015), joten osayleiskaava täyttää lähtökohtaisesti alueidenkäyttölain vaatimukset tältä osin. Ennen rakentamislupaan myöntämistä on vielä varmistettava, etteivät ohjearvot ylitä.
4. Väritynnyt välke aiheuttaa häiritsevää vaikutusta ympäristöön. Tämä välke voi haitata merkittävästi asumisviihtyvyyttä, erityisesti aamu- ja iltapäivä-aikaan.	Välkemallinnuksen mukaan vuotuinen välkevaikutus ei ylitä minkään rakennuksen kohdalla. Välkemallinnustulosten perusteella vuotuinen todennäköinen välkevaikutus jää alle Ruotsin enintään 8 h/vuosi ohjearvon osalta kaikkien asuin- ja lomarakennusten kohdalla. Hajarakentamisen rakentamislupamenettelyssä huomioidaan ympäristöhallinnon suositusten mukaisesti välkkeen ulkomaiset ohjearvot kuten Ruotsin ohjearvo 8 välketuntia/vuosi tai Tanskan ohjearvo 10 välketuntia/vuosi, koska tuulivoimaloiden välkkeelle ei ole Suomessa annettu ohjearvoja. Kaavaratkaisun mukaisen tuulivoimahankkeen välkevarjostusmallinnuksen mukaan ilman puuston vaikutusta vuotuinen välkevarjostusaika ei saa ylittää suositusarvoa 8 h/a asuin- tai lomarakennuksilla. Välkemallinnuksen mukaan vuotuinen todennäköinen välkevaikutus jää alle ko. ohjearvon kaikkien vakituisten ja vapaa-ajan asuntojen kohdalla. Tuulivoimalan melusta ja välkkeestä ei saa aiheutua kohtuutonta rasitusta ympäristölle (Laki eräistä naapuruussuhteista 17 §). Jos asukas kuitenkin kokee rasitusta, tulee hänen tehdä kirjallinen ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen arvioi rasituksen kohtuuttomuutta ja voi velvoittaa toiminnanharjoittajan tekemään selvityksiä ja mittauksia. Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi pyytää tarvittaessa asiantuntijalausuntoja päätöksenteon tueksi (Laki eräistä naapuruussuhteista 17 §). Asukkaalla on kunnan päätöksestä valitusoikeus hallinto-oikeuteen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi perustellusti määrätä toiminnanharjoittajan teettämään uudet melututkimukset. Mikäli tutkimus osoittaa melusta aiheutuvan kohtuutonta rasitusta, on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella mahdollisuus antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskeva yksittäinen määräys, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi (Ympäristönsuojelulaki 180 §). Mikäli tarvittavien toimenpiteiden yksilöiminen on vaikeaa ja niiden vaikuttavuus on epävarmaa, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi edellyttää toimijaa hakemaan ympäristölupaa (Ympäristönsuojelulaki

MUISTUTUKSET	VASTINE JA TOIMENPITEET
	27 §), jonka lupaehdoissa on mahdollista asettaa rajoitteita toiminnalle.
5. Kaavaluonnoksessa esitetyt siirtolinjan reitti ja tuulivoimaloiden väliset maakaapelit kulkevat metsätiloillamme. Taloudellista haittaa tulee jos metsäämme jää siirtolinjojen alle. Sähkönsiirtolinjojen paikat tulisi tarkastella yhdessä tuulivoimakaavan kanssa, jotta hankkeen kokonaisvaikutukset voidaan arvioida.	Maakaapeloinnista aiheutuvista korvauksista sovi- taan maanomistajien kanssa erikseen. Yleiskaava- alueen ulkopuolisten sähkönsiirtolinjojen sijoitteluja ei päätetä kaavoituksen yhteydessä. Sähkönsiirtolin- jan maanomistajien kanssa tullaan neuvottelemaan ja ehdottamaan ennakkosopimusta, missä sovitaan merkittävästi suurempaa korvaustasoa lunastukseen nähdén. Mikäli kaikkien maanomistajien kanssa ei saada asiaa sovittua ennakkosopimisessa, suori- taan voimajohdon mahdollinen lunastus Suomen voi- massa olevan lainsäädännön mukaisesti.
6. Luonnon ja eläinten kartoitusta ei voi tehdä yhden vuoden aikana. Kartoitukset on tehtävä useamman vuoden ajalta, jotta kokonaisuus hahmottuisi paremmin ja saataisiin luotettavampaa tietoa. Karhukartoitus ei voi tapahtua maaliskuussa niin kuin se oli tehty YVA selvityksessä. Vaadimme lisäselvityksiä. Alueella on todistetusti runsas karhukanta. Hankealueen sisällä ja reunamilla on kannanhoidollisesti poistettu 70 % Sonkajärvelle myönnettyistä luvista. Alueelle on myös ollut vuosia susireviiri, joka on laajentunut vuonna 2024 koskien koko hankealuetta. Luke on vahvistanut asian ja kartta- palvelussa se on nimetty Sonkajärven laumaksi. Myös meillä itsellä on havaintoja jotka ilmoitettu Tassujärjestelmään.	Luonto- ja eläin selvityksissä on hyödynnetty myös ai- kaisemmin tehtyjä selvityksiä. Lisäksi selvityksiä on tehty haastattelujen ja havaintojen perusteella. Alue sijoittuu susireviirin pohjoisosaan ja kattaa suh- teellisen pienen osan susireviiristä, noin 6,3 %. Tuuli- voiman alue ei todennäköisesti sijaitse alueella, jossa on suden lisääntymis- ja levähdysalueita. Hankkeen vaikutukset susiin arvioidaan vähäisiksi.
7. Osayleiskaavaehdotuksessa tulee ottaa huomioon myös muut Son- kajärvellä olevat tuulivoima hankkeet, lähinnä Huttusenlehdon ja Kur- vinsuon hankkeet. Myös nämä hankkeet vaikuttavat meihin henkilö- kohtaisesti kiinteistö omistusten kautta. Myös tästä aiheutuu taloudel- lista haittaa. Haluamme, että Honkamäki-Viidankangas hanke ei toteudu.	Tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksia on arvioitu kaavaselostuksessa. Merkitään tiedoksi.